

WETENSCHAPPELIJK JAARVERSLAG

2003

Faculteit Rechtsgeleerdheid

Universiteit Utrecht

mei 2004

COLOFON

Het jaarverslag over 2003 is vervaardigd onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het G.J. Wiarda Instituut, Utrechts Instituut voor Rechtswetenschappelijk Onderzoek, dat ressorteert onder de faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht.

Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met de beleidsafdeling van het instituut: mevrouw drs. A.M. van den Akker (tel. 030-253 7945 – a.vandenakker@law.uu.nl) of drs. M.G.A. Jorissen (tel. 030-253 7020 – m.jorissen@law.uu.nl), Boothstraat 6, 3512 BW Utrecht.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	v
Facultaire onderzoeksactiviteiten in 2003	1
1. Arbeid, Markt en Sociaal Beleid	5
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	5
Publicatielijst	8
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	11
Inzet onderzoekstijd	14
2. Markt en mededinging in Europa	17
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	17
Publicatielijst	18
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	20
Inzet onderzoekstijd	22
3. Rechtspleging en rechtshandhaving in Europa	23
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	23
Publicatielijst	25
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	30
Inzet onderzoekstijd	33
4. European private law	35
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	35
Publicatielijst	36
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	46
Inzet onderzoekstijd	49
5A. Proliferatie van het constitutionele recht	53
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	53
Publicatielijst	56
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	58
Inzet onderzoekstijd	60
5B. Constitutionalization of International Organizations	63
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	63
Publicatielijst	65
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	66
Inzet onderzoekstijd	67
6. Omgevingsrecht	69
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	69
Publicatielijst	71
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	79
Inzet onderzoekstijd	82
7. Integratie, Coördinatie en Implementatie van de Rechten van de Mens	85
Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	85
Publicatielijst	87
Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	92
Inzet onderzoekstijd	95

8.	Criminal law and fundamental values: shifting boundaries	97
	Stand-van-zakenverslag van het onderzoeksprogramma	97
	Publicatielijst	99
	Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten	103
	Inzet onderzoekstijd	106
9.	Niet geprogrammeerd onderzoek	109
	Publicaties disciplinegroep fiscaal recht	109
	Inzet onderzoekstijd fiscaal recht	112
	Overig onderzoek	113
10.	Wetenschapswinkel Rechten	115
	Publicaties wetenschapswinkel	116
11.	Editing-afdeling G.J. Wiarda Instituut	119
	Vertalen/redigeren/zetten	119
 Bijlagen:		
I	De onderzoeksinzet in fte's	121
II	Het onderzoek in cijfers	122
III	Aantal onderzoekers per programma	123

VOORWOORD

Voor u ligt het wetenschappelijk jaarverslag 2003 van het G.J. Wiarda Instituut, waarin de wetenschappelijke productie van de onderzoekers van de faculteit Rechtsgeleerdheid is opgenomen.

In dit jaarverslag treft u allereerst een overzicht van een aantal ontwikkelingen van het afgelopen jaar op het gebied van onderzoek binnen onze faculteit. Vervolgens kunt u in elk hoofdstuk een stand-van-zakenverslag lezen van de negen facultaire onderzoeksprogramma's, gevolgd door een publicatielijst. Deze lijst bevat publicaties die bibliografisch naspeurbaar zijn of anderszins makkelijk opvraagbaar. Dit jaar is voor het eerst ook een lijst van belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten opgenomen. Aan het einde van de hoofdstukken treft u de onderzoeksinzet per onderzoeker en per geldstroom. De bijlagen bevatten cijfers en totaaloverzichten, de zogenaamde managementinformatie.

Wij zouden hier graag iedereen danken die zich heeft ingezet om het wetenschappelijk jaarverslag 2003 te laten verschijnen.

Utrecht, mei 2004
Beleidsafdeling G.J. Wiarda Instituut

Hieronder worden de belangrijkste resultaten en activiteiten in 2003 op het gebied van onderzoek beschreven.

Kwaliteitsbeleid voor onderzoek

Onderzoeksbeoordeling VSNU; follow up

In 2002 heeft een beoordelingscommissie van de VSNU (de commissie-Ten Kate) het onderzoek van de Nederlandse juridische faculteiten beoordeeld. De beoordeling bestrijkt de periode 1995-2000. De bevindingen van de commissie-Ten Kate zijn eind december vastgesteld en in januari 2003 gepresenteerd.

In 2003 heeft het onderzoeksbestuur van de Faculteit Rechten zich beraden op de *follow-up* die aan de uitkomsten van de onderzoeksbeoordeling gegeven zal worden. Bij de besluitvorming zijn ook de resultaten van de evaluatie door de Commissie Evaluatie Onderzoek-II (CEOZ-II) en de daaraan gegeven follow-up meegenomen. Deze internationaal samengestelde commissie heeft in 2000 het facultaire onderzoek geëvalueerd, ter voorbereiding op de landelijke onderzoeksevaluatie door de VSNU.

Naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie door CEOZ-II is de facultaire programmering ingrijpend herzien. Het aantal programma's is drastisch beperkt en er heeft een belangrijke hergroepering van onderzoekers in de nieuwe onderzoeksprogramma's plaatsgevonden. Zo zijn enkele programma's wegens onvoldoende kwaliteit opgeheven en zijn enkele andere om diverse redenen 'herverkaveld' en ingebed in of samengegaan met andere onderzoekprogramma's.

De Commissie-Ten Kate heeft drie programma's wat betreft hun programmering als matig beoordeeld. Twee van die programma's (Arbeid, zorg en autonomie en Kwaliteit van overheidsbestuur) waren naar aanleiding van CEOZ-II al ondergebracht in een groter programma. Ten aanzien van het derde als 'matig' beoordeelde onderzoeksprogramma 'Strafrechtspleging', dat wel in de nieuwe programmering is voortgezet, is een gesprek gevoerd met de betreffende onderzoeksleiders. De kritiek van Ten Kate betrof vooral het onvoldoende waarmaken van de interdisciplinaire insteek van het programma. De onderzoeksleiding heeft toegezegd daar de nodige aandacht aan te besteden. Gezien het feit dat het betreffende onderzoek door CEOZ-II is bestempeld als 'zeer positief' heeft de faculteit er alle vertrouwen in dat daarmee voldoende tegemoet kan worden gekomen aan de kritiek van de commissie-Ten Kate.

De kwaliteitsbeoordelingen van CEOZ-II en Ten Kate tezamen hebben geen aanleiding gegeven tot het toedelen van een specifieke bonus-malus aan onderzoeksprogramma's. Daarvoor lopen beide beoordelingen te zeer uiteen. Daar komt bij dat de door Ten Kate beoordeelde programma's al in 2001 zijn vervangen door een sterk gewijzigde, nieuwe facultaire programmering. In die zin komt het rapport van de commissie-Ten Kate enigszins als mosterd na de maaltijd. Wel kunnen de uitkomsten een rol spelen bij het stellen van prioriteiten bij eventuele toekomstige verzoeken om matching uit het facultaire matchingsfonds. Ook mag men verwachten dat de onderzoekscholen bij de verdeling van de aan hen door de faculteit beschikbaar gestelde aio-plaatsen rekening zullen houden met de uitkomsten van de onderzoeksbeoordeling van zowel Ten Kate als CEOZ-II.

Voor het overige zal de faculteit verder gaan met het uitbouwen van een systeem van kwaliteitszorg zoals voorzien in het facultaire Beleidsplan Onderzoek 2002-2004. Hierbij zal overigens het nieuwe Standard Protocol Evaluation 2003-2009 worden betrokken.

Tussentijdse evaluatie Onderzoeksspeerpunten 2001/2002

In 2003 zijn de drie facultaire onderzoeksspeerpuntprogramma's, de opvolgers van de voormalige AWSB-onderzoeksprogramma's, tussentijds geëvalueerd. De drie programmaleiders van de OSP's werd verzocht een zelfevaluatie op te stellen. De zelfevaluaties zijn vervolgens beoordeeld door het facultaire onderzoeksbestuur. Daarbij werden de beoordelingscriteria gehanteerd uit het VSNU-protocol (1998).

Toepassing van de beoordelingscriteria leidde voor elk van de OSP's tot een positief oordeel, waarbij bij elk van de OSP's enkele kanttekeningen werden geplaatst, die, naar het zich laat aanzien, adequaat kunnen worden opgelost.

De omvorming van de voormalige AWSB-programma's naar de drie nieuwe onderzoeksspeerpunten lijkt aan de verwachtingen te hebben beantwoord. Er zijn drie levensvatbare programma's gevormd waarin waardevol onderzoek kon worden voortgezet.

Onderzoeksprogrammering

In het kader van de hererkenning van de onderzoekschool Nethur is besloten om de facultaire participatie in deze onderzoekschool met ingang van 1-1-2004 te beëindigen. De aansluiting tussen het onderzoeksprogramma omgevingsrecht en de rest van de school biedt niet langer voldoende aanknopingspunten voor continuering van de deelname. Dit besluit heeft geen consequenties voor de programmering van het onderzoeksprogramma omgevingsrecht, dat gewoon als afdeling van het Wiarda Instituut zal blijven functioneren.

Onderzoeksmiddag

De jaarlijkse onderzoeksmiddag van het G.J. Wiarda Instituut (dat in 2003 haar eerste lustrum vierde), bood wederom een gevarieerd programma. Gestart werd met een discussie over de onderzoeksnormering onder leiding van prof.mr. H.R.B.M. Kummeling. Daarna konden de deelnemers kiezen uit een workshop mediation (dr. R.S.B. Kool/mr. E. Loeb) en een workshop rechtspleegkunde (dr. Ph.M. Langbroek/dr. P.P. Rijkema). De middag werd afgesloten door prof.mr. M. Scheltema (voorzitter WRR en beoogd bekleder van de G.J. Wiarda Wisselleerstoel – zie hieronder -), die sprak over de toekomst van de nationale rechtsstaat.

G.J. Wiarda Wisselleerstoel

De G.J. Wiarda Wisselleerstoel wordt ieder (half) jaar bezet door een prominente jurist uit binnen- of buitenland die thuis is op diverse terreinen van het publiek-, privaat- en/of internationaal recht. De leerstoelhouder is bij voorkeur actief (geweest) op het terrein van de speerpunten van de Utrechtse juridische faculteit: rechtsvergelijking, omgevingsrecht, sociaal-economisch recht en mensenrechten.

Van februari tot juli 2003 is de leerstoel bezet door Sir Roy Goode, emeritus hoogleraar handelsrecht en internationaal ondernemingsrecht (St. John's College, University of Oxford). De volgende leerstoelhouder (van september 2003-februari 2004) was Professor dr. E. Lazega, hoogleraar Sociologie aan de Université de Lille-1.

Subsidies

Facultaire ronde voor promotieprojecten

Na een ronde in 2000 was het onderzoeksbestuur in 2003 wederom in staat een facultaire indieningsronde voor promotieprojecten te organiseren. Uiteindelijk is financiering toegekend aan drie projectvoorstellen: *Mainstreaming womens' human rights* van dr. I. Boerefijn, *Transnational crimes and torts in Europe* van mr.dr. A.A.H. van Hoek (beide onderzoeksters zijn in het kader van het ASPASIA-project gepromoveerd tot UHD en kunnen met de facultaire gelden een aio aanstellen) en *Aansprakelijkheid voor onrechtmatige publiekrechtelijke besluitvorming* van prof.mr. A.A. van Rossum en prof.mr. F.W. Grosheide.

NWO-SaRO-3

In het kader van de derde fase van de Stimuleringsactie Rechtswetenschappelijk onderzoek (SaRO-3), zijn in 2003 drie onderzoeksvorstellen uit onze faculteit gehonoreerd: de conferentie *Humanitaire interventie en nationale soevereiniteit* van prof.dr. C. Flinterman, het project *Administrative silence in the European Union* van dr. O.J.D.M.L. Jansen, het programma *Ethnicity and juvenile justice* van prof.dr. F. Bovenkerk en het programma *Divergent convergence in European Community Law* van prof. A. Prechal.

NWO- Vernieuwingsimpuls

In 2003 is een VENI-aanvraag van mr. E. Sliedregt, getiteld *The Praesumptio Innocentiae in an Era of Terror*, door NWO gehonoreerd.

Europese Subsidies

In 2003 heeft een aantal van onze onderzoekers een Europese subsidie weten te verkrijgen. Prof.dr. K.R.S.D. Boele heeft wederom subsidie ontvangen van het DG Justice and Home Affairs in Brussel voor de '*co-financing of the activities*' van haar Commission on European Family Law (CEFL) en dr. P.A.M. Malcontent heeft

subsidie gekregen voor een COST-action: een aantal netwerkbijeenkomsten onder de titel *Human Rights, peace and security in EU foreign policy*.

Het deelnemen aan door anderen gecoördineerde Europese netwerken (Zesde Kader programma) lijkt een aantrekkelijke optie voor onze faculteit. Achtereenvolgens haakten de volgende onderzoekers aan bij verschillende netwerken: Dr. L.F.M. Besselink, Prof.mr. H.R.B.M. Kummeling en Mr. A.J.Th. Woltjer participeren in een *Integrated Project*, getiteld *The Changing Landscape of European Liberty and Security- CHALLENGE*; Dr. L.F.M. Besselink neemt ook deel aan een Network of Excellence, getiteld CONNEX; en tot slot participeren Prof.mr. A.Ph.C.M. Jaspers en Dr. A.G. Veldman in een *Specific Targeted Research*-verband, getiteld *Social regulation of European transnational companies* (ESTER).

Eredoctoren

Op 6 februari 2004 heeft prof.mr. J.E. Spruit, emeritus-hoogleraar Rechtsgeschiedenis (i.h.b. Romeins recht), een eredoctoraat ontvangen van de Friedrich Wilhelms Universität Bonn, Duitsland.

Op 6 maart 2003 heeft dr. E.V. Iglesias, president van de Inter-American Development Bank een eredoctoraat ontvangen in de Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Utrecht. Erepromotoren waren prof.mr. B. de Gaay Fortman en prof.dr. P.P. de Gijssel.

Op 16 mei 2003 heeft prof.mr. E.H. Hondius, hoogleraar Burgerlijk Recht aan onze faculteit, een eredoctoraat ontvangen van de Katholieke Universiteit Leuven, België.

Promoties

In 2003 hebben slechts zes promoties plaatsgevonden. Voor 2004 worden aanzienlijk meer promoties verwacht. De promoties in 2003 waren:

- 5 februari 2003: J.A. den Hertog, *Public and private interests in regulation. Essays in the law & economics of regulation*, promotoren: prof.dr. J.J. Siegers en prof.dr. R.J. van den Bergh
- 2 april 2003: M.J. Peters, *Clearing, settlement and taxation in securities markets*, promotor: prof.dr. A.H.M. Daniels
- 11 juni 2003: J.R.C. Tieman, *Naar een nuttige toepassing van het begrip afvalstof*, promotoren: prof.dr. Ch.W. Backes en prof.mr.drs. F.C.M.A. Michiels
- 19 november, C. Knijff, *Rechtsopvolging bij vergunningen*, promotoren: prof.mr. P.J.J. van Buuren en prof.mr. G.T.J.M. Jurgens
- 26 november, R. Rayfuse, *Enforcement by Non-Flag States of High Seas Fisheries Conservation and Management Measures Adopted by Regional Fisheries Organisations*, promotor: prof. A.H.A. Soons
- 26 november, M. Koppert-van Beek, *Handelen namens een op te richten vennootschap*, promotoren: prof.mr. H.J. de Kluiver en prof.mr. W.J. Oostwouder

Oraties

- 11 februari 2003 Oratie Sir Roy Goode QC (University of Oxford), houder van G.J. Wiarda-Wisselleerstoel februari-juli 2003
- 12 maart 2003 Oratie prof.mr. W.J. Oostwouder (Privaatrecht/Molengraaff Instituut-Handelsrecht)
- 12 mei 2003 Oratie prof.dr. S.M. Murshed (Prins Claus Wisselleerstoel, Development and Equity)
- 13 november 2003 Oratie dr.mr. G.J. Knoops (De rechts(on)waarde van internationale straftribunalen).
- 18 november 2003 Oratie prof.mr. F.J.L. Pennings (Europees en vergelijkend socialezekerheidsrecht)
- 24 november 2003 Oratie prof.mr. A.M. Dorresteyn (Transnationale aspecten van het onderenmingsrecht)
- 3 december 2003 Oratie prof. E. Lazega (Université de Lille 1), houder van G.J. Wiarda-Wisselleerstoel september 2003 – februari 2004.

Hoogleraarsbenoemingen

- Prof.dr. A.A. Franken   Leerstoel Strafrechtspraktijk
- Prof.dr. P. Grünfeld   Bijzondere leerstoel Oorzaken van mensenrechtenschendingen
- Prof.mr. G.J. Knoops   Leerstoel Straf(proces)recht
- Prof.mr. G.J.C. Lekkerkerker   Bijzondere leerstoel Notariaat en ICT
- Mw. Prof.dr. A. Prechal   Leerstoel Internationaal en Europees Institutioneel Recht

Knelpunten onderzoek

Ook in onze faculteit leeft het besef dat de huidige sombere financiële tijden het onontkoombaar maken dat er op onderzoek fors bezuinigd zal worden. Het onderzoekscompartiment van de faculteit Rechten is in vergelijking tot die van andere faculteiten al zeer bescheiden. Het facultair onderzoeksbestuur spreekt dan ook zijn zorg uit over het feit dat de komende bezuinigingen de financiële positie van het onderzoek nog verder zullen verzwakken.

De invoering van het bachelors-masterssysteem vraagt veel van de wetenschappelijk medewerkers van onze faculteit. Mede doordat het oude onderwijssysteem nog geruime tijd naast het bachelor/mastersysteem blijft bestaan, is de werkdruk hoog. De docenten zien zich geplaatst voor dubbel onderwijs, nieuw onderwijs en de extra 'onderwijsvraag' van doctoraalstudenten die trachten nog in het oude systeem af te studeren en daarom meer vakken volgen dan standaard voorgeschreven wordt. Het baart het onderzoeks-bestuur zorgen dat veel onderzoekers met een combinatieaanstelling (oftewel bijna alle onderzoekers) hierdoor niet of nauwelijks aan onderzoek doen toekomen.

1. ARBEID, MARKT EN SOCIAAL BELEID

Maatschappelijke ontwikkelingen die zich de laatste jaren hebben aangekondigd en die verder zullen doorzetten in het komende decennium, zorgen voor nieuwe en uitdagende vraagstellingen waar het gaat om de plaats, verdeling en vormgeving van de arbeid op een markt die internationaler en met name Europees wordt. Het sociaal beleid zal zich aan deze veranderingen en aan de veranderende ‘arbeidsverdeling tussen de actoren op de markten’, alsmede aan de diversificering van arbeids- en leefpatronen moeten aanpassen. Deze thematiek is voorwerp van onderzoek in dit onderzoeksspeerpunt. Het onderzoek bouwt voort op juridische en economische expertise binnen de onderzoeksgroep.

Naast grondslagenonderzoek op het vlak van sociaal beleid (nationaal en Europees) zal het programma zich met name richten op twee terreinen die in de naaste toekomst volop in ontwikkeling zijn: *arbeid, inkomen en levenslopen*, waarbij de vraag centraal staat naar ‘work-family policies’ en reïntegratieprocessen, en *nieuwe structuren van en in arbeidsorganisaties*, waarin vragen aan de orde komen van een veranderende verhouding tussen individu en collectiviteit en de rol van instituties. De Europese (en internationale) dimensie krijgt in het onderzoek speciale aandacht al dan niet in combinatie met vergelijkend onderzoek.

Naar nieuwe grondslagen van sociaal beleid

Het grondslagenonderzoek thematiseert met name de veranderende verhouding tussen de (nationale en Europese) overheid als actor van sociaal beleid en de markt-partijen: werkgevers en werknemers (zowel collectief als individueel) en intermediaire organen. Het gaat dan om onderwerpen als verprivaatrechtelijking van de arbeidsrelaties en van de publieke solidariteit; toename van algemeen privaatrechtelijke leerstukken in het arbeidsrecht; bestaansrecht van een specifiek arbeidsrecht en sociale zekerheidsrecht; individualisering en solidariteit als grondslagen van sociale regelingen; sociale grondrechten en de arbeidsverhouding; rechtseconomische analyse van arbeidsrelaties; juridische en informele sanctiemechanismen in contractuele arbeidsrelaties en genderdimensies en genderdynamiek van de (on)zichtbare standaarden in het arbeidsrecht.

Arbeid, inkomen en levenslopen

Ontwikkelingen op het punt van individualisering en emancipatie vertalen zich in een aantal onderzoeksvragen die gerubriceerd kunnen worden rond het thema Arbeid, inkomen en levenslopen. Er wordt met name gekeken naar aspecten als onbetaalde (zorg)arbeid, diversiteit in levenslopen, inkomensverdeling en beroepensegregatie.

Nieuwe structurering van en in arbeidsorganisaties

Als gevolg van onder andere een sterkere marktwerking en een grotere individualisering, veranderen arbeidsorganisaties en instituties die de relaties en de werking op de arbeidsmarkt nader vorm geven, ingrijpend. Dit uit zich op verschillende manieren. Op intern niveau gaat het om onder meer de horizontalisering van interne verhoudingen binnen arbeidsorganisaties en output-gerichtheid van individuele of groepsprestaties. Daarnaast wordt onderzocht wordt welke invloed het Europese beleid en de regelgeving heeft op het tot nu toe sterk nationaal georiënteerde sociaal beleid en de juridische vormgeving daarvan met betrekking tot de organisatie van de arbeid op ondernemingsniveau.

Stand van zaken 2003

1. Interne coherentie

Ook het afgelopen jaar is gepoogd om waar mogelijk onderwerpen uit de drie deelprogramma’s, die op zich niet zijn opgezet als onderling samenstellende delen, in samenhang te onderzoeken. Met name het thema van ‘levensloop’ leent zich daarvoor goed. Het vormt één van de onderwerpen die een vernieuwing brengen in de grondslagen van het sociaal beleid. Het ruimte geven aan levensloop-aspecten heeft in elk geval potentieel een grote impact op de arbeidsorganisatie. Uit publicaties blijkt hoe deze thematiek tot coherentie binnen het programma heeft bijgedragen. Ook de lijn van combinatie van de internationale en met name de Europese dimensie met ontwikkelingen op nationaal niveau is voortgezet.

De jaarlijkse onderzoeksdag van het onderzoeksprogramma is gewijd geweest aan het onderwerp van het ‘levensloopmodel in de arbeid’. Het onderwerp is benaderd vanuit economische en juridische invalshoeken. Het vormde een ‘bewijs’ van de vruchtbare samenwerking van juristen en economen binnen de groep.

2. Doelstelling en resultaten

Binnen het programma heeft in de drie deelprogramma's het onderwerp 'gelijke behandeling' in het arbeidsproces steeds een belangrijke plaats ingenomen. Dat is ook geheel conform de opzet van het programma. Naast gelijke behandeling van mannen en vrouwen is ongelijke behandeling op andere gronden, zoals leeftijd, ziekte en handicap, onderdeel gaan uitmaken van onderzoek binnen de groep. Dat sluit aan bij de ontwikkelingen in de Europese Gemeenschap (nieuwe richtlijnen op het terrein van gelijke behandeling). Dit correspondeert ook met de aandacht, politiek en maatschappelijk, voor de 'levensloop'-problematiek. In de publicaties van de drie deelprogramma's komt dat duidelijk naar voren. De groep heeft op dat terrein een uitgesproken expertise. De gerichtheid op deze 'nieuwe' vraagstellingen blijkt ook uit het verwerven van nieuwe onderzoeksprojecten 2^e en 3^e geldstroom (NWO/PBB¹-project en OSA²-project, beide rond het thema levensloop en arbeid). Ook algemene thema's van Europees (arbeids)recht hebben aandacht gekregen in het programma van de groep (Dorssemont en Van Hoek).

Het onderzoek binnen het derde thema heeft zich gericht op ontwikkelingen in de zeggenschaps- en medezeggenschapsstructuren in ondernemingen, mede tegen de achtergrond van de ontwikkelingen van herstructurering in Europees en nationaal verband. Aansluitend daarop zijn onderzoeken aangevat met betrekking tot de veranderingen in het stelsel van arbeidsverhoudingen en de juridische aspecten daarvan. Daarin zit ook een duidelijke (rechts)vergelijkende en Europese dimensie. In het kader van werkgelegenheidsbeleid is met name aandacht uitgegaan naar ouderenbeleid in het algemeen en in ondernemingen in het bijzonder. Ook dat past in de levensloopbenadering en de aandacht voor employability.

Een doelstelling van het programma is ook het initiëren van en het participeren in het wetenschappelijk debat zowel in nationaal als in internationaal en Europees verband. Rond het thema levensloop is door leden van de groep het initiatief genomen, samen met anderen, en is actief geparticipeerd in het debat (Baaijens, Burri, Jaspers, Koopmans, Plantenga, Schippers en Vlasblom). Op het terrein van het Europese arbeids- en socialezekerheidsrecht is ook een bijdrage geleverd aan het wetenschappelijk debat (Dorssemont, Van Hoek, Jaspers, Pennings en Veldman). Leden van de groep traden op als inleiders of als debaters. Daarmee is de expertise die binnen de groep op de verschillende deelterreinen bestaat, zichtbaar en aansprekend uitgedragen.

3. Vernieuwingen

Naast de vernieuwingsaspecten hierboven vermeld, is binnen het programma een aantal nieuwe projecten gestart. Het zijn allemaal projecten die passen in de kern van het programma.

a. *'Life courses, transitions and the combination of labour and care'*

Dit project past in het programma Sociale Cohesie van NWO (binnen het deelprogramma Participatie, Binding en Betrokkenheid (nr. 014-21-070)). Het programma is op 1 januari 2003 gestart en loopt tot 1 januari 2006. De leiding van programma berust bij Schippers, Konijn en Plantenga. Drie onderzoekers zijn voor dit project aangetrokken (Koopmans, Moor en Marangos) Vlasblom participeert eveneens in dit project.

b. *'Changing patterns of interdependence and solidarity in family relations'*

Dit is een project van de universiteit Utrecht en wordt geleid door Boele-Woelki, Raub en Schippers. Binnen dit project met een looptijd van 4 jaren opereert een aio (B. Pouwels) met een project onder de titel 'Work, care and the family: A life-cycle approach'.

c. *'Collective Bargaining between the Business Cycle and the Life Cycle'*

In het kader van de samenwerking met OSA wordt een project uitgevoerd over de cao als instrument van levensloopbeleid (Jaspers, Van den Berg, van Sas, Schippers en Veldman). Het project wordt gefinancierd via OSA door het ministerie van SZW. Naast een nationaal rapport over de stand van zaken wordt een internationaal vergelijkend onderzoek gedaan dat in 2004 zal worden afgesloten. Voor dit project is samenwerking gezocht en verkregen met de ETUC (European Trade Unions Confederation).

d. *'Social regulation of European transnational companies'*

In vervolg op (goede) samenwerking (Burri en Jaspers) met het onderzoekscentrum 'Centre de Droit Comparé du Travail et de la Sécurité Social' van de Universiteit Montesquieu van Bordeaux, wordt samengewerkt in een onderzoeksproject in het kader van het Europese Zesde Kaderprogramma (toegekend in

---

1 Maatschappelijke Participatie, Binding en Betrokkenheid.

2 Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek.

december 2003 – Jaspers en Veldman). Het onderwerp is zeer actueel: maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen en het ontwerpen van ‘codes of conduct’ door internationale ondernemingen. Binnen de Universiteit Utrecht wordt samengewerkt met de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatie-wetenschappen (prof. Leisink)

e. In het kader van het European Institute of Social Security is vanuit de groep het voorstel gedaan om een initiërende en belangrijke bijdrage te leveren aan het jaarlijks congres van het EISS in Nederland in 2005 (Pennings en Jaspers).

f. In het kader van de samenwerking met de universiteit van Western Cape (Zuid Afrika) is een project gestart van rechtsvergelijking tussen enerzijds de Zuid-Afrikaanse regelgevingen en anderzijds de regelgevingen van de EG en enkele EG-lidstaten op het onderwerp herstructurering van ondernemingen (overgang, fusie, splitsing, outsourcing etc) (Jaspers). Het onderzoek zal in Zuid-Afrika worden gepubliceerd.

4. Samenwerking

De samenwerking met binnenlandse en buitenlandse wetenschappers en wetenschapscentra is gecontinueerd en verstevigd. Er wordt onder meer samengewerkt met OSA, het Instituut voor Maatschappijwetenschappen/Stichting Interuniversitair instituut voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek (SISWO), de ‘European Working Group on Labour Law’ (EWL), de Western Cape University en het Centre de Droit Comparé du Travail et de la Sécurité Social van de universiteit Montesquieu van Bordeaux. Verder is er samenwerking tot stand gekomen met het onderzoeksinstituut van de European Trade Union Confederation (ETUC).

Publicatielijst

Dissertaties

- Hertog, J.A. den, Public and private interests in regulation. Essays in the Law & Economics of regulation', dissertatie Universiteit Utrecht, 5 februari 2003 p. 197. Promotoren: J.J. Siegers (UU) & r.J. van den Bergh (EUR)

NAAR NIEUWE GRONDSLAGEN VAN SOCIAAL BELEID

Wetenschappelijke publicaties

- Ascher-Vonk, I.P. & S.D. Burri, 'Geslacht', in: D.J.B. de Wollf (hoofred.), Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2002, Deventer: Kluwer 2003, p. 27-50
- Burri, S. & Y. Konijn, 'Implementatie van de EG-richtlijn over de instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep. Een tussenstand', Nemesis 2003-1, p. 23-27
- Dorssemont F., Some Reflections on the Origin, Problems and Perspectives of the European Social Dialogue, In M. de Vos (ed.), A decade beyond Maastricht. The European Social Dialogue revisited, Kluwer International, 2003, 3-32
- Ester, P., R. Muffels & J.J. Schippers (2003). Kerend Tijd? Tijd voor Nieuwe Keuzes in Ouderenonderzoek en Ouderenbeleid, in: P. Ester, R. Muffels & J.J. Schippers (Eds.). De Organisatie en de Oudere Werknemer, Bussum: Coutinho, p. 151-161
- Helm, I. van der, Privacy bij private en publieke reïntegratie: nadere regulering noodzakelijk voor de privacybescherming?, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht, 2003, p. 49-57
- Helm, I. van der, De beperking van het recht op privacy, Rechtshulp, 2003/10, p. 5-12
- Hoek, A.A.H., Het toepasselijk recht op arbeidsovereenkomsten – een reactie op het Groenboek EVO, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht, 2003, p. 365-379
- Hoop, R., Social Policy in Belgium and the Netherlands: Third Way or Not? in: G. Bonoli & M. Powell (eds.), Social Democratic Party Policies in Contemporary Europe, London, Routledge, 2003, p. 101-125
- Pennings, F.J.L., Heeft het werklandbeginsel zijn langste tijd gehad? Oratie Deventer 2003, 50 p. ISBN 90-13-01034-2
- Pennings, F.J.L. en T.C.B. Homan, De doorvoering van internationale normen in de Nederlandse sociale zekerheid: de zaak Wessels-Bergervoet, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht, 2003, nr. 1, p. 13-17
- Smith, N., S. Dex, J.D. Vlasblom and T. Callan (2003), The effect of taxation on married women's labour supply across four countries, Oxford Economic Papers, 55, p. 417-439
- Veldman, A.G. en M. Westerveld, Inkomenszekerheid en gelijke behandeling: de sociale stelselherzieningen van de vorige eeuw, introductie van een zorgrisico in de nieuwe eeuw?, Nemesis special 2003, nr. 5/6, p. 124-137.

Vakpublicaties

- Burri, S., Werk aan de winkel, Nemesis 2003-5/6, p. 139-142
- Dorssemont F., Arbeidsovereenkomst zonder startdatum is niet afdwingbaar. De juristenkrant, (2003.05.21), p. 6
- Dorssemont F., Betaalstakingen, alles mag, niets moet, De juristenkrant, (2003.05.07), p. 6
- Dorssemont F., Europese Grondwet geeft (al te beperkte) plaats aan sociale grondrechten, De juristenkrant, (2003.03.26), p. 4
- Dorssemont, F., Recensie E. Franssen, Legal Aspects of the European Social Dialogue, Antwerpen, Oxford, New York, Intersentia 2002., Sociaal Maandblad Arbeid 2003, p. 277-279
- Hoek, A.A.H., 'Internationaal privaatrecht, EVO art. 8 e.v.' in: G.J.J. Heerma van Voss (eindred), Losbladig Commentaar Arbeidsovereenkomst, Deventer: Kluwer 2003, supplement 214; IPR/Toepasselijk recht/Artikelsgewijs commentaar EVO; Art. 8 p. 1-2; Art. 9 p. 1-4; Art. 15 p. 1-2; Art. 17 p. 1; Art. 18 p. 1-2; Art. 19 p. 1-2; Art. 22 p. 1; Art. 27 p. 1
- Hoek, A.A.H., Inleiding bevoegdheidsrecht, in: G.J.J. Heerma van Voss (eindred), Losbladig Commentaar Arbeidsovereenkomst, Deventer: Kluwer 2003, supplement 216; IPR/Bevoegdheid: Algemeen p. 1-4; Inleiding p. 1-14; IPR/Bevoegdheid/Artikelsgewijs commentaar EEX-Vo: Considerans p. 1-14
- Veldman, A.G., Wet leeftijdsdiscriminatie gooit veel over hoop, Ter visie, Nederlands tijdschrift voor Sociaal Recht 2003, p. 363-364.

Annotaties

- Dorsemont, F., Militaire dienstplicht en gelijke toegang tot de arbeidsmarkt, H. v. J. 11 maart 2003; zaak nr C-186/01, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2003, pp 231-234
- Hoek, A.A.H., De collectieve actie en het internationale bevoegdheidsrecht, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2003, p. 62-64
- Pennings, F.J.L., Geen toestemming voor extramurale verstrekkingen in buitenland vereist, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht 2003, p. 201-202.

ARBEID, INKOMEN EN LEVENSLOPEN

Wetenschappelijke publicaties

- Baaijens, C. en D.A.J.G. Fouarge, Veranderende arbeidstijden: slagen werknemers er in hun voorkeuren te realiseren? OSA-rapport nr. A-199. Tilburg: Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek 2003, 113 p.
- Baaijens, C. en D.A.J.G. Fouarge (2003). Verandering van arbeidsduur en baan. Economisch Statistische Berichten. Jrg. 88, 4416, p. 496-498
- Baaijens, C., A. van Doorne-Huiskes en J.J. Schippers (2003). Meer of minder werken? De wensen van werknemers in Nederland. Sociale Wetenschappen. Jrg. 46, nr. 4
- Baaijens, C., A. van Doorne-Huiskes en J.J. Schippers (2003). Do Dutch employees want to work more or less hours than they actually do? In: B. Pepers, L. den Dulk en A. van Doorne Huiskes (red.), Flexible working and the integration of work and personal life in a context of organizational change. Cheltenham: Edgar Elgar
- Baaijens, C. & D. Fouarge (2003). Arbeidstijdwens en aanpassing van de arbeidsduur in Nederland. Over.Werk. Jrg. 13, nr. 4, p. 160-164
- Burri, S.D., H.C. Opitz & A.G.Veldman, Work-family policies on working time put into practice. A comparison of Dutch and German Case Law on Working Time Adjustment, International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations, Volume 19/3 (2003), p. 321-346
- Heuvel, N. van den, P. van der Hallen, T. van der Lippe, & J.J. Schippers (2003). Diversiteit in Levenslopen en Consequenties voor de Arbeidsmarkt, in: N. van den Heuvel, P. van der Hallen, T. van der Lippe & J.J. Schippers (Eds.). Diversiteit in Levenslopen; Consequenties voor de Arbeidsmarkt, 's-Gravenhage: Reed Business Information bv., p. 1-11
- Heuvel, N. van den, P. van der Hallen, T. van der Lippe & J.J. Schippers (Eds.) (2003). Diversiteit in Levenslopen; Consequenties voor de Arbeidsmarkt, 's-Gravenhage: Reed Business Information bv, 214 p.
- Koopmans, I., A.P.C. M. Jaspers, T. Knijn & J. Plantenga (2003). Levenslopen tussen zorg en zekerheid. Zorg in het pensioenstelsel internationaal vergeleken. In: N. van de Heuvel, P. van de Hallen, T. van der Lippe & J. Schippers (eds.), Diversiteit in de levenslopen, consequenties voor de arbeidsmarkt, 's-Gravenhage: Reed Business Information bv, p. 151-169
- Koopmans, I., A.P.C.M. Jaspers, T. Knijn & J. Plantenga (2003). Zorg in het huidige stelsel van sociale zekerheid en pensioen: een vergelijking tussen zes landen, Utrecht: De Graaff, 86 p.
- Plantenga, J. (2003). Changing work and life patterns. Examples of new working time arrangements in the European member states, in: J. Giele (ed.) Changing Life Patterns in Western Industrial Societies (Advances in life course research, Volume 8), London: Elsevier Ltd., p. 119-135
- Plantenga, J. (2003). Assessing gender mainstreaming in the National Action Plan for combating poverty and social exclusion 2003. The Case of the Netherlands. External report commissioned by and presented to the European Commission, Utrecht School of Economics, 10 p.
- Plantenga, J. & C. Remery (2003). The gender approach of the Dutch National Action Plan for employment 2003. External report commissioned by and presented to the European Commission, Utrecht School of Economics, 29 p.
- Plantenga, J., C. Remery & S. Dekker, (2003). The cost on non-gender equality: the Dutch report. External report commissioned by and presented to the European Commission. Utrecht School of Economics, 42 p.
- Plantenga, J., H. Figueiredo, C. Remery, M. Smith (2003). Towards a gender equality index. External report commissioned by and presented to the European Commission, USE/UMIST Economics, 64 p.
- Ruijter, J. de, A. van Doorne-Huiskes & J.J. Schippers, (2003). Occupational Wage Segregation in the Netherlands. European Sociological Review, 19[4], p. 345-360

- Schippers, J.J., C. Remery & A. van Doorne-Huiskes (2003). Family Friendly Policies in the Netherlands: the Tripartite Involvement. *Personnel Review*, 32[4], p. 456-473
- Schippers, J.J. (2003). Levenslopen: toenemende aandacht in Wetenschap en Beleid. *Bevolking & Gezin*, 32 (2), p. 9-20
- Schippers, J.J. (2003). Ouderen van de Toekomst: Langer Leren, Langer Werken. *Geron*, 5[3], p.17-22
- Schippers, J.J. (2003). Arbeid en Zorg: tussen Normering en Keuzevrijheid, in: W. Arts, H.B. Entzinger & R. Muffels (Eds.), *Verzorgingsstaat Vaar Wel Assen: Van Gorcum*, p. 177-194 (forthcoming)
- Schippers, J.J. (2003), Arbeidsmarkt en Levensloop: Theorie, Empirie en Beleid, in: N. van den Heuvel, P. van der Hallen, T. van der Lippe & J.J. Schippers (Eds.). *Diversiteit in Levenslopen; Consequenties voor de Arbeidsmarkt*, 's-Gravenhage: Reed Business Information bv., p. 13-39
- Veldman, A.G. en S. Schalkwijk, Gelijke beloning naar sekse, ras en arbeidsduur op ondernemingsniveau: een methode voor onderzoek naar de naleving van de Nederlandse gelijkebeloningswetgeving, in opdracht van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, uitgegeven door Reed Business Information, Den Haag 2003, 238 p.
- Veldman, A.G., De Waa als instrument voor het combineren van arbeid en zorg, *Nemesis* 2003/1, p. 28-33
- Veldman, A.G., Voortgangsrapportage Wet aanpassing arbeidsduur, *Tijdschrift voor Sociaal Juridische Dienstverlening*, 2003, nr. 1, p. 13-17.

Vakpublicaties

- Burri, S., *Arbeid en zorg in: Flexibele arbeidsrelaties*, Kluwer losbladig 2003
- Doorne-Huiskes, J. van, P. Dykstra & J.J. Schippers (2003). Zorgen om Mantelzorg. *Demos*, 19[2], p. 13-17
- Schippers, J.J. (2003). Niet bij verlof alleen. *Ouderenzorg*, 11, p. 15
- Veldman, A.G., 'Full Circle': *Nemesis* en de herrijzenis van de gezinspolitiek, *Nemesis* 2003, nr 3, p. 51-53
- Veldman A.G. e.a., Heeft de vrouw (nog) toekomst?, *Nemesis* 2003, nr. 5/6, p. 111-113.

Annotaties

- Hoop, R., Noot bij Centrale Raad van Beroep 1 april 2003 (nr. 00/5869 NABW), *Nemesis* 2003, nr. 4, p. 22-23
- Veldman, A.G., Uitsluiting van de collectieve bedrijfspensioenregeling op grond van tijdelijkheid van contract en functiesoort, in: D. de Wolff, I. Asscher-Vonk, S. Burri, C. Groenendijk, B. Vermeulen, C. Waaldijk, A. Woltjer, C. Zoethout (red.), *Gelijke behandeling: Oordelen 2002 en commentaar*, Deventer: Kluwer 2003, p. 145-147
- Veldman, A.G., Commentaar bij HR 12 april 2002, *Souverijn-Timmermans tegen Van Laatum Katwijk Beheer BV (bedrijfspensioen)*, RN 2003/1535, *Nemesis* 2003, nr. 1, p. 2-7
- Veldman, A.G., Gelijk loon voor arbeid van gelijke waarde: geen vergelijking mogelijk tussen werknemers (m/v) werkzaam voor verschillende werkgevers, *HvJ EG* 17 september 2002, zaaknr C-320/00, *Nederlands tijdschrift voor Sociaal Recht* 2003, nr. 1, p. 25-26
- Veldman, A.G., Seksediscriminatie in 'mengvormen' van sociale politiek en individuele arbeidsvoorwaarden, *Nederlands tijdschrift voor Sociaal recht* 2003, nr. 5, p. 165-167.

NIEUWE STRUCTURERING VAN EN IN ARBEIDSORGANISATIES

Wetenschappelijke publicaties

- Dorssemont, F., Rechterlijke tussenkomst in versus paritair beheer van collectieve conflicten in de publieke of semi-publieke sector, in: M. Rigaux, F. Dorssemont (eds), *Vitale behoeften, essentiële diensten, minimumprestaties en stakingsrecht*, Antwerpen/Groningen, Intersentia 2003, p. 173-206
- Henkens, K, C. Remery & J.J. Schippers (2003). Op Zoek naar Geschikt Personeel. *Management en Organisatie (M&O)*, 57[4], p. 5-21
- Hoek, A.A.H. van, Collective agreements and individual contracts of employment in labour law – M. Sewerynski (ed), *Netherlands report in: Collective agreements and individual contracts of employment*, Den Haag: Kluwer Law International 2003, p. 167-190
- Ester, P., R. Muffels, & J.J. Schippers (2003). Organisaties en Vergrijzing: Kansen en Bedreigingen, in: P. Ester, R. Muffels & J.J. Schippers (Eds.), *De Organisatie en de Oudere Werknemer*, Bussum: Coutinho, p. 11-17

- Ester, P., R. Muffels & J.J. Schippers (Eds.) (2003). *De Organisatie en de Oudere Werknemer*. Bussum: Coutinho, 184 p.
- Muffels, R., & J.J. Schippers (2003). *Forever flexible?*, in: W. Arts, H.B. Entzinger & R. Muffels (Eds.), *Verzorgingsstaat Vaar Wel Assen: Van Gorcum*, p. 123-138, forthcoming
- Remery, C., K. Henkens & J.J. Schippers (2003). *Arbeidsorganisaties en Veroudering*, in: P. Ester, R. Muffels & J.J. Schippers (Eds.), *De Organisatie en de Oudere Werknemer*, Bussum: Coutinho, p. 35-51
- Remery, C., K. Henkens J.J. Schippers, & P. Ekamper (2003). *Managing an Aging Workforce and a Tight Labor Market: Views held by Dutch Employers*. *Population Research and Policy Review*, 22, p. 21-40
- Visser, P., K. Henkens & J.J. Schippers (2003). *Beeldvorming en Stereotypering over Oudere Werknemers*, in: P. Ester, R. Muffels & J.J. Schippers (Eds.). *De Organisatie en de Oudere Werknemer*, Bussum: Coutinho, p. 53-72
- Visser, P., K. Henkens & J.J. Schippers (2003). *Beeldvorming en Stereotypering van Oudere Werknemers in Organisaties*. *Gedrag & Organisatie*, 16[1], p. 2-22
- Visser, P., K. Henkens, C. Remery & J.J. Schippers (2003) *Hoe Werven Werkgevers? Structurele Aanpak Personeelsvoorziening in Nederland*. Tilburg: Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek. Publicatie A193, 116 p.

Vakpublicaties

- Berg, A. van den, *The Dutch works council from an institutional economics point of view: an efficient solution to the governance structure problem?* in: Tjalling C. Koopmans Institute Discussion-paper series, no. 03-06
- Dorssemont, F., *Europese co-operatieve vennootschap: co-operatie in het kwadraat*, *De Juristenkrant*, (2003.11.05), p. 7
- Dorssemont, F., *Herstructurering van ondernemingen, Actuele voorinformatie overlegorganen*, nr. 301 (2003), p. 3-24
- Dorssemont, F., *Recensie van R. Blanpain, Inspraak van werknemers in de Europese Unie. De Europese Ondernemingsraad, De Europese vennootschap, Informatie en raadpleging van werknemers*, *Rechtskundig Weekblad*, 2003-2004, p. 280
- Henkens, K., C. Remery, J.J. Schippers & P. Visser (2003). *Zijn Werkgevers de Krapte Voorbij?* *Demos*, 19[1], p. 5-8
- Remery, C., K. Henkens, J.J. Schippers, & P. Ekamper (2003). *Employers not Prepared for an Ageing Labour Market*. *Demos*, 19, Special Issue on European Population Conference, p. 17-19.

Annotaties

- Dorssemont, F., *'Representativiteit in het kwadraat'*, noot onder *Arbrb Mechelen*, 13 oktober 1998, *Sociale Kronieken* september 2003, p. 441-443
- Veldman, A.G., *Minimale periode van loongarantie in geval van insolventie van de werkgever*, *Nederlands tijdschrift voor Sociaal recht* 2003, nr. 10, p. 350-352.

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Functies bij NWO

Jaspers, A.Ph.C.M.:

- Lid Programmaraad Sociale Cohesie
- Voorzitter stuurgroep Participatie, Binding en betrokkenheid (NWO)

Plantenga, J.:

- Lid van de NWO VENI-selectiecommissie 2003/2004

Schippers, J.J.:

- Lid van de programma commissie ‘De Bindende Kracht van Familierelaties/The Ties that Bind’ (NWO)

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen

Hoek, A.A.H.:

- Bestuurslid Offerhauskring voor Privaatrecht, Handelsrecht en Ipr

Jaspers, A.Ph.C.M.:

- Lid Raad van Toezicht en voorzitter Programmaraad OSA
- President van de Nederlandse sectie van het European Institute of Social Security
- Lid bestuur van de European Foundation of Social Quality

Plantenga, J.:

- Lid van Europees network: Expert Group on Gender and Employment (EGGE)
- Lid van ‘European network on Research and Theory on ‘Women, Welfare State and Citizenship’
- EAEPE Research area coordinator ‘Gender and Economics’ (samen met Francesca Bettio – University of Siena)
- Lid van Wetenschappelijke Raad van Advies HSN (Historische steekproef Nederlandse bevolking)

Schippers, J.J.:

- Programma directeur van Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA)
- Lid van het bestuur van het Tjalling C. Koopmans Research Institute, Universiteit Utrecht

Redactielidmaatschappen van tijdschriften

Burri, S

- Redactielid jaarlijkse oordelenbundel van de Commissie gelijke behandeling
- Redactielid losbladige Kluwer uitgave Flexibele arbeidsrelaties
- Redactielid reeks Sdu Europees Sociaal recht
- Correspondente voor het tijdschrift Liaisons Sociales Europe

Dorssemont, F.:

- Redacteur Sociaalrechtelijke Kronieken/Chroniques de Droit Social, België

Hoek, A.A.H.:

- Redactielid Losbladige arbeidsovereenkomst,
- Redactielid T&C arbeidsrecht
- Redactielid van het tijdschrift NIPR

Jaspers, A.Ph.C.M.,

- Voorzitter kernredactie Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht
- Lid redactieraad SMA
- Redactielid Reeks Sociale Cohesie

Konijn, Y.,

- Redacteur Arbeidsrechtelijke Annotaties
- Lid redactie Europees Arbeidsrecht, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht

Pennings, F.J.L

- Lid redactie European Journal of Social Security
- Lid redactie Europees Socialezekerheidsrecht, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht
- Redacteur Arbeidsrechtelijke annotaties

Plantenga, J.:

- Referent Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken
- Referent Social Politics
- Referent Feminist Economics

Schippers, J.J

- Lid redactie Sociale Wetenschappen
- Referent Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken
- Referent Bevolking en Gezin

Veldman, A.G

- Redacteur Nemesis
- Lid redactie Europees Arbeidsrecht, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht

Fellowships, prijzen en eredoctoraten

Dorssemont, F.,

- T.P.R.-leerstoel in academiejaar 2002-2003 aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit te Leiden

Overige prestigieuze lidmaatschappen, adviesfuncties

Hoek, A.A.H

- Adjunct secretaris Staatscommissie IPR

Schippers, J.J

- Member of the Expert Committee on 'Koopkrachtcijfers' (Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid)
- Member of the Board of the LBL, Centre of Expertise on Age and Life Course Issues

INZET ONDERZOEKSTIJD
ARBEID, MARKT EN SOCIAAL BELEID 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderdeel
Burri, S.	dr.	DO	0,24	RTH/G&R
Bouwens, A.	mr.	JOZ	0,56 ³	Wiarda
Berg, A. van de	dr.	DO	0,30	USE
Dorssemont, F.	dr.	OZ	0,28 ⁴	Wiarda/CREI
Geest, G. de	prof.dr.	HGL	Pm	USE
Grift, Y.K.	dr.	DO	0,30	USE
Helm, I. van der	mr.	DO	0,25 ⁵	ISEP/ARSB
Hertog, J.A. den	mr.drs.dr	DO	0,10	USE
Hoek, A. van	dr.	SOZ	0,20 ⁶	Wiarda/CREI
Jaspers, A.Ph.C.M.	prof.mr.	HGL	0,35	ISEP/ARSB
Konijn, Y.	dr.	SDO	0,20 ⁷	ISEP/ARSB
Koopmans, I.	drs.	JOZ	0,50 ⁸	USE/Wiarda
Pennings, F.J.L.	prof.mr.	HGL	0,10	ISEP/ARSB
Plantenga, J.	prof.dr.	SDO	0,24	USE
Sas, E. van	drs.	DO	0,075 ⁹	USE
Schippers, J.J.	prof.dr.	HGL	0,40	USE
Siegers, J.J.	prof.dr.	HGL	0,24	USE
Vandenbergh, A.-S.	drs.	DO	0,30	USE
Veldman, A.G.	dr.	SDO	0,35	ISEP/ARSB
Totaal			4,99	

Aio's

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderdeel
Driouichi, F.	mr.	AIO	0,75	Wiarda
Gundt, N.	mr.	AIO	0,75	Wiarda
Hoop, R.	drs.	AIO	0,75	Wiarda
Pouwels, B.	drs.	AIO	0,30 ¹⁰	Wiarda
Wirtz, M.	mr.	AIO	0,31 ¹¹	Wiarda
Totaal			2,86	

3 Ouderschapsverlof 2 maanden; uit dienst per 1 december 2003.

4 Dorssemont participeert ook in Rechtspleging en rechtshandhaving in Europa.

5 Taakstelling 0,3 fte tot november 2003. Ziekteverlof vanaf 6 november 2003.

6 Van Hoek participeert ook in Rechtspleging en rechtshandhaving in Europa.

7 Taakstelling 0,4 fte; door vervullen van coördinatorschap Onderwijs disciplinegroep ISEP en volgen van opleiding aan Centre of Excelent University Teaching is voor 0,2 fte beschikbaar geweest voor onderzoek.

8 Taakstelling 0,8 fte vanaf 15 mei 2003.

9 Taakstelling 0,3 fte. Ziekteverlof tussen 1 januari 2003 tot 1 september 2003.

10 Taakstelling 0,75 fte vanaf 1 september 2003

11 Wirtz is in 2003 ca. 2 maanden ziek geweest. Formele fte-inbreng (0,37) is hierop niet aangepast.

2e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderdeel
Baaijens, C.	drs.	OIO	0,66 ¹²	USE
Hillebrink, C.	drs.	OZ	0,80	USE
Marangos, M.	drs.	JOZ	0,46 ¹³	USE
Moor, I.	drs.	JOZ	0,53 ¹⁴	USE
Vlasblom, J. D.	dr.	Post doc	0,36 ¹⁵	USE
Totaal			2,81 (waarvan oio 0,66)	

3e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Onderz-tijd in fte	Onderdeel
Jaspers, A.Ph.C.M.	prof.mr.	HGL	0,05	ISEP/ARSB
Koopmans, I.	drs.	OZ	0,09 ¹⁶	USE
Remery, C.	drs.	OZ	0,58 ¹⁷	USE
Veldman, A.G.	dr.	SDO	0,05	ISEP/ARSB
Vlasblom, J.D.	drs.	OZ	0,03 ¹⁸	USE
Totaal			0,80	

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	4,99	2,86	7,85
2e geldstroom	2,15	0,66	2,81
3e geldstroom	0,80	0,0	0,80
totalen	7,94	3,52	11,46

12 Taakstelling 0,56 fte van 1 januari 2003 tot 15 juli 2003 (gedeeltelijk ziek). Taakstelling 0,8 fte vanaf 15 juli 2003.

13 Taakstelling 0,8 fte vanaf 1 juni 2003; verbonden aan NWO/PBB project levensloop.

14 Taakstelling 0,8 fte vanaf 1 mei 2003; verbonden aan NWO/PBB project levensloop.

15 Taakstelling 0,4 fte vanaf 1 februari 2003.

16 Taakstelling 0,28 fte tot 15 mei 2003.

17 Taakstelling 0,7 fte. Ziekteverlof tussen medio maart 2003 en medio mei 2003 (circa 300 uur).

18 Taakstelling 0,4 fte tot 1 februari 2003.

2. MARKT EN MEDEDINGING IN EUROPA

Dit programma gaat uit van een open Europese ruimte, de interne markt. Het programma bestudeert de regels die betrekking hebben op de goederen- en dienstenmarkten en in mindere mate de kapitaalmarkt. Twee onderwerpen krijgen de aandacht: de regels inzake het vrij verkeer en de regels inzake werkzame mededinging. De uitwerking van dit programma wordt vooral verzorgd door juristen, maar wel in samenspraak met economen. Markt en mededinging zijn bij uitstek onderwerpen waar juristen en economen samenwerken. Uitgaande van een past performance wordt in de onderzoeksperiode het accent gelegd op twee vernieuwende thema's. Ten eerste de convergentie van nationale mededingingsregels in Europees verband. Ten tweede de samenhang tussen de werking van de interne markt en het mededingingsbeleid.

Stand van zaken 2003:

1. Interne coherentie

Binnen het onderzoeksspeerpunt Markt en Mededinging wordt het accent gelegd op twee hoofdthema's. Ten eerste gaat het om de convergentie van nationale mededingingsregels in Europees verband. Het tweede hoofdthema beslaat de samenhang tussen de werking van de interne markt en het mededingingsbeleid. Beide aanknopingspunten blijven ook in 2004 continue aandacht krijgen. De tendens in de jurisprudentie en beleidspraktijk om een verband te leggen tussen beide onderwerpen wordt in toenemende mate in onderzoek vertaald, waardoor de inhoudelijke coherentie tussen de verschillende onderzoeken steeds verder wordt vergroot. Voor het overige zullen er vooralsnog geen thematische veranderingen en verschuivingen plaatsvinden.

2. Doelstelling en resultaten

De geformuleerde doelstellingen betreffende de publicaties van de betrokken onderzoekers zijn niet dusdanig gewijzigd. Twee onderzoekers (Luijendijk en De Vries) zitten beiden in hun eindfase van hun proefschriftonderzoek. Het onderzoek van andere promovendi vordert gestaag. Er is in september 2003 een nieuwe aio verworven (Gerbrandy) die deel zal uitmaken van de juridische component van dit onderzoeksprogramma. Naast deze proefschriftonderzoeken hebben de verschillende betrokken onderzoekers in het jaar van 2003 wederom veel publicaties (boeken, tijdschriftartikelen en annotaties) op hun naam staan.

Binnen het kader van het programma werd derde geldstroomonderzoek verricht, onder andere voor departementen en decentrale overheden.

Door de onderwijsverplichtingen heeft het onderzoek van de meeste medewerkers vertraging opgelopen. Het ziet er naar uit dat deze verminderde wetenschappelijke productie in 2004 niet gecompenseerd kan worden door een extraonderzoekresultaten. Daarvoor zijn er (oud en nieuw onderwijs) te veel andere verplichtingen. Dit is een punt van grote zorg.

3. Vernieuwingen

Met enkele publicaties wordt doelgericht de relatie gelegd met de onderzoekers die aandacht besteden aan de algemene leerstukken van Europees institutioneel recht, zowel top down (Prechal en co) als bottom up (Widdershoven en co). Op deze wijze wordt een Utrechts juridisch erfgoed (Kapteyn/Verloren van Themaat) geactualiseerd.

Aan de andere kant is de relatie met de economen verslapt. Enkele econoom-onderzoekers hebben zware managementstaken en anderen bezinnen zich op onderzoek in hun 'eigen' organisatie.

4. Samenwerking

De samenwerking met de programma's Arbeid, Markt en Sociaal Beleid en Rechtspleging & Rechtshandhaving is frequent. Ook is er goede samenwerking met een aantal onderzoekers van Ius Commune. Dank zijn de vele wetenschappelijke en bestuurlijke lidmaatschappen zijn er goede relaties met onderzoekers in den lande en daarbuiten.

Publicatielijst

DE DOORWERKING VAN DE INTERNE MARKTNORMEN IN DE NATIONALE RECHTSSTELSELS

Wetenschappelijke publicaties

- Gronden, J.W. van de, *Zorg tussen lidstaat en interne markt. Zorgverzekeringen, EG-recht en particulier initiatief*, Den Haag 2003 (uitgave Wetenschappelijk instituut CDA), 170 p.
- Gronden, J.W. van de, *Vrij verkeer en zorgverzekeringen: medisch toerisme in Europa? Beschouwingen naar aanleiding van het arrest van het Hof van Den Bosch, 19 november 2002 (Jansen/VGZ)*, *Verkeersrecht* 2003, p. 69-75
- Gronden, J.W. van de, *Wie is verantwoordelijk? Enkele beschouwingen over de noodzaak van een Europees taakverwaarlozingsregime*, in: B. Hessel (red), *In de Europese houdgreep?*, Deventer 2003, p. 113-127
- Gronden, J.W. van de, *bewerking van twee paragrafen uit het Handboek 'Handhaving Milieurecht', aanvulling 12*, 2003
- Hessel, B., *De rol van de Nederlandse decentrale overheden in het Europese wetgevingsproces*, *Regelmaat*, 2003/2, p. 46-68
- Hessel, B., *Financiële ondersteuning van regionale en lokale publieke omroepen, de randvoorwaarden van het Gemeenschapsrecht*, *Gemeentestem* 2003, 7188, p. 353-362
- Hessel, B., *In de Europese houdgreep? Over zwaardere ministerieel toezicht*, serie *Europees recht en decentrale overheden deel 2*, Kluwer 2003, 156 p.
- Mortelmans, K.J.M., *Europees materieel recht voor nationale rechters: L'acquis et le défi communautaires*; *SEW* 2003, nr. 3, p. 78-94
- Mortelmans, K.J.M., *Europees recht en Nederlandse studiefinanciering*; Deventer, 2003, 143 p. met bijlagen (samen met R.H. van Ooik)
- Mortelmans, K.J.M., *De werking van de interne markt: de vrijheden*, in: P.J.G. Kapteyn, P. Verloren van Themaat, *Het recht van de Europese Unie en de Europese Gemeenschappen*, zesde, geheel herziene druk, Kluwer-Deventer 2003, p. 487-644

Vakpublicaties

- Gronden, J.W. van de, S. Belhaj, J. Luijendijk en S.A. de Vries, *Kroniek Nederlands economische wetgeving*, *SEW* 2003, p. 416-428
- Gronden, J.W. van de, *Een Vierde Schaderichtlijn! Postscriptum bij Den Exter*, *Christen Democratische Verkenningen*, december 2002, p. 44-53
- Hessel, B., *De groepsvrijstelling voor werkgelegenheidssteun*, *De Europese gemeente*, 2003/2, p. 5-6
- Hessel, B., *De vrijstellingsverordening voor de minimis steun, een hulpmiddel bij aanpassing van staatssteunregelingen*, *De Europese Gemeente*, 2003/5, p. 2-3
- Hessel, B., *Staatssteun, REGwijzeR 2004*, Raad der Europese Gemeenten en Regio's sectie Nederland/Berenschot International Solutions, Maastricht, p. 144-158
- Hessel, B., *EG-dossier Staatssteun*, Sdu Uitgevers, 2003, 683 p.
- Hessel, B., *bij bewoning vakantiehuis*, *Staatscourant*, 6 oktober 2003, p. 5
- Hessel, B., *Woonverbod: misleidende makelaars en hoogleraren*, *Staatscourant*, 5 november 2003, p.7
- Hessel, B., *Voetbalsteun vormt maar het topje van de ijsberg*, *Staatscourant*, 1 december 2003, p. 3
- Hessel, B., *Brusselse hulp bij sanering publieke omroepen*, *Staatscourant* 15 december 2003, p. 3
- Mortelmans, K.J.M., *Kroniek van het Economisch Publiekrecht*; *NJB-Kronieken 'De Staat van het Recht'*, 2003, nr. 31, p. 1640-1646
- Mortelmans, K.J.M., *Boekbesprekingen*; P. Oliver assisted bij M. Jarvis, *Free movement of Goods in the European Community: Under articles 20 to 30 of the EC Treaty*, 4th ed., London 2003; J. Snell, *Goods and Services in EC Law. A study of the Relationship between the Freedoms*, Oxford 2002; C. Barnard and J. Scott (Eds), *The Law of the Single European Market. Unpacking the Premises*, Oxford 2003; *Common Market Law Review* 2003, p. 771-777
- Mortelmans, K.J.M., *Boekbespreking*; Claes H. de Vreese, *Framing Europe. Television News and European Integration*, proefschrift Universiteit van Amsterdam, Aksant 2003; *Mediaforum* 2003, nr. 11/12, p. 367-368

Annotaties

- Gronden, J.W. van de, Annotatie bij zaak C- 385/99, Müller-Fauré, SEW 2003, p. 270-280 (samen met K.J.M. Mortelmans)
- Hessel, B., Naschrift bij Arrest van het Hof van Justitie EG, zaak C-280/00, Altmark, Gemeentestem 2003, 7192, p. 495-505
- Mortelmans, K.J.M., Sporttotalisator vs. Ladbroke; Mediaforum 2003, p. 99-103
- Mortelmans, K.J.M., Zaak C-385/99, Müller-Fauré en van Riet, SEW 2003, p. 270-280 (samen met J.W. van de Gronden)
- Mortelmans, K.J.M., Het Gemeenschapsrecht staat er niet aan de weg dat de dienstplicht alleen voor mannen geldt, zaak C-186/01, Dory, Ars Aequi 2003, p. 685-690
- Mortelmans, K.J.M., De Brenner Pas: het vrije verkeer, het leefmilieu en de vrijheid van meningsuiting, Ars Aequi 2003, nr. 11, p. 875-890

DE CONVERGENTIE VAN NATIONALE MEDEDINGINGSREGELS IN EUROPEES VERBAND

Wetenschappelijke publicatie

- Mortelmans, K.J.M., Kunst, Quota en Europees recht, in: A.W.Hins en A.J. Nieuwenhuis (red.), Van ontvanger naar zender. Opstellen aangeboden aan Prof. mr. J.M. de Meij, Amsterdam, Otto Cramwinckel, 2003, p. 243-256.

Vakpublicatie

- Mortelmans, K.J.M., Boekbespreking; Y. Montangie, Transparantie in concentratiecontrole. Een onderzoek in het Europees, Brits, Frans en Duits mededingingsrecht, dissertatie Universiteit Antwerpen, Antwerpen-Groningen, 2002; *Rechtsgeleerd Magazijn Themis* 2003, nr. 6, p. 341-343

Annotaties

- Gronden, J.W. van de, Is een inkoper van medische hulpmiddelen een onderneming in de zin van het EG-mededingingsrecht?, annotatie bij het arrest van het Gerecht in zaak T-319/99, Fenin, Ars Aequi 2003, p. 464-475 (samen met K.J.M. Mortelmans)
- Mortelmans, K.J.M., Is een inkoper van medische hulpmiddelen een onderneming in de zin van het EG-mededingingsrecht?, annotatie bij het arrest van het Gerecht in zaak T-319/99, Fenin, Ars Aequi 2003, p. 464-475 (samen met J.W. van de Gronden)
- Mortelmans, K.J.M., Zaak C-198/01, CIF, SEW 2003, p. 404-413

DE SAMENHANG TUSSEN DE WERKING VAN DE INTERNE MARKT EN MEDEDINGINGSBELEID

Wetenschappelijke publicaties

- Mortelmans, K.J.M., RTL4 en RTL5; toch een verwijzing naar Luxemburg!; mediaforum 2003, nr. 9, p. 280-287
- Mortelmans, K.J.M., Facettenbeleid, in: P.J.G. Kapteyn, P. Verloren van Themaat, Het recht van de Europese Unie en de Europese Gemeenschappen, zesde, geheel herziene druk, Kluwer-Deventer 2003, p. 487-644

Annotaties

- Gronden, J.W. van de & K.J.M. Mortelmans, Mededinging en algemene belangen: welke signalen geeft de Europese rechter in de Eurovisiezaak?, Mediaforum 2003, p. 11-20
- Mortelmans, K.J.M., Zaak C-137/00, Milk Marque Ltd en National Farmers' Union (NFU), SEW 2003, nr. 11, p. 397-404

INTERNE MARKT EN MEDEDINGING: ALGEMENE LEERSTUKKEN

Wetenschappelijke publicaties

- Faber, G., From Lomé to Cotonou: business as usual? Paper presented at the Conference of the European Union Studies Association (EUSA), Nashville, Tennessee, 27-29 March 2003, 16 p. (samen met Babarinde)
- Faber, G., Agriculture and the Doha Development Agenda, paper for the conference 'The Future of the Doha Development Agenda. Assessing the Outcomes of the 2003 WTO Ministerial held at Clingendael

Institute, The Hague, The Netherlands, on 30 Sept 2003. Available at: http://www.cedla.uva.nl/fs_aboutcedla.htm, 36 p.

- Geelhoed, L.A., Het Stabiliteitspact, zin en onzin, *SEW*, 2003, nr. 2, p. 42-49
- Geelhoed, L.A., Beleidsintegratie en institutionele fragmentatie in de voltooide economische en Monetaire Unie, in *Rèves européens face aux réalités quotidiennes*, Liber Amicorum voor Bernard Bot, afdeling Voorlichting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag, maart 2003, p. 53-64
- Geelhoed, L.A., Besluitvormen en besluitvorming, in: Kapteyn/VerLoren van Themaat, in: *Het Recht van de Europese Instellingen en de Europese Unie*, 6e druk Deventer 2003, p. 271-316
- Geelhoed, L.A., Economisch, monetaire en sociaal Beleid, in: Kapteyn/VerLoren van Themaat, in: *Het Recht van de Europese Instellingen en de Europese Unie*, 6e druk Deventer 2003, p. 735-826
- Geelhoed, L.A., Epiloog: een Europawijde Europese Unie; in: Kapteyn/VerLoren van Themaat, in: *Het Recht van de Europese Instellingen en de Europese Unie*, 6e druk Deventer 2003, p. 1153-1209
- Gronden, J.W. van de, Zorg en de Mededingingswet, p. C IV-1 t/m C IV-47, in *Praktijkboek Mededingingsrecht*, 2003, afl. 16
- Gronden, J.W. van de, Richtsnoeren voor de zorgsector: codificatie van de NMa-beleidspraktijk, *Markt en Mededinging* 2003, p. 36-53
- Jansen, O.J.D.M.L., Samenwerkende elektriciteitsbedrijven N.V. (SEP), *Markt en Mededinging* 2003, nr. 4, p. 147-155

Vakpublicaties

- Gronden, J.W. van de, Boekbespreking: A-M. Van den Bossche, Horizontale overeenkomsten en EG-mededingingsrecht, *Themis* 2003, p. 181-183
- Mortelmans, K.J.M., Van de redactie; *Tijdschrift voor Consumentenrecht* 2003, nr. 1, p. 3-5
- Mortelmans, K.J.M., Waar bent u op 25 juli 2003? Editorial; *Mediaforum* 2003, p. 153-154
- Mortelmans, K.J.M., Redactionele Signalen; *SEW* 2003, nr. 10, p. 327
- Mortelmans, K.J.M., Redactionele Signalen; *SEW* 2003, nr. 11, p. 371
- Mortelmans, K.J.M., Redactionele Signalen; *SEW* 2003, nr. 12, p. 415

Annotaties

- Gronden, J.W. van de, annotatie bij het Besluit van de NMa in de zaak AstraZeneca, *RZA* 2003, p. 165
- Gronden, J.W. van de, annotatie bij het Besluit van de NMa over het Solidariteitsprotocol, *RZA* 2003, 67
- Jansen, O.J.D.M.L., Voorzieningenrechter rechtbank Den Haag 9 april 2003, *AB* 2003, 199, p. 940-946
- Jansen, O.J.D.M.L., Rechtbank Rotterdam 26 november 2002, *AB* 2003, 385, p. 1888-1905
- Mortelmans, K.J.M., Case C-390/98, Banks, Case Note; *Common Market Law Review* 2003, nr. 40, p. 503-516
- Mortelmans, K.J.M., De Europese Commissie als deskundige voor de nationale rechter, *Ars Aequi* 2003, p. 206-241
- Mortelmans, K.J.M., Opta vs. Versatel en KPN, *Mediaforum* 2003, nr. 10, p. 351-355

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Lidmaatschappen KNAW:

Prof.mr. Geelhoed, L.A.

- Lid KNAW

Redactielidmaatschappen van tijdschriften:

Gronden, J.W., van de:

- Lid Redactie Handleiding Milieuwetgeving (voor internationaal milieurecht)

Hessel, B.:

- Redacteur RegelMaat
- Redacteur van De Europese Gemeente, tijdschrift van de Raad van Europese Gemeenten en Regio's in Nederland
- Hoofdredacteur serie Europees recht en decentrale overheden Kluwer

Mortelmans, K.J.M.:

- Hoofdredacteur Handboek van de Europese Gemeenschappen, losbladig, elfdelig, (Uitgeverij Kluwer)
- Hoofdredacteur Europese Monografieën (Uitgeverij Kluwer)
- Hoofdredacteur European Monographs (Kluwer Law International)
- Hoofdredacteur Kapteyn/VerLoren van Themaat, Het recht van de EU en EG
- Redacteur Mededingingsmonografieën (Uitgeverij Kluwer)
- Redacteur Sociaal-Economische Wetgeving
- Redactielid Tijdschrift voor Consumentenrecht
- Redactielid Mediaforum

Fellowships, prijzen en eredoctoraten (behaald in 2003):

Gronden, J.W., van de:

- Winnaar Goudsmitprijs 2003 voor het artikel "Toezichthouders in de zorg en de NMa: conflicterende bevoegdheden?" (gepubliceerd in Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 2002, p. 308-330)

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties

Faber, G.,:

- Lid van European Union Studies Association (EUSA)

Gronden, J.W., van de:

- Lid van de contactgroep Europees milieubeleid in Nederland, initiatief van ROM en de VU
- Secretaris bij de Adviescommissie Bezwaarschriften Mededingingswet
- Lid van de expertgroep mededingingsrecht van Kenniscentrum financieel en economisch recht van de Rechtbank Rotterdam

Hessel, B.:

- Lid adviescommissie Gemeentelijke Samenwerking met Toetredingslanden (ministerie van BuZa/VNG-International)
- Lid Commissie Europees recht T.M.C Asser Instituut
- Voorzitter adviesraad Kenniscentrum EUROPA-decentraal

Luijendijk, J.,:

- Secretaris bij de Adviescommissie Bezwaarschriften Mededingingswet

Mortelmans, K.J.M.,:

- Lid Commissie CCA (SER)
- Lid van de Conciliation Board of the European Space Agency
- Lid van de Commissie Auteursrechten (ministerie van Justitie)

De Vries, S.,:

- Secretaris bij de Adviescommissie Bezwaarschriften Mededingingswet

INZET ONDERZOEKSTIJD
MARKTEN MEDEDINGING IN EUROPA 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Onderzoekstijd	Onderdeel
J.W. Van de Gronden	dr.	SDO	0,60	ISEP/EPR
B. Hessel	prof.dr.	BHGL	0,40	ISEP/EPR
J. Luijendijk	mr.	DO	0,30	ISEP/EPR
K.J.M. Mortelmans	prof.mr.	HGL	0,40	ISEP/EPR
S.A. de Vries	mr.	DO	0,30	ISEP/EPR
G. Faber	dr.	SDO	0,40	USE/EEI
P. De Gijssel	prof.dr..	HGL	0,20	USE/EEI
H.J. Roelfsema	drs.	DO	0,30	USE/EEI
O.J.D.M.L. Jansen	dr.	SO	0,20 ¹⁹	CREI/Wiarda
L.A. Geelhoed	prof.mr.	BHGL	0,0 ²⁰	ISEP/EPR
E.M.H. Loozen	mr.drs	OZ	0,0 ²¹	ISEP/EPR
A. Gerbrandy	mr.	OZ	0,60	Wiarda
Totaal			3,70	

Aio's

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderdeel
M. Wirtz	mr.	AIO	0,31 ²²	Wiarda
Y. Ilan		AIO	0,75	USE
Totaal			1,06	

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	3,70	1,06	4,76
2e geldstroom	0,0	0,0	0,0
3e geldstroom	0,0	0,0	0,0
totalen	3,7	1,06	4,76

19 Jansen participeert ook in Rechtspleging en rechtshandhaving in Europa.

20 Nulaanstelling.

21 Nulaanstelling.

22 Ziekteverlof van 2 maanden

In het Onderzoeksspeerpunt (OSP) Rechtspleging en Rechtshandhaving in Europa staat de vraag centraal hoe rechtspleging en rechtshandhaving in de Europese rechtsruimte kunnen functioneren op een wijze die zowel voldoet aan de eisen van effectiviteit en kwaliteit, als van rechtsstatelijkheid. Achtergrond van de vraagstelling is dat beide justitiefuncties de laatste jaren met nieuwe en deels vergelijkbare uitdagingen worden geconfronteerd. Enerzijds komen deze vanuit Europa, waarbinnen zich in hoog tempo een Europese rechtsruimte ontwikkelt ('justice integration'). Binnen deze rechtsruimte is sprake van een groeiende convergentie tussen beide functies, omdat Europa hieraan gemeenschappelijke eisen stelt. Bovendien is er, omdat de gemeenschappelijke Europese regels ten uitvoer worden gelegd in hoge mate soevereine staten, behoefte aan transnationale (grensoverschrijdende) concepten. Anderzijds worden vanuit Europa, maar ook los daarvan, steeds hogere gesteld aan de effectiviteit en kwaliteit van rechtspleging en rechtshandhaving. Op het vlak van de rechtshandhaving leidt dit tot een uitbreiding van het instrumentarium (bestuurlijke sancties, zelfhandhaving), een toenemende aandacht voor handhaving door particulieren met behulp van het privaatrecht en het oprichten van gespecialiseerde handhavinginstanties (NMa, Autoriteit Financiële Markten). In de rechtspleging worden initiatieven ontwikkeld om te komen tot snellere, informele en meer oplossingsgerichte vormen van geschillenbeslechting. Het perspectief van de cliënt speelt daarbij een belangrijke rol. Bovendien wordt de institutionele structuur van de rechterlijke macht vernieuwd (Raad voor de Rechtspraak).

Stand van zaken 2003:

1. Interne coherentie

Het onderzoek vindt plaats binnen vijf deelprogramma's: 1. Grondslagen van rechtspleging en rechtshandhaving; 2. Beheer en organisatie van de rechtspleging; 3. Effectieve en behoorlijke geschiloplossing; 4. Instrumentarium en normering van de rechtshandhaving; 5. Transnationale rechtshandhaving. Tussen de deelprogramma's waarin rechtspleging centraal staat (deelprogramma 2 en 3), en die waarin met name rechtshandhaving aan de orde is (deelprogramma 4 en 5) is de inhoudelijk coherentie groot. Daarbij is van belang dat het onderzoek binnen beide onderdelen voor een groot deel (nogmaals) is georganiseerd binnen het door NWO gefinancierde Aandachtsgebied 'Transnationale rechtshandhaving in de Europese rechtsruimte', en binnen het Stimuleringsproject 'Naar een moderne rechtspleging in een democratische rechtsstaat'. Tussen beide onderdelen is er sprake van groeiende coherentie omdat steeds vaker dwarsverbanden worden gelegd. Dit geschiedt met name als gevolg van de toenemende aandacht voor de handhaving door particulieren met behulp van het privaatrecht. Bovendien wordt door (vrijwel) alle onderzoekers van Rechtspleging en Rechtshandhaving samengewerkt aan een gemeenschappelijk bundel. Ten slotte kan in dit verband melding worden gemaakt van de vanuit het OSP op 28 maart 2003 georganiseerde expertmeeting naar 'Wederzijdse erkenning en executie, een panacee voor de vorming van de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid?'. Tijdens deze meeting werden inleidingen gehouden door leden van de onderzoeksgroep uit de privaatrechtelijke, bestuursrechtelijke en strafrechtelijke hoek.

2. Doelstelling en resultaten

Het afgelopen jaar was – zoals overigens was verwacht – een redelijk, maar geen opzienarend jaar. Mede als gevolg van diverse langdurige ziekten werd dit jaar geen promotieproject afgerond. Daarnaast hadden de vele inspanningen die twee van de drie deelnemende eenheden (Rechtstheorie/Encyclopedie, Bestuursrecht) als pionier hebben moeten verrichten voor de invoering van het Bachelors-Masters stelsel een negatieve invloed op de onderzoeksprestaties.

Niettemin is binnen alle deelprogramma's toch het nodige geproduceerd, ten dele in derde-geldstroomprojecten. Opvallend – en dat is wellicht het belangrijkste resultaat van dit jaar – is dat in toenemende mate internationaal wordt gepubliceerd. Dit blijkt uit de vele niet-Nederlandstalige produkties die in het vervolg worden vermeld. Daarnaast zitten er nogal wat buitenlandse publicaties in de pijplijn, die ten dele reeds zijn afgerond (maar nog niet gepubliceerd) en ten dele komend jaar zullen worden afgerond. Zie hiervoor ook onder 'Vernieuwingen'. Ten slotte is het afgelopen jaar goede voortgang gemaakt met enige meerjarenprojecten, zoals het onderzoek naar de ontwikkeling van behoorlijkheidsnormen door de Nationale ombudsman. Voor de onderzoeksgroep is 2003 dan ook duidelijk een investeringsjaar geweest.

3. Vernieuwingen

In het OSP hebben geen programmatische veranderingen plaatsgevonden. De belangrijkste vernieuwing binnen het programma ligt duidelijk in de toenemende aandacht voor de internationale uitstraling. Leden van de onderzoeksgroep traden op als gasthoogleraar aan buitenlandse universiteiten en hielden toespraken voor buitenlandse organisaties (Wereldbank, Raad van Europa). Daarnaast werden meer omvangrijke internationale projecten aangepakt. Diverse leden van het OSP leverden in het kader van de samenwerking binnen de onderzoeksschool *Ius Commune* bijdragen aan een Engelstalige bundel 'Judgemade law and administrative law'. Deze bundel wordt in 2004 gepubliceerd.

Verder is in het afgelopen jaar rechtsvergelijkend onderzoek verricht naar het verschijnsel 'Administrative silence' (gefinancierd in het kader van NWO-SARO-III), alsmede naar 'The allocation of cases to courts' (gefinancierd door het WODC).

Het afgelopen jaar werd ook een begin gemaakt met een door het KNAW gefinancierd meerjarenproject (2003-2006) over de 'Non-Judicial Enforcement of Human Rights and Good Governance: The Ombudsman and the Human Rights Commission in a comparative perspective'.

Het Grotius (EU) project over 'Quality of Justice' leverde een eerste productie op, namelijk een rapport met research paper over 'The administration of justice In Europe. Towards the development of quality standards. Ten slotte werd dit jaar het omvangrijke onderzoeksproject naar 'Transnational enforcement of EC Competition Law' afgerond. Publicatie hiervan vindt volgend jaar plaats.

4. Samenwerking

Diverse onderzoekers van Rechtspleging en Rechtshandhaving zijn ook betrokken bij het OSP Markt en Mededinging en het OSP Arbeid, Markt en Sociaal Beleid. Andere leden van het OSP (vooral van Bestuursrecht) werken in het kader van de onderzoeksschool *Ius Commune* nauw samen met de Universiteit van Maastricht.

Ook op het internationale vlak vindt de nodige samenwerking plaats. Zonder volledig te zijn kan worden gewezen op het voorzitterschap van Langbroek van de Studygroup on Management and Delivery of Justice van de European Group of Public Administration (EGPA), waaraan rechters, beleidsmaker en wetenschappers uit een groot aantal Europese landen en Australië deelnemen; het lidmaatschap van Bruinsma van de Working Group Comparative Study of Legal Professions en zijn voorzitterschap van de subgroep Regulatory Reform; het – onder meer met behulp van gelden van DFG/NWO – gefinancierde netwerk van Jansen met wetenschappers uit Duitsland, Frankrijk, Italië, Zwitserland, Spanje en Oostenrijk; en de initiatieven van Addink betreffende de samenwerkingsverbanden van de Utrechtse Faculteit der Rechtsgeleerdheid met de Consejo Centroamericano de Procuradores de Derechos Humanos (Ombudsmanorganisatie in Midden-Amerika) en de Central American and Caribbean Organisation of Supreme Audit Institutions (organisatie van Rekenkamers).

Publicatielijst

GRONDSLAGEN RECHTSPLEGING EN RECHTSHANDHAVING

Wetenschappelijke publicaties

- Addink, G.H. (with B. Arts and A. Mol), Climate change policy in changing contexts: globalisation, political modernization and legal innovation, in: Issues in International Climate Policy, Edward Elgar, Cheltenham, UK and Northampton, MA, USA 2003, p. 75-94. ISBN 1843761912
- Berge, J.B.J.M. ten, Independent government institutions and social organisations: an essay in: Agencies in European and Comparative Law, Antwerpen-Oxford-New York: Intersentia 2003 p. 149-154. ISBN 90-5095-285-2
- Bruinsma, F., Dutch Law in Action, 2de druk, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, ISBN 90-6916-496-5
- Dorssemont, F. (samen met E. Brewaeys en K. Salomez). Rechterlijke tussenkomst bij collectieve conflicten, in: Nieuw juridisch weekblad, (2002/2003), p. 546-560
- Duijkersloot, A.P.W. en R.J.G.M. Widdershoven, Kroniek Europees bestuursrecht, Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht 2003, p. 365-374
- Duijkersloot, A.P.W. en R.J.G.M. Widdershoven, Kroniek Europees bestuursrecht, Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht 2003, p. 350-359
- Duijkersloot, A.P.W., en H.R.B.M. Kummeling, Agencies in the Netherlands, T. Zwart & L.F.M. Verhey (ed.), Agencies in European and Comparative Perspective, Antwerpen-Oxford-New York, Intersentia 2003, p. (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Proliferatie van het constitutionele recht)
- Henket, M., Great Expectations, International Journal for Semiotics of Law 2003, vol. 16, no. 2, p. 123-138
- Henket, M., Status and Loci for the modern judge: From Voluntas to purpose and Beyond, in: Tellegen-Couperus (ed.), Quintilian and the law, Leuven University Press 2003, p. 179-190. ISBN 90 5867 301 4
- Hol, A.M., Pleidooi voor een jurisprudentia. Over Recht en wetenschap, in: J.W.L. Broeksteeg, E.F. Stamhuis, Rechtswetenschappelijk onderzoek. Over object en methode, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2003, p. 5-22
- Hol, A.M., Hannah Arendt: Publiek domein, recht en rechtspraak, in: Nederlands Tijdschrift voor Rechtsfilosofie en Rechtstheorie 2003/3, p. 170-191
- Ippel, P.C. (met mr. B.J.P. Hulsman) Privacy op de markt, in: J.M. van Buren-Dee, E.H. Hondius en J.G.J. Rinkes (red.), Jaarboek Consumentenrecht 2002, Intersentia, Antwerpen, Groningen en Oxford 2003, p. 257-268. ISBN 90-5095-281-X
- Ippel, P.C., Niet meeslepend, niet meegaand. Over medeleven en ironie in de criminologie, in: Proces 2003 no. 5, p. 231-236
- Langbroek, P.M., General principles of proper administration in Dutch administrative law, translated by S. Gerelmaa, in: Rule of law, journal of the National legal center of Mongolia, Ulaanbator, 2003, volume 1, p. 20-34
- Leest, J., Onveiligheid en hard straffen. Het imago van herstelrecht in law and order tijden. [met Bas van Stokkom]. Tijdschrift voor Herstelrecht, jrg. 3, no.1, 2003, p. 6-20
- De Vries, U., Lawful Euthanasia in Ireland? A Perspective on a Universal Medico-Legal Dilemma, in: J. Scally (Ed.), A Just Society? Ethics and Values in Contemporary Ireland, Dublin: The Liffey Press 2003, p. 195-206. ISBN 1-904148-26-3
- De Vries, U., Can a Legal Right to Euthanasia Exist? A Dutch perspective on a medico-ethical dilemma, Medico-Legal Journal of Ireland, Volume 9, No. 1, p. 24-35.

Vakpublicaties

- Addink, G.H., Algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in: Procedures in het Bestuursrecht, Euroforum Eindhoven 2003, 113 p., eerste en tweede editie
- Berge, J.B.J.M. ten, e.a., Ter sprake: Wel of geen status aparte voor St Maarten?, Nederlands Tijdschrift voor bestuursrecht 2003, p. 257-259
- Bruinsma, F., Reactie op bespreking door Schuyt van Van Bladel, Tijdschrift voor Arbitrage 2003/4, p. 155-157
- Bruinsma, F., Vermeend vertrouwen en traditioneel rechterschap, NJB 2003, p. 2097
- Bruinsma, F., Firma Führer & Macher ondermijnt rechtsstaat, NJB 2003, p. 2012

- Bruinsma, F., Recensie Malsch, M. (red.), De burger in de rechtspraak, Den Haag 2002, alsmede Rechter en samenleving, Justitiële Verkenningen 2003/1, Trema 2003/8, p. 357-359
- Bruinsma, F. en S. Parmentier, Interview with Mr. Luzius Wildhaber, President of the ECHR, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol.21/2 p. 185-201
- Bruinsma, F., recensie van Erik de Bakker (2001) De cynische verkleuring van legitimiteit en acceptatie, RdW (jrg. 24) 2003/2, p. 67-75
- Bruinsma, F., Een gebruikersoordeel over ene inleiding in de rechtssociologie (recensie van R.J.S. Schwitters, Recht en samenleving in verandering (2000)), Recht der Werkelijkheid (jrg. 24) 2003/2, p. 83-87
- Bruinsma, F., Overheidsgewogen en te licht bevonden (recensie), Recht der Werkelijkheid (jrg. 24) 2003/2, p. 67-75
- Ippel, P.C., Bespreking van: Marc Hertogh, De levende rechtsstaat, in: RM Themis 2003 no. 3, p. 170-171
- Ippel, P.C., Bespreking van: Loes Kater, Disciplines met dadendrang, in: Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 2003no. 5, p. 358-360
- Leest, J., 'Neem jij je troep in de mailing!' Klagen en bemiddelen binnen de politie: informeel maatwerk. Tijdschrift voor Herstelrecht, jrg. 3, no. 4, 2003, p. 23-33
- Rijpkema, P.P., Functies van het recht, in: P.P. Rijpkema, Grondslagen van het recht: Achtergronden, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2003, p. 17-38
- Rijpkema, P.P., Recht en moraal, in: P.P. Rijpkema, Grondslagen van het recht: Achtergronden, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2003, p. 63-81. ISBN 9054543310
- Rijpkema, P.P., Recht en rechtvaardigheid, in: P.P. Rijpkema, Grondslagen van het recht: Achtergronden, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2003, p. 145-165. ISBN 9054543310
- Rijpkema, P.P., Rechterlijke rechtsvorming, in: P.P. Rijpkema, Grondslagen van het recht: Achtergronden, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2003, p. 167-190. ISBN 9054543310
- Vries, U. de, Existential Suffering and Euthanasia, Modern Medicine Ireland

BEHEER EN ORGANISATIE VAN DE RECHTSPLEGING

Wetenschappelijke publicaties

- Bruinsma, F. (met M.L. Vermeulen), Een zelfportret van de Centrale Raad van Beroep, in: Centrale Raad van Beroep 1903-2003, Den Haag: Sdu uitgevers 2003, p. 61-80, ISBN 90-5409-369-2
- Langbroek, P.M., (met M. Fabri) Delay in Judicial Proceedings: a preliminary inquiry into the relation between the demands of the reasonable time requirements of article 6, 1 ECHR and their consequences for judges and judicial administration in the civil, criminal and administrative justice chains, pp- 1-23. Gepubliceerd op de website van de Commissie voor Efficiency of Justice (CEPEJ) van de Raad van Europa: http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_co-operation/Operation_of_justice/Efficiency_of_justice/Meetings/CEPEJ-GT2/20%202003%20E%20report%0Fabri%20Langbroek%20rev%20nov2003.asp#TopOfPage
- Ng, G.Y., Quality and Justice in the Netherlands, in: P. Fabri, P.M. Langbroek, H. Pauliat, (eds.), The administration of justice in Europe: Towards the development of quality standards, Research Papers, Research Institute on Judicial Systems – National Research Council, Bologna, 2003, ISBN 88-8478-057-8, p. 305-348.

Vakpublicaties

- Langbroek, P.M. (met H. Pauliat en P. Fabri) Research director and editor, The administration of justice in Europe: Towards the development of quality standards, Research Papers, Research Institute on Judicial Systems – National Research Council, Bologna, 2003, ISBN 88-8478-057-8, 500 p.

EFFECTIEVE EN BEHOORLIJKE GESCHILLENOPLOSSING

Wetenschappelijke publicaties

- Bruinsma, F., Twee rapporten op de rechtssociologische korrel, NJB 2003, p. 2292-2295
- Bruinsma, F., Arbitrage volgens het spoorboekje en in werkelijkheid. Replik, NJB 2003, p. 2152-2154
- Widdershoven, R.J.G.M., Europese invloed op de rechtsbescherming door de Centrale Raad van Beroep, in: R.M. van Male, e.a. (red.), Centrale Raad van Beroep 1903-2003, Den Haag: Sdu Uitgevers 2003, p. 197-220, ISBN 90 5409 369 2

- Widdershoven, R.J.G.M., Geploeter bij de ambtshalve toepassing van EG-recht, *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* 2003/10, p. 178-186
- Widdershoven, R.J.G.M., ‘Systeem van rechtsbescherming’, ‘Bestuursprocesrecht’ en ‘Burgerlijke rechter, overheidsaansprakelijkheid en klachtrecht’, in: F.C.M.A. Michiels (red.), *Staats- en bestuursrecht, Tekst en Materiaal*, Deventer: Kluwer 2003, p. 367-490. ISBN 90 268 4136 1
- Widdershoven, R.J.G.M., Kraaijveld, annotatie onder: HvJEG 24 oktober 1996, zaak C-72/95, in: P.J.J. van Buuren, J.E.M. Polak, R.J.G.M. Widdershoven (red.), *AB Klassiek*, Deventer: Kluwer 2003, p. 388-400. ISBN 90 12 00639 6

Vakpublicaties

- Dorsemont, F., Communautair collectief arbeidsrecht in de steigers: naar bemiddeling en verzoening bij collectieve arbeidsconflicten op Europees vlak? in: *Actuele voorinformatie overlegorganen*, 296 (2003), p. 7-22
- Hoek, A.A.H. van, Weg met het arbitragebeding in de algemene voorwaarden voor de bouw?!, *Nederlands juristenblad* 2003, 20-21
- Jansen, O.J.D.M.L., Bezwaarschriftprocedure en – behandeling, *Leergang Procedures in het Bestuursrecht*, Eindhoven: Uitgeverij Euroforum 2003, 32 p. (eerste druk)
- Jansen, O.J.D.M.L., Bezwaarschriftprocedure en – behandeling, *Leergang Procedures in het Bestuursrecht*, Eindhoven: Uitgeverij Euroforum 2003, 33 p. (tweede druk)
- Jansen, O.J.D.M.L., Harmonisatie klachtrecht, *Tijdschrift voor Herstelrecht* 2003, p. 1-3

Annotaties

Widdershoven, R.J.G.M

- HvJEG 26 november 2002, zaak C-275/00 (First en Franex), AB 2003, 218
- HvJEG 30 september 2003, zaak C-224/01 (Köbler), AB 2003, 429
- HR 24 januari 2003 (Maple Tree), AB 2003, 120
- ABRvS 23 oktober 2002, AB 2003, 303 (met P.A. Willemsen)
- ABRvS 9 januari 2003, AB 2003, 111
- ABRvS 6 augustus 2003, AB 2003, 355 (met P.A. Willemsen)
- ABRvS 20 augustus 2003, AB 2003, 391
- ABRvS 10 september 2003, te publiceren in AB 2003
- CRvB 23 december 2002, AB 2003, 209.

INSTRUMENTARIUM EN NORMERING RECHTSHANDHAVING

Wetenschappelijke publicaties

- Addink, G.H., Verhouding Awb met het strafrecht, in: Elsevier-commentaar *Algemene wet bestuursrecht*, onderdeel verhouding tot andere rechtsgebieden, Elsevier Den Haag (losbl.), suppl. juni 2003, p. C 4-2-1 tot C 4-2-22
- Jagt, J.A.E., Elaborating an international compliance regime under the Kyoto Protocol in: E.C. van Ierland, J. Gupta & M.T.J. Kok, (Eds.), *Issues in International Climate Policy. Theory and Policy*, Cheltenham, UK/Northampton, MA, USA: Edward Elgar 2003, p. 223-241. ISBN 1 84376 191 2
- Jansen, O.J.D.M.L. Nulla probatio sine lege? *Nederlands Juristenblad* 2003, p. 428-429
- Jansen, O.J.D.M.L., Bestuurlijke leedtoevoeging, duivenhokken en lachen zonder voorwetenschap. Beschouwingen naar aanleiding van drie jaar boeten en dwangsommen in het financieel bestuursrecht, *Tijdschrift voor Onderneming en Strafrecht* 2003, p. 63-76
- Jansen, O.J.D.M.L., Handhavingstoezicht in het verkeersrecht, *Verkeersrecht* 2003, afl. 9, p. 281-286;
- Jansen, O.J.D.M.L., La legge olandese sui reati economici festeggia il suo cinquantesimo anniversario, in *Rivista trimestrale di diritto penale dell'economia*, 2002, p. 123-164, (gepubliceerd in 2003)
- Jurgens, G.T.J.M., De uitvoering van overeenkomsten, in: A.A. van Rossum, *Van Contract naar Contract*, Den Haag: VNG 2003, p. 150-176. ISBN 90 322 7296 9
- Jurgens, G.T.J.M., Regulering voor het irreguliere?, in: *Evaluatiecommissie Wet milieubeheer, Noodsituaties in het milieurecht*, ECWM 2003/18, september 2003. ISBN 90-75155-43-3
- Vervaele, J.A.E., La responsabilità penale della persona giuridica nei Paesi Bassi. Storia e sviluppi recenti. In: A. Cadoppi, *Verso un codice penale modello per l'Europa. Offensività e Colpevolezza*. Cedam, Padova, 2002, p. 3-40 (gepubliceerd in 2003). ISBN 8813237243

- Vervaele, J.A.E., La responsabilité pénale de et au sein de la personne morale aux Pays-Bas. Historique et développements récents. *Revue Pénitentiaire et de Droit Pénal*, Cujas, Paris, 2002, p. 469-496 (gepubliceerd in 2003)
- Vervaele, J.A.E., La contraffazione dell'euro: verso una federalizzazione del diritto nell'Unione Europea?, *Rivista trimestrale di diritto penale dell'economica*, 2003, p. 965-1024
- Vervaele, J.A.E., La responsabilità penale della persona giuridica nei Paesi Bassi. Storia e sviluppi recenti, in F. Palazzo, *Societas Puniri Potest. La responsabilità da reato degli enti collettivi*. Cedam, Milaan, 2003, p. 135-178. ISBN 8813245483
- Widdershoven, R.J.G.M. (met H.F.M.W. van Rijswijk, A.A. Freriks, C.W. Backes) EG-recht en de praktijk van het waterbeheer, STOWA-Boekenreeksnummer 18, Utrecht: STOWA 2003, 412 p., ISBN 90 5773 212 3
- Widdershoven, R.J.G.M. Öztürk, annotatie onder: EHRM 21 februari 1984, Vol. A.73, in: P.J.J. van Buuren, J.E.M. Polak, R.J.G.M. Widdershoven (red.), *AB Klassiek*, Deventer: Kluwer 2003, p. 137-149, ISBN 90 12 00639 6.

Vakpublicaties

- Addink, G.H., Bestuursdwang, in: *Handhaving van bestuursrecht*, Eindhoven: Euroforum 2003, 52 p. zesde herziene editie
- Duijkersloot, A.P.W. en F.C.M.A. Michiels, Mogelijkheden voor invoering van de bestuurlijke boete in de Wegenverkeerswet 1994, onderzoek in opdracht van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat 2003,, 41 p.
- Duijkersloot, A.P.W. en B.M.J. van der Meulen, *Handhaving van bestuursrecht: Bestuurlijke boete*, 6^e druk, Euroforum Uitgeverij BV, 2003, 58 p.
- Duijkersloot, A.P.W. en B.M.J. van der Meulen, *Handhaving van bestuursrecht: Bestuurlijke boete*, 7^e druk, Eindhoven: Euroforum Uitgeverij BV, 2003, 58 p.
- Jansen, O.J.D.M.L., Reactie op interventies Vergadering Nederlandse Juristenvereniging, in: *Handelingen Nederlandse Juristen-Vereeniging*, Kluwer, Deventer 2003 ISBN 901300329x, p. 44-48 en 99-101;
- Jansen, O.J.D.M.L., Bestuurlijke handhaving en toezicht op de naleving, *Leergang Handhaving van bestuursrecht*, Eindhoven: Uitgeverij Euroforum 2003 59 p. (zesde druk)
- Jansen, O.J.D.M.L., Bestuurlijke handhaving en toezicht op de naleving, *Leergang Handhaving van bestuursrecht*, Eindhoven: Uitgeverij Euroforum 2003 59 p. (zevende druk)
- Keessen, A.M., Strengere handhaving voorschriften brandveiligheid, *UPDATE*, Nieuws uit de praktijk van Allen & Overy Amsterdam, nr. 1, 2003, p. 3
- Keessen, A.M., M.V. Kohnstamm, Asbestos Liability and Regulatory Compliance in the Netherlands, in: Fairley, R. (ed.) *Asbestos, Legal Risks and Liabilities*, London: Allen & Overy 2003, p. 49-54
- Luchtman, M., (samen met M. Hagens, L. van Lent) Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *NJCM-Bulletin* 2003, jaargang 28, p. 74-94 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Criminal Law and Fundamental values)
- Luchtman, M., (samen met M. Hagens, L. van Lent) Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *NJCM-Bulletin* 2003, jaargang 28, p. 342-365 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Criminal Law and Fundamental values)
- Luchtman, M. (samen met M. Hagens, L. van Lent) Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *NJCM-Bulletin* 2003, jaargang 28, p. 659-682 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Criminal Law and Fundamental values)
- Vervaele, J.A.E., Opinion on the Green paper on criminal -law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor, 2003, 21 pages, Website European Commission/OLAF/2003, te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/contributions/date.html

Annotaties

Jansen, O.J.D.M.L.

- Rb. Rotterdam 20 november 2002, AB 2003, 420, p. 2055-2057
- CRvB 3 december 2002, AB 2003, 408, p. 2001-2005
- Rb. Rotterdam 12 december 2002, AB 2003, 398, p. 1963-1968
- CRvB 18 februari 2003, AB 2003, 396, p. 1945-1949
- Rb. Rotterdam 20 mei 2003, AB 2003, 374, p. 1824-1830
- Rb. Rotterdam 21 maart 2003, AB 2003, 352, p. 1703-1708

- Rb. Rotterdam 15 juli 2002, AB 2003, 343, p. 1636-1642
  - Rb. Rotterdam 17 april 2003, AB 2003, 333, p. 1564-1576
  - Hof Leeuwarden 23 april 2003, AB 2003, 280, p. 1358-1360
  - Hof Leeuwarden 19 juni 2002, AB 2003, 279, p. 1356-1357
  - Rb. Rotterdam 25 januari 2002, AB 2003, 270, p. 1297-1302
  - Rb. Rotterdam 19 december 2002, AB 2003, 269, p. 1292-1297
  - Hof Leeuwarden 23 april 2003, AB 2003, 260 p. 1248-1251
  - Hof Leeuwarden 26 maart 2003, AB 2003, 259, p. 1246-1247
  - Hof Leeuwarden 26 maart 2003, AB 2003, 258, p. 1243-1245
  - Hof Leeuwarden 8 januari 2003, AB 2003, 248, p. 1192-1195
  - ABRvS 13 november 2002, AB 2003, 203, p. 957-960
  - ABRvS 26 maart 2003, AB 2003, 202, p. 954-957
  - ABRvS 16 oktober 2002, AB 2003, 194, p. 921-924
  - ABRvS 22 mei 2002, AB 2003, 177, p. 856-858
  - ABRvS 7 augustus 2002, AB 2003, 176, p. 849-856
- Widdershoven, R.J.G.M*
- ABRvS 23 oktober 2002, M en R 2003/1, nr. 4 en 5 (met H.F.M.W. van Rijswijk).

TRANSNATIONALE RECHTSHANDHAVING

Wetenschappelijke publicaties

- Hoek, A.A.H. van, Erkenning van vonnissen in het privaatrecht: een studie naar de grenzen van wederzijdse erkenning, *Nederlands Internationaal Privaatrecht* 2003, p. 337-350;
- Hoek, A.A.H. van, De collectieve actie en het internationale bevoegdheidsrecht, *Sociaal Recht* 2003, p. 62-64;
- Vervaele, J.A.E., A União Européia e o espaço judicial europeu : os desafios do modelo Corpus Juris 2000 e da Procuraduría Européia, *Revista Brasileira de Ciências Criminas*, 2002, p. 9-35 (gepubliceerd in 2003)
- Vervaele, J.A.E., El Ministerio Fiscal Europeo y el Espacio Judicial Europeo. Protección eficaz de los intereses comunitarios o el inicio de un derecho procesal penal Europeo, *Themanummer Sistemas Penales Europeos, Cuadernos de Derecho Judicial*, 2002, p 273-322 (publiceerd in 2003)
- Vervaele, J.A.E., Mercosur en regionale integratie in Zuid-Amerika, *SEW Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht*, 2003, p. 406-416
- Widdershoven, R.J.G.M. (met A.M.E. Veldkamp), Transnationale bestuursrechtelijke handhaving in het milieurecht, in: *Handhaving van milieurecht vanuit Europees perspectief, Publicaties van de Vereniging voor Milieurecht (2003-4)*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, p. 29-58.

Vakpublicaties

- Dorssemont, F., Vrijheid van meningsuiting dooft (even) vlam in de pijp, in: *De Juristenkrant*, (2003.10.10), p. 14-15
- Dorssemont F., ‘Rechtsgevolgen van opzegging van akkoord tot oprichting van een Europese ondernemingsraad’, en ‘De Europese ondernemingsraad: nog een interessante uitspraak’ in : *Actuele Voorinformatie Overlegorganen*, 297 (2003), p. 12-21
- Hoek, A.A.H. van, Interventie op de jaarvergadering van de NVIR november 2002, *Mededelingen van de NIVR (Nederlandse Vereniging van Internationaal Recht)* no 126 TMC Asser Press 2003, p. 19-22
- Hoek, A.A.H. van, Australia’s High Court upholds local (private law) jurisdiction in case of defamation over the Internet: *Dow Jones & Company v. Gutnick* [2002] HCA 52 (10 December 2002), *International Enforcement Law Reporter* May 2003, p. 167-170
- Hoek, A.A.H. van, Bookreview, *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Colloque du vendredi 14 mars 2000 organisé par le Centre d’Etudes européennes, Bruxelles: Bruylant 2001, 247 p. *CMLRev* 2003, no 1, p. 229-233
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty) L’attuazione del Corpus Juris negli Stati Membri, *Comisione Europea, OLAF*, 2003, 29 p. , te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty) Eff Förslag till en europeisk straff-och straffprocesslag skyddet av Europeiska ekonomiska intressen, *European Commission, OLAF*, 34 p. , te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)

- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Mart) Corpus Juris 2000, Slovensky predklad, Jura Edition, Bratislava, 2003, 80 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty) Strafrechtliche Regelungen zum Schutz der finanziellen Interessen der Europäischen Union, Corpus Juris 2000, OLAF, 2003, 20 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty), La aplicación del Corpus Juris en los Estados Miembros. Disposiciones penales para la protección de los intereses financieros de la Unión Europea, OLAF, 2003, 48 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty), ВЪВЕЖДАНЕТО НА CORPUS JURIS В ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ. Наказателноправни разпоредби за защита на Европейските финанси, Sofia, 2003, 29 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty), CORPUS JURIKSEN VOIMAANSAATTAMINEN JÄSENVALTIOISSA. Rikossäännöksiä eurooppalaisten taloudellisten etujen suojaamiseksi, Helsinki, 2003, 23 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty), Implementarea Corpus Juris în statele membre. Prevederi penale pentru protecție veniturilor europene, Bucarest, 2003, 32 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty), Izvrševanje Corpura jurisa v državah è lanicah. Kazenske dolo. be za zaš. ito evropskih finan. nih sredstev, Bratislave, 2003, 31 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)
- Vervaele, J.A.E. (samen met M. Delmas-Marty) Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ CORPUS JURIS ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ. ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, Athene, 2003, 43 p., te raadplegen op: http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/green_paper/links.html (klikken op Corpus Juris)

Annotaties

Kort, P.,

- ABRvS 18 december 2002, AB 2003/276.

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Functies bij NWO:

Bruinsma, F.:

- Lid programmacommissie SARO

Redactielidmaatschappen van tijdschriften:

Addink, G.H.:

- Lid en voorzitter redactie Cremers Milieurecht
- Lid en voorzitter redactie Milieurechtspraak
- Lid en voorzitter Werkgroep Jurisprudentie VMR

Berge, J.B.J.M., ten:

- Lid redactie NTB
- Lid redactie Commentaar Algemene wet bestuursrecht (Elseviers)

Dorssemont, F.:

- Redactie *De Juristenkerant*
- Redactie Internetplatform Social-Law.net Droit Social communautaire
- Redactie Medewerker Sociaalrechtelijke Kronieken-Chroniques de droit social
- Redactiemedewerker Actuele Voorinformatie Overlegorganen en Overlegorganen
- Redactiemedewerker C.A.O.-recht (M. Rigaus ed.)

Hoek, A.A.H. van:

- Redactie Internetplatform Social-Law.net Droit Social communautaire
- Redactie Losbladige arbeidsovereenkomst
- Redactie Tekst & Commentaar arbeidsrecht
- Redactie van het tijdschrift NIPR

Hol, A.M.:

- Lid redactie *Ars Aequi Libri*
- Lid redactie *Nederlands Tijdschrift voor Rechtsfilosofie en Rechtstheorie*

Jansen, O.J.D.M.L.:

- Redactielid *Handboek Algemene wet bestuursrecht*

Vervaele, J.A.E.:

- Redactie *Panopticon*
- Redactie *Déviance et Société*
- Redactie *Nueva Doctrina Penal*
- Lid van de redactie van diverse juridische tijdschriften in Latijns Amerika

Widdershoven, R.J.G.M.:

- Lid redactie *AB (Administratiefrechtelijke beslissingen)*
- Lid redactie *Overheid & Aansprakelijkheid*
- Lid redactie *JB-plus*
- Lid redactie *AB-Klassiek*

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen:

Dorssemont, F.:

- Lid Raad van Bestuur v.z.w. *Vereniging voor Arbeidsrecht*

Bruinsma, J.F.,

- Working Group *Comparative Study of Legal Professions*

Hoek, A.A.H. van:

- Bestuurslid *Offerhauskring voor privaatrecht, handelsrecht en ipr*

Hol, A.M.

- Voorzitter van de *Nederlandse Vereniging voor de Wijsbegeerte van het Recht*

Langbroek, P.M.:

- Voorzitter van de *EGPA Stuygroup on Management and Delivery of Justice*, zie: <http://www.iiasia.be/egpa/aggroup/agdeljustice.htm>
- Research director of the *Grotius Project on Quality of Justice 2001-2003* (met H. Pauliat en Marco Fabri).

Rijkema, P.

- Lid van het bestuur van de *Nederlandse Vereniging voor de Wijsbegeerte van het Recht*

Vervaele, J.A.E.:

- Vice-voorzitter van de Vereniging voor de studie van de bescherming van de financiële belangen van de EU (DASEC)

Fellowships, prijzen en eredoctoraten (behaald in 2003):

Dorssemont, F.:

- Titularis TPR-leerstoel Rijksuniversiteit Leiden

Hoek, A.A.H. van:

- Universitaire ASPASIA-toekenning

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties:

Dorssemont, F.:

- Deskundige-Adviseur Netlex (Europees Vakbondsinstituut) en Baltic Labour Law Project.

Hol, A.M.,

- Lid Raad van het Advies van het Sanders-instituut, onderzoeksinstituut van de Faculteit Rechtsgeleerdheid Rotterdam

Ippel, P.,

- Lid van het Dagelijks Bestuur Stichting NIVEL (onderzoeksinstituut voor de gezondheidszorg)

Vervaele, J.A.E.:

- Expert voor de Europese Commissie, afdeling OLAF

INZET ONDERZOEKSTIJD

RECHTSPLEGING EN RECHTSHANDHAVING IN EUROPA 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Oz-school	Onderdeel
J.B.J.M. ten Berge	prof.mr.	HGL	0,12	OSP R&R	SBR
R.J.G.M. Widdershoven	prof.mr.	HGL/SDO	0,3	OSP R&R	SBR
G.H. Addink	mr.	SDO	0,4	OSP R&R	SBR
C.L. Knijff	mr.	DO	p.m. ²³	NETHUR	SBR
A.P.F Duijkersloot	mr.	DO	0,16 ²⁴	OSP R&R	SBR
Ph.M. Langbroek	dr.	SDO	0,22	OSP R&R	SBR
G.T.J.M. Jurgens	prof.mr.	HGL	0,30 ²⁵	OSP R&R	SBR
A.M. Hol	prof.mr.	HGL	0,30	OSP R&R	Rth
J.F. Bruinsma	prof.dr.	HGL	0,40	OSP R&R	Rth
P.C. Ippel	prof.mr.	HGL	0,30	OSP R&R	Rth
P.P. Rijpkema	mr.	SDO	0,30	OSP R&R	Rth
L. Francot	mr.	DO	0,30	OSP R&R	Rth
J. Gunst	drs.	DO	0,30	OSP R&R	Rth
R. Janse	mr.	DO	0,20	OSP R&R	Rth
M.M. Henket	mr.	DO	0,20	OSP R&R	Rth
U. De Vries	mr.	DO	0,20	OSP R&R	Rth
J.A.E. Vervaele	prof.mr.	HGL	0,35	OSP R&R	Crei
O.J.D.M.L. Jansen	dr.	SOZ	0,10 ²⁶	OSP R&R	Crei
A.A.H. van Hoek	dr.	SO ²⁷	0,30 ²⁸	OSP R&R	Crei
F. Dorssemont	dr.	OZ	0,28 ²⁹	OSP R&R	Crei
M.J.J.P Luchtman	mr.	JOZ	0,65	OSP R&R	Crei
Totaal			5,68		

Aio's

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderzoekschool	DG/Onderdeel
J.A.E. van der Jagt	mr.	AIO	0,75	OSP R&R	SBR/Wiarda
J. Leest	mr.	AIO	0,75	OSP R&R	OSP R&R
W. Minekus	mr.	AIO	0,75	OSP R&R	OSP R&R
T. Lahovski	mr.	AIO	0,75 ³⁰	OSP R&R	Crei
A. Eertink	mr.	AIO	0,25 ³¹	OSP R&R	OSP R&R
G.Y. Ng	mr	AIO	0,55 ³²	OSP R&R	OSP R&R
Totaal			3,80		

23 Onderzoek van Knijff (en dus ook de onderzoeks fte) is dit jaar ondergebracht bij het onderzoeksprogramma Omgevingsrecht

24 ouderschapsverlof 20% tot 1 december 2003

25 zwangerschapsverlof tot 21 januari 2003

26 Jansen participeert ook in Markt en Mededinging in Europa

27 per 1-7-02 SOZ op basis van universitaire ASPASIA toekenning

28 Van Hoek participeert ook in Arbeid, Markt en Sociaal Beleid

29 per 1-9-02 0, 7 fte oz; sinds 1-10-02 0, 56 fte oz (vermindering aanstelling naar 0, 8 fte). Dorssemont participeert ook in Arbeid, Markt en Sociaal Beleid.

30 per 7-11-02 (0, 75 fte oz)

31 in dienst per 1 september 2003

32 ziekteverlof per 1 oktober 2003

2e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderzoek-school	Onderdeel
A. Keessen	mr.	AIO	0,20 ³³	OSP R&R	SBR
R. Rothengatter	mr.	AIO	0,0 ³⁴	OSP R&R	SBR
P. Kort	mr.	AIO	0,50 ³⁵	OSP R&R	SBR
T. Scheirs	mr	AIO	0,50 ³⁶	OSP R&R	Crei
O.J.D.M.L. Jansen	dr.	SO	0,30 ³⁷	OSP R&R	Crei
Totaal			1,50		

3e geldstroom:

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderzoek-school	Onderdeel
J.B.J.M. ten Berge	prof.mr.	HGL	0,08	OSP R&R	SBR
A.P.W. Duijkersloot	mr.dr.	DO	0,06	OSP R&R	SBR
G.T.J.M. Jurgens	prof.mr.	HGL	0,02	OSP R&R	SBR
Ph.M. Langbroek	dr.	SDO	0,13	OSP R&R	SBR
R.J.G.M. Widdershoven	prof.mr.	HGL	0,02	OSP R&R	SBR
A.M. Hol	prof.mr.	HGL	0,10	OSP R&R	Rth
P. Rijpkema	dr.	SDO	0,10	OSP R&R	Rth
U. de Vries	dr.	DO	0,10	OSP R&R	Rth
O.J.D.M.L. Jansen	dr.	SO	0,10	OSP R&R	Crei
J.A.E. Vervaele	prof.mr.	HGL	0,10	OSP R&R	Crei
A.A.H. van Hoek	dr.	SO	0,05	OSP R&R	Crei
M.J.J.P. Luchtman	mr.	JOZ	0,05	OSP R&R	Crei
Totaal			0,91		

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	5,68	3,8	9,48
2e geldstroom	0,30	1,2	1,50
3e geldstroom	0,91	0,0	0,91
totalen	6,89	5,0	11,89

33 in dienst per 1 oktober 2003

34 ziekteverlof praktisch heel 2003

35 ziekteverlof deel van het jaar 2003

36 vanaf september 2003 tijdelijk kernvak strafrecht (onderwijs)

37 werkzaamheden hebben betrekking op coördinatiewerkzaamheden Aandachtsgebied NWO (totaal 0,5 fte)

Stand van zaken 2003:

1. *Interne coherentie*

Het programma is in feite een administratieve samenvoeging van twee facultaire onderzoeksprogramma's: Erfdeel klassieke juristen en Europees privaatrecht. De twee onderdelen zijn bemensd met onderzoekers van verschillende discipline, verschillende disciplinegroep en verschillende werkplek, zodat er tussen beide slechts weinig contact bestaat. De onderzoekers Erfdeel klassieke juristen bereiden onder leiding van de emeritus hoogleraar Spruit de vertaling van de laatste onderdelen van de Digesten uit het Latijn in het Nederlands voor. Het betreft hier een zeer kleine groep filologen die vallen onder de disciplinegroep rechtstheorie en gehuisvest zijn in het gebouw Achter Sint Pieter.

De – grote groep – onderzoekers Europees privaatrecht zijn allen juristen, behoren tot de disciplinegroep privaatrecht of het Wiarda Instituut en zijn gehuisvest op het Molengraaff Instituut. Deze groep vertoont eveneens een grote interne consistentie. Dit komt tot uitdrukking in de wekelijkse *staff seminars* van maandagochtend, in de gezamenlijke deelname aan congressen – zoals in 2003 het congres te Edinburgh en het *ius commune* congres te Vaeshartelt.

2. *Doelstelling en resultaten*

Het programma beoogt te onderzoeken in hoeverre het mogelijk en wenselijk is het privaatrecht in de landen van de Europese Unie te harmoniseren. Daartoe wordt enerzijds onderzoek gedaan naar de ontwikkelingen op enige specifieke rechtsgebieden, anderzijds wordt – in veel mindere mate – aandacht besteed aan theoretische problemen die met harmonisatie verbonden zijn.

De resultaten worden neergelegd in boeken en tijdschriftartikelen. Het aantal publicaties was in 2003 conform de verwachting. Dit ondanks het feit dat de invoering van het bachelor master stelsel ertoe heeft geleid dat extra tijd in onderwijs moest worden ingezet.

Het aantal dissertaties is wat beneden de maat gebleven. Daar staat tegenover dat er flink wat promotiewerk kon worden afgerond en de verwachting is dat het aantal promoties in 2004 een veelvoud van dat in 2003 zal zijn.

De resultaten van zowel Erfdeel als Europees privaatrecht over een eerdere periode, te weten 1995-2000, zijn door de landelijk visitatiecommissie van de VSNU, voorgezeten door mr Ten Kate, als goed beoordeeld. De beide onderdelen behoren tot de weinig programma's in den lande die een dergelijke kwalificatie hebben ontvangen.

3. *Vernieuwingen*

Het programma is ingebracht in de Onderzoeksschool *ius commune*. In 2003 werd de basis gelegd tot een tweetal uitbreidingen. In de eerste plaats is een grote groep onderzoekers publiek recht tot de school toegetreden. Een deel van de nieuwe onderzoekers is verbonden aan de Universiteit Utrecht. Dit opent perspectieven voor meer samenwerking. Hetzelfde geldt voor de toetreding van de Universiteit van Amsterdam tot de onderzoeksschool die tot dan alleen uit Leuven, Maastricht en Utrecht bestond. In feite heeft de Utrechtse groep onderzoekers reeds goede banden met Amsterdam, waar verschillende leidinggevendenden – Hartkamp, Hesselink, Loos – eerder een aanstelling aan de UU hadden.

Alleen de vraag hoe de toegenomen deelname in de onderzoeksschool intern in Utrecht organisatorisch gestalte moet krijgen, is nog open.

Afgelopen jaar is de onderzoeksschool opnieuw door de KNAW erkend.

4. *Samenwerking*

De samenwerking met externe groepen onderzoekers vindt vooral plaats in *ius commune* verband. Daarnaast is er een nauw contact met Edinburgh University. Regelmatig nemen Schotse onderzoekers deel aan symposia in ons land. Omgekeerd participeerden ruim twintig Utrechts onderzoekers in juni 2003 in een symposium te Edinburgh.

Publicatielijst

Dissertaties

- Koppert-van Beek, M.S. (26-11-2003), Handelen namens een op te richten vennootschap (diss. UU), Kluwer, Deventer, 2003, 178 p. (Co-)promot.: Prof.mr. H.J. de Kluiver & Prof.mr. W.J. Oostwouder

ALGEMEEN

Wetenschappelijke publicaties

- Heutger, V., Der Verlust eines Angehörigen, die Aufgabe von Lebensversicherungen und Fonds, in: G.E. van Maanen (Ed.), De rol van het aansprakelijkheidsrecht bij de verwerking van persoonlijk leed, Den Haag: Boom Jurdisch uitgevers 2003, p. 267-280
- Pokhyla, R. & P.P. Szreniawski, Edukacja prawnicza w Holandii, Studia Iuridica Lublinensia, t.II, Lublin, W-wo Marii Curie -Sklodowskiej 2003, p. 177-185

Vakpublicaties

- Deurvorst, T., *Bewerking afd. II.1 Rechtsvorderingen*, in: C.J.J.M. Stolker (Ed.), *Losbladige Onrechtmatige Daad*, Deventer: Kluwer 2003
- Deurvorst, T., *Bewerking art. 6:96 (schadevergoeding bij inbreuk op intellectuele eigendomsrechten)*, art. 6:103, 104 en 109 BW, in: A.T. Bolt (Ed.), *Losbladige Schadevergoeding*, Deventer: Kluwer 2003
- Frenk, N., *Boekbespreking van S.D. Lindenbergh, Smartengeld*, diss. Leiden 1988, WPNR 2003/6523, p. 197-202
- Frenk, N., *Affectieschade: naar een wettelijke regeling*, NbBW 2003/5, p. 33-35
- Heutger, V., *Europäisches und Römisch-Holländisches Privatrecht: Das Utrechter Modell*, Juristische Schulung, 2003/3, p. 311
- Hondius, E.H. & G.E. van Maanen, (Ed.), *Civiele klassiekers revisited/Van Blaauboer/Berlips tot Breda/Antonius*, Deventer: Kluwer 2003, 258 p.
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/1, p. 18-23
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/2, p. 95-103
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/3, p. 147-153
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/4, p. 198-202
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/5, p. 252-256
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/6, p. 319-326
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/7, p. 386-398
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/8, p. 450-458
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/9, p. 516-524
- Hondius, E.H., *Kroniek Algemeen, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 2003/10, p. 564-572
- Huysman, J.M., *Verbintenissenrecht, De verbintenis in het algemeen* (11^e druk 2000), *Asser Actueel* 2003/1, p. 1-3
- Huysman, J.M., *Verbintenissenrecht, De verbintenis in het algemeen* (11^e druk 2000), *Asser Actueel* 2003/2, p. 17-19
- Huysman, J.M., *Verbintenissenrecht, De verbintenis in het algemeen* (11^e druk 2000), *Asser Actueel* 2003/3, p. 33-36
- Heutger, V., *Das Privatrecht im Prozess der Europäischen Integration*, *Electronic Journal of Comparative Law*, vol 7.3, (September 2003), <http://www.ejcl.org/73/issue73.html>
- Joseph, M.J. & M.H.J.G. Nijssen, *Verbintenissenrecht, De verbintenis uit de wet* (10^e druk 1998), *Asser Actueel* 2003/1, p. 5-10
- Joseph, M.J. & M.H.J.G. Nijssen, *Verbintenissenrecht, De verbintenis uit de wet* (10^e druk 1998), *Asser Actueel* 2003/2, p. 21-26
- Joseph, M.J. & M.H.J.G. Nijssen, *Verbintenissenrecht, De verbintenis uit de wet* (10^e druk 1998), *Asser Actueel* 2003/3, p. 38-42
- Klomp, R.J.Q. (Ed.), *Wetseditie Kunst en recht 2003-2004*, 1^e druk, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, 220 p.
- Klomp, R.J.Q. & C. Mak (Eds.), *Wetseditie Burgerlijk Wetboek 2003-2004*, 12^e druk, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, 719 p.
- Klomp, R.J.Q., *Geef ons Amerikaanse toestanden*, *Advocatenblad* 2003, p. 99
- Klomp, R.J.Q., *Omwillen van de troon*, *Advocatenblad* 2003, p. 233

- Klomp, R.J.Q., Risico's van Vriendschap, *Advocatenblad* 2003, p. 367
- Klomp, R.J.Q., Was getekend, F. Vogelpest, *Advocatenblad* 2003, p. 593
- Klomp, R.J.Q., Verboden boeken, *Advocatenblad* 2003, p.459
- Klomp, R.J.Q., Idols, of: Hoe om te gaan met teleurstellingen?, *Advocatenblad* 2003, p. 785
- Klomp, R.J.Q., Vals en Recht, *Advocatenblad* 2003, p. 923
- Stille, A.L.G.A., Openingswoord Symposium 14^e lustrum Veveanos in: Quo vadis notariatus?, Deventer: Kluwer 2003, p. 1-3
- Sujecki, B., Die elektronische Signatur im niederländischen Recht, *MMR* 2003/7, p. XII
- Sujecki, B., Beratungsstelle zum elektronischen Geschäftsverkehr in den Niederlanden und in Deutschland, *MMR* 2003/10, p. X
- Sujecki, B., Money Claim Online (MCOOL) – Elektronische Verfahrenseröffnung im englischen Recht, *MMR* 2003/12, p. V – VI
- Vermeer, M., Electronic Unfair Competition and Applicable Law: An Open Spot in the European Jungle, vol 7.5 *Electronic Journal of Comparative Law*, December 2003, <http://www.ejcl.org/75/issue75.html>

Annotaties

- Frenk, N., Annotatie Rb. Alkmaar 12 december 2002, *NJ* 2003, 68, *TVP* 2003, p. 48-51

GRONDSLAGEN

Wetenschappelijke publicaties

- Boele-Woelki, K. & R. van Ooik, The Communautarization of Private International Law, *Yearbook of Private International Law Volume 4*, 2002, Den Haag: Kluwer Law International and Swiss Institute of Comparative Law 2003, p. 1-36
- Frenk, N., Bundeling van vorderingen, preadvies voor de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland (69 p.), *Tijdschrift voor Privaatrecht* 2003/4, p. 69
- Freudenthal, M. & F.J.A. van der Velden, Europese rechtsmaatregelen en hun uitlegging door de nationale rechter, *NIPR* 2003, p. 117-126
- Freudenthal, M. & F.J.A. van der Velden, Europese rechtsmaatregelen en hun uitlegging door de nationale rechter, in: D.L.M.Th. Dankers-Hagenaars, P.A.W. Piepers (Eds), *Aan Wil Besteed/Bundel opstellen aangeboden op 22 mei 2003 aan prof.mr. W.G.Ph.E. Wedekind ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag op 26 mei 2003*, Deventer: Kluwer 2003, p. 361-379
- Grosheide, F.W., Eigendom in de informatiemaatschappij, in: J.M. Smits & G. Lubbe (Ed.), *Remedies in Zuid-Afrika en Europa*, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, p. 93-117
- Hondius, E.H., Precedent: something of the past?, in: Bernard Dubuisson et. al. (Ed.), *Mélanges offerts à Marcel Fontaine*, Brussel: Larcier 2003, p. 415-423
- Hondius, E.H., Taal en recht in het Europa van 2010, in: D.L.M.Th. Dankers-Hagenaars, P.A.W. Piepers (Ed.), *Aan Wil Besteed/Bundel opstellen aangeboden op 22 mei 2003 aan prof.mr. W.G.Ph.E. Wedekind ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag op 26 mei 2003*, Deventer: Kluwer 2003, p. 225-229
- Hondius, E.H., Towards a European ius commune: the current situation in other fields of private law, in: Katharina Boele-Woelki (Ed.), *Perspectives for the unification and harmonisation of family law in Europe*, Antwerpen: Intersentia 2003, p. 118-139
- Hondius, E.H., Poisk prawa w nowom tishatcheletii: perspektivi razwitija grazhdanskowo prava v Evropejskom Sojuze (Finding the Law in a New Millennium), *Evropejskie pravovie kulturi* 2002 (verschenen in 2003), p. 163-189
- Joustra, C.A., Internationaal, communautair en nationaal IPR, Reacties op interventies naar aanleiding van preadvies C.A. Joustra (Internationaal, communautair en nationaal IPR), *Mededelingen van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht (126)* 2003, Den Haag: TMC Asser Press 2003, p. 32-43

Vakpublicaties

- Cherednychenko, O.L., Book Review Human Rights in Private Law, *Maastricht Journal of European and Comparative Law* 2003/3, p. 301-314
- Cherednychenko, O.L., Report on the Conference European Constitutionalization of Private Law, *ERPL* 2003/5, p. 708-712

- Grosheide, F.W., Juridisch buikspreken, NTBR 2003/7, p. 357
- Heutger, V., Law and Language in the European Union, Global Jurist Topics, Vol. 3, Issue 1, 2003, Article 3, p. 1-15 www.bepress.com/gj/topics/vol3/iss1/art3
- Heutger, V., Worldwide Harmonisation of Private Law and Regional Economic Integration, UNIDROIT 75 Jahre, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht 2003/2, p. 448-450
- Joustra, C.A., Internationaal Privaatrecht, in: P. Dahm e.a. (Ed.), Jaarboek Rechtspraak Burgerlijk Wetboek, Deventer: Kluwer 2003, p. 17-19, 49-50, 84-86, 111-112, 149, 154-155, 164, 170-172, 200-201

CONSUMENTEN- EN PATIËNTENRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Derckx V.L., Células troncales: legislación y doctrina en los Países Bajos, in: J.L.Martínez (Ed.), Células troncales humanas, Aspectos científicos, éticos y jurídicos, Universidad Pontificia Comillas, Madrid: Desclée De Brouwer 2003, p. 157-169
- Roscam Abbing, H.D.C. & V.E. Derckx e.a., Evaluatie Wet inzake Bloedvoorziening, Reeks evaluatie regelgeving: deel 14, Den Haag: ZonMw 2003, 195 p.
- Roscam Abbing, H.D.C., Some legal aspects of genetic screening, Medicine and Law, 2003/22, p. 401-409

Vakpublicaties

- Buren-Dee, J.M. van, & E.H. Hondius & J.G.J. Rinkes (Ed.), Jaarboek consumentenrecht 2002, Antwerpen: Intersentia 2003, 301 p.
- Hondius, E.H., Productaansprakelijkheid, in: J.M. van Buren-Dee & E.H. Hondius & J.G.J. Rinkes (Ed.), Jaarboek consumentenrecht 2002, Antwerpen: Intersentia 2003, p. 115-118
- Hondius, E.H., Bankovereenkomst, in: J.M. van Buren-Dee & E.H. Hondius & J.G.J. Rinkes (Ed.), Jaarboek consumentenrecht 2002, Antwerpen: Intersentia 2003, p. 179-182
- Hondius, E.H., Consumentenrecht, Ars Aequi Katern 86, 2003, p. 4649-4651
- Hondius, E.H., Consumentenrecht, Ars Aequi Katern 87, 2003, p. 4714-4716
- Hondius, E.H., Consumentenrecht, Ars Aequi Katern 88, 2003, p. 4784-4787
- Hondius, E.H., Consumentenrecht, Ars Aequi Katern 89, 2003, p. 4845-4848
- Roscam Abbing, H.D.C., Gezichtspunt Bevolkingsonderzoek – enkele gezondheidsrechtelijke aandachtspunten, Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 2003/7, p. 305

GOEDERENRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Fesevur, J.E., Verleden en heden rond een puinbreker, NTBR 2003/3, p. 143-147
- Fesevur, J.E., Teixeira revisited, in: E.H. Hondius & G.E. van Maanen, (Ed.), Civiele klassiekers revisited, Deventer: Kluwer 2003, p. 107-118
- Fesevur, J.E., Verleden en heden rond een puinbreker, in: E.H. Hondius & G.E. van Maanen, (Ed.), Civiele klassiekers revisited, Deventer: Kluwer 2003, p. 225-237
- Heyman, H.W., Naar een meer positief stelsel van grondboekhouding, NTBR 2003/4, p. 174-178
- Heyman, H.W., Vennootschapsgoederenrecht, in: J.M. Gerretsen (Ed.), De personenvennootschap volgens titel 7:13, Deventer: Kluwer 2003, p. 195-217
- Heyman, H.W., Het vestigen van erfpacht en opstal op een appartementsrecht, in: Vast en goed. Opstellen aangeboden aan prof.mr. A.A. van Velten, Deventer: Kluwer 2003, 12 p.
- Milo, J.M., Combating Late Payment in Business Transactions: How a New European Directive Has Failed to Set a Substantial Minimum Standard Regarding National Provisions on Retention of Title, ERPL 2003/4, p. 379-393
- Milo, J.M., Retention of Title in European Business Transactions, Washburn Law Journal 43 (2003), 20 p.
- Schaick, A.C. van, Rechtsgevolgen en functies van bezit en houderschap, Monografieën NBW A14, Deventer: Kluwer 2003, 136 p.
- Schaick, A.C. van, De gebruiksvergoeding, NTBR 2003, p. 382-385

Vakpublicaties

- Fesevur, J.E., Algemeen goederenrecht (14^e druk 2001), Asser Actueel 2003/1, p. 1-3
- Fesevur, J.E., Algemeen goederenrecht (14^e druk 2001), Asser Actueel 2003/2, p. 15-18
- Fesevur, J.E., Algemeen goederenrecht (14^e druk 2001), Asser Actueel 2003/3, p. 27-29
- Fesevur, J.E., Zekerheidsrechten (13^e druk 2003), Asser Actueel 2003/1, p. 7-9
- Fesevur, J.E., Zekerheidsrechten (13^e druk 2003), Asser Actueel 2003/2, p. 19-20
- Fesevur, J.E., Zekerheidsrechten (13^e druk 2003), Asser Actueel 2003/3, p. 31-32
- Fesevur, J.E., Cave fiscum, NTBR 2003/6, p. 289
- Heyman, H.W., Bachelors en Masters. De notariale opleiding in het 'ba-ma tijdperk', WPNR 2003/6551, p. 793-800
- Honnebier, B.P.P., Bookreview, The Official Commentary, Air and Space Law, Vol. XXVIII, 2003/6, p. 334-337
- Honnebier, B.P.P., The Convention of Cape Town and the Aircraft Equipment Protocol: a potential stepping-stone towards the unification of security interests in the European Union, International Bar Association Newsletter, Committee B, december 2003
- Schaick, A.C. van, Zakelijke rechten (14^e druk 2002), Asser Actueel 2003/1, p. 3-7
- Schaick, A.C. van, Zakelijke rechten (14^e druk 2002), Asser Actueel 2003/2, p. 18-19
- Schaick, A.C. van, Zakelijke rechten (14^e druk 2002), Asser Actueel 2003/3, p. 29-31

Annotaties

- Fesevur, J.E., Retentie, Annotatie bij HR 20 september 2002, RvdW 2002, 144 (Van der Wal/Duinstra; bewaarneming van gestolen boot), NTBR 2003/1, p. 55-59

INTELLECTUELE EIGENDOM

Wetenschappelijke publicaties

- Brinkhof, J.J., Het Gemeenschapsoctrooi komt!, BIE 2003, 151-152
- Brinkhof, J.J. & H. Marsman & K. Murashige, Limiting the Risks of Patent Infringement, in: H. Luessen (Ed.), Starting a Business in the Life Sciences, Aulendorf: Editio Cantor Verlag 2003, p. 158-168
- Brinkhof, J.J., La Observancia de los Derechos de Patentes en Holanda, in: G. Schricker & S. Schlatter (Ed.), Derecho de Patentes Observancia en Diversos Países, Buenos Aires: LexisNexis Depalma 2003, p. 155-172
- Brinkhof, J.J., Patent Claim Interpretation, in: C. Heath & A. Kamperman Sanders (Eds.), Industrial Property in the Bio-Medical Age, Challenges for Asia, The Hague/London/New York: Kluwer Law International 2003, p. 119-123
- Grosheide, F.W., General Introduction, in: F.W. Grosheide & J. Brinkhof (Ed.), Intellectual Property – Articles on Cultural Expressions and Indigenous Knowledge (Molengrafica 2002), Antwerpen/Groningen: Intersentie 2003, p. 1-33
- Koopman, J., The patentability of transgenic animals in the United States of America and the European Union: A proposal for harmonization, FIPMELJ 2002/XIII-I (gepubliceerd in 2003), pp. 103-204
- Koopman, J., Merken in de zin van artikel 2 van de merkenrichtlijn. Het Europese Hof van Justitie in geuren en kleuren', NTER 7/8, aug. 2003, p. 205-211

Vakpublicaties

- Brinkhof, J.J., Een Duitse reactie op een Belgische torpedo, BIE 2003, 152
- Cock Buning, M. de, Bibliotheek als Napster: Government funded piracy?, Informatie Professional, april 2003, p. 26-29
- Cock Buning, M. de, Van de brug af gezien, Kroniek van wetgeving, jurisprudentie en literatuur 2002, IER 2003/2, p. 75-76
- Deurvorst, T., Bewerking art. 27a Auteurswet, Losbladige Intellectuele Eigendom, Kluwer: Deventer 2003
- Grosheide, F.W., Intellectual Property Rights Issues of Digital Publishing -Presence and Perspectives, in: FIGARO International Workshop Hamburg (2003), p. 34-40
- Grosheide, F.W., Van de brug af gezien, Kroniek van wetgeving, jurisprudentie en literatuur 2002, IER 2003/2, p. 73-75

- Koopman, J., Biotechnology, Patent Law and Piracy: Mirroring the Interests in Resources of Life and Culture, vol 7.5 Electronic Journal of Comparative Law, december 2003, <http://www.ejcl.org/75/issue75.html>
- Vrey, R.W. de, Verslag van de expertmeeting 'Modernisering EG-mededingingsrecht en het privaatrecht', Trema 2003/6, p. 235-240
- Vrey, R.W. de, Kroniek Handelspraktijken, in: J.M. van Buren-Dee & E.H. Hondius & J.G.J. Rinkes (Ed.), *Jaarboek consumentenrecht 2002*, Antwerpen: Intersentia 2003, p. 209-240

Annotaties

- Brinkhof, J.J., Over beschermingsomvang, equivalentie en afstand, noot onder Rechtbank Den Haag, 24 mei 2000, BIE 2003, p. 17-18
- Cock Buning, M. de, Annotatie Voorz. Rb. Breda, 16 juli 2003 (Parklaan/Den Turck), IER december 2003, p. 374
- Cock Buning, M. de, Annotatie Rb. 's-Gravenhage, 19 maart 2003 (Flügel/W&S), IER oktober 2003, p. 298
- Cock Buning, M. de, Annotatie Voorz. Rb. Amsterdam, 3 april 2003 (Rowlings/Byblos), IER augustus 2003, p. 227
- Cock Buning, M. de, Annotatie bij Reclame Code Commissie (Basiq Air) 14 januari 2002, IER juni 2003, p. 188-189
- Deurvorst, T., Annotatie bij Hof van Justitie, 23 januari 2003, JAVI 2003, p. 58-61
- Grosheide, F.W., Annotatie bij Rb Amsterdam 4 september 2002 en Hf Leeuwarden 27 september 2002, IER 2003/1, pp 28-29
- Grosheide, F.W., Annotatie bij HR 29 november 2002, IER 2003/2, pp 100-101
- Grosheide, F.W., Annotatie bij HR 23 mei 2003, IER 2003/4, pp 268-269
- Grosheide, F.W., Annotatie bij Hof Den Haag 4 september 2003, IER 2003/6, pp 358-359
- Vrey, R.W. de, Annotatie bij Hof Amsterdam 11 april 2002 (Lounge Chair), IER 2003/1, p. 19-21

CONTRACTENRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Freudenthal, M. & N.H. Schelhaas & J.M. Milo, Nederlandse zuinigheid bij Europese betalingsachterstand – De wetswijziging betalingsachterstanden in handelsovereenkomsten nader beschouwd, NTBR 2003/2, p. 83-94
- Heutger, V., Konturen des Kaufrechtskonzeptes des Study Group on a European Civil Code – Ein Werkstattbericht, ERPL 2003/2, p. 155-173
- Klomp, R.J.Q., Opschorting, doel en effect, in: E.M. Hoogervorst e.a. (Ed.), BW-Krant Jaarboek 19: Doel en effect van civielrechtelijke sancties, Deventer: Kluwer, 2003, p. 57-73
- Kruisinga, S.A. & D. Dokter, The application of the CISG in the Netherlands: a Dutch treat for the CISG?, Internationales Handelsrecht 2003, p. 105-115
- Schaick, A.C. van, De overschatting van art. 6:230 BW, WPNR 2003/6550, p. 773-781
- Schaick, A.C. van, Vernietigbaarheid als sanctie, in: E.M. Hoogervorst e.a. (Ed.), BW-Krant Jaarboek 19: Doel en effect van civielrechtelijke sancties, Deventer: Kluwer, 2003, p. 37-56
- Schelhaas, H.N., Schadevergoeding, aansporing of bestraffing? De ware aard van het boetebeding, in: E.M. Hoogervorst e.a. (Ed.), BW-Krant Jaarboek 19: Doel en effect van civielrechtelijke sancties, Deventer: Kluwer, 2003, p. 101 – 118

Vakpublicaties

- Berkel, T. van, Bijzondere overeenkomsten, Koop en ruil (5^e druk), Asser Actueel 2003/2, p. 22
- Berkel, T. van, Bijzondere overeenkomsten, Koop en ruil (5^e druk), Asser Actueel 2003/3, p. 34
- Buren-Dee, J.M. van, Bijzondere overeenkomsten, Koop en ruil (5^e druk), Asser Actueel 2003/1, p. 2
- Frenk, N., Herziening van de regeling van de consumentenkoop, Ars Aequi 2003/12, p. 953-959
- Freudenthal, F., Internationale handelstransacties: de Richtlijn betalingsachterstand en onredelijk bezwarende bedingen in algemene voorwaarden, Contracteren 2003, p. 94-95
- Grosheide, F.W., Ad Rem, Contracteren 2003/3, pp. 66-67
- Heutger, V., Europäisches Kaufrecht, in Jusletter, 10 November 2003, www.weblaw.ch
- Heutger, V., Ein kohärenteres europäisches Vertragsrecht, Ein Aktionsplan, In Jusletter, 17 Februar 2003, www.weblaw.ch

- Heutger, V., Das neue Europa und seine Traditionen, Ius privatum, Ius canonicum, ius publicum, In Jusletter, 23 Juni 2003, www.weblaw.ch
- Heutger, V., European Contract Law – The Action Plan, ERPL 2003-4, p. 579-586
- Heutger, V., European Contract Law – The Actionplan, Newsletter, 2003/2, p. 2-3
- Heutger, V., Steps towards a European Sales Law, vol 7.5 Electronic Journal of Comparative Law, December 2003, <http://www.ejcl.org/75/issue75.html>
- Jongbloed, A.W., Bijzondere overeenkomsten, Huur en pacht (7^e druk, 1990), Asser Actueel 2003/1, p. 2-6
- Jongbloed, A.W., Bijzondere overeenkomsten, Huur en pacht (7^e druk, 1990), Asser Actueel 2003/2, p. 22-26
- Jongbloed, A.W., Bijzondere overeenkomsten, Huur en pacht (7^e druk, 1990), Asser Actueel 2003/3, p. 34-40
- Jongbloed, A.W., Actualiteiten huurrecht, Praktisch Procederen 2003, p. 25-27, 73-76 en 166-167
- Jongbloed, A.W., Nieuw huurrecht, een feuilleton, Praktisch Procederen 2003, p. 37-39
- Jongbloed, A.W., Boekbespreking Het nieuwe huurrecht per artikel verklaard, Executief 2003, p. 100
- Jongbloed, A.W., Nieuw boek huurrecht bedrijfsruimte; boekbespreking G.M. Kerpestein, Huurrecht bedrijfsruimte, Executief 2003, p. 154-155
- Klomp, R.J.Q., Bijwerking art. 6:52-57 en 6:261 BW, in: E.H. Hondius, Losbladige Verbintenissenrecht, Supplement 109, Deventer: Kluwer 2003, 38. p.
- Milo, J.M., Overeenkomst van opdracht, arbeidsovereenkomst, aanneming van werk (7^e druk 1994), Asser Actueel 2003/1, p. 7-8
- Milo, J.M., Overeenkomst van opdracht, arbeidsovereenkomst, aanneming van werk (7^e druk 1994), Asser Actueel 2003/2, p. 26-28
- Milo, J.M., Overeenkomst van opdracht, arbeidsovereenkomst, aanneming van werk (7^e druk 1994), Asser Actueel 2003/3, p. 40-41
- Nadorp-van der Borg, C.C.M., Verbintenissenrecht, Algemene leer der overeenkomsten (11^e druk, 2001), Asser Actueel 2003/1, p. 3-5
- Schaick, A.C. van, Bewaargeving, bruikleen, verbruikleen, borgtocht, schenking, gevestigde en alijdurende renten, kansovereenkomst en lijfrente, spel en weddenschap, vaststellingsovereenkomst en dading (5^e druk 1988), Asser Actueel 2003/1, p. 8-9
- Schaick, A.C. van, Bewaargeving, bruikleen, verbruikleen, borgtoch, schenking, gevestigde en alijdurende renten, kansovereenkomst en lijfrente, spel en weddenschap, vaststellingsovereenkomst en dading (5^e druk 1988), Asser Actueel 2003/2, p. 28
- Schaick, A.C. van, Bewaargeving, bruikleen, verbruikleen, borgtoch, schenking, gevestigde en alijdurende renten, kansovereenkomst en lijfrente, spel en weddenschap, vaststellingsovereenkomst en dading (5^e druk 1988), Asser Actueel 2003/3, p. 41
- Schelhaas, H.N., Bijwerking Art. 6:91-94, in: E.H. Hondius (Ed.), Losbladige Verbintenissenrecht, Supplement 106, Deventer: Kluwer 2003, 33 p.
- Schelhaas, H.N., Verbintenissenrecht, Algemene leer der overeenkomsten (11^e druk, 2001), Asser Actueel 2003/2, p. 19-21
- Schelhaas, H.N., Verbintenissenrecht, Algemene leer der overeenkomsten (11^e druk, 2001), Asser Actueel 2003/3, p. 36-37
- Sumner, I. (contributing editor, editing in cooperation with I. Goldrein), bijdrage in: I. Goldrein, e.a. (Ed.), Commercial Litigation: Pre-Emptive Remedies, 4^e druk, London: Sweet and Maxwell 2003
- Sujecki, B., Internetpräsentation und elektronischer Vertragsabschluss nach dem niederländischen Gesetzesentwurf zur Umsetzung der E-Commerce Richtlinie, MMR 2003, p. 378
- Wiewiorowska-Domagalska, A.EU Regulation of Consumer Sales Guarantees: The Present Situation and Future Perspectives, vol 7.5 Electronic Journal of Comparative Law, December 2003, <http://www.ejcl.org/75/issue75.html>

Annotaties

- Klomp, R.J.Q., Krab als toetje, Annotatie bij HR 31 maart 1995, NJ 1997, 592, Ars Aequi 2003, p. 608-609
- Schaick, A.C. van, Tobben met de bevrijdende verjaring. Noot bij HR 1 november 2002, NJ 2002, 600 (Younan/Van Lennep Almere), NTBR 2003/3, p. 159-164

ONDERNEMINGSRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Koppert-van Beek, M.S. & F.L. Leijdesdorff (Voorkoming van) geschillen met betrekking tot additionele financiering van joint ventures, *Onderneming & Financiering*, (56) 2003, p. 36-43
- Oostwouder, W.J., Management Buy-out: privaatrechtelijke en ondernemingsrechtelijke aspecten, *Onderneming & Financiering* (59) 2003, p. 84-100
- Oostwouder, W.J., 'Unforgiven? Over nietigheid en vernietigbaarheid in het bedrijfsfinancieel recht', oratie 12 maart 2003, Universiteit Utrecht (n.n.g.)

Vakpublicaties

- Heutger, V., Rezension: Guido Klostermann, Die niederländische privatrechtliche Stiftung, Das Stiftungsrecht der Gegenwart und seine Geschichte, *Niederlande-Studien*, Band 32, Waxmann, Münster, 2003 <http://www.koeblergerhard.de/> (trefwoord: Zeitschrift der Savigny Stiftung für Rechtsgeschichte/Rezensionen)

PERSONEN-, FAMILIE- EN ERFRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Antokolskaia, M., The 'Better Law' Approach and the Harmonisation of Family Law, in: K. Boele-Woelki (Ed.), *Perspectives for the Unification and Harmonisation of Family Law in Europe*, European Family Law Series No. 4, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, 573 p. 159-183
- Antokolskaia, M., Development of Family Law in Western and Eastern Europe: Common Origins, Common Driving Forces, Common Tendencies, 1 *Journal of Family History*, Volume 28, 2003, p. 52-69
- Antokolskaia, M., The Harmonisation of Family Law: Old and New Dilemmas, *European Review of Private Law*, 2003, p. 28-49
- Antokolskaia, M., Russian Report in: K. Boele-Woelki & B. Braat & I. Sumner (Eds), *European Family Law in Action*, Volume I: Grounds for Divorce, European Family Law Series No. 2, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003 (integrated version)
- Antokolskaia, M., Russian Report in: K. Boele-Woelki & B. Braat & I. Sumner (Eds), *European Family Law in Action*, Volume 2: Maintenance Between Former Spouses, European Family Law Series No. 3, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003 (integrated version)
- Boele-Woelki, K., B(l)oeiend vergelijkend familierecht: De Commission on European Family Law, in: K. Boele-Woelki, C.H. Brants, G.J.W. Steenhoff (Eds), *Het plezier van de rechtsvergelijking*, Opstellen over unificatie en harmonisatie van het recht in Europa aangeboden aan prof.mr. E.H. Hondius, *Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking* No. 63, p. 141-154
- Boele-Woelki, K., Het WODC-raport 'De gekozen achternaam', *Reactie vanuit een interdisciplinair perspectief*, *Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht*, 2003, p. 36-43
- Boele-Woelki, K., Registered Partnership and Same-Sex Marriage in The Netherlands, in: K. Boele-Woelki & A. Fuchs, (Eds), *Legal Recognition of Same-Sex Couples in Europe*, European Family Law Series No. 1, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, p. 42-54
- Boele-Woelki, K. & L. Coenraad & O. Cherednychenko – Dutch Report, in: K. Boele-Woelki & B. Braat & I. Sumner (Eds), *European Family Law in Action*, Volume I: Grounds for Divorce, European Family Law Series No. 2, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003 (integrated version)
- Boele-Woelki, K. & L. Coenraad & O. Cherednychenko – Dutch Report in: K. Boele-Woelki & B. Braat & I. Sumner (Eds), *European Family Law in Action*, Volume 2: Maintenance Between Former Spouses, European Family Law Series No. 3, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003 (integrated version)
- Boele-Woelki, K., Scheidung und nachehelicher Unterhalt im niederländischen Recht', in: S. Hofer & D. Henrich & D. Schwab (Eds.), *Scheidung und nachehelicher Unterhalt im europäischen Vergleich*, *Beiträge zum europäischen Familienrecht*, Nr. 8, Gieseking Verlag 2003, p. 197-219
- Jeppesen, C., A Comparative Analysis of Contact Arrangements in the Netherlands and Denmark, in: K. Boele-Woelki (Ed.), *Perspectives for the Unification and Harmonisation of Family Law in Europe*, European Family Law Series No. 4, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, p. 159-183
- Mostermans, P., *Echtscheiding*, *Praktijkreeks IPR*, deel 5, 2^e geheel herziene druk, Deventer: Kluwer 2003, 157.+ XV p.

- Schrama, W., Vermogensrechtelijke geschillen tussen ongehuwde samenlevers, Opmerkingen naar aanleiding van ‘De kantonrechter en de verdeling van een auto’ van Bart Breederveld, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht, 2003/1, p. 2-10
- Steenhoff, G., Harmonisatie van huwelijksvermogensrecht binnen de EU: wat is voorlopig haalbaar?, in: K. Boele-Woelki & C.H. Brants, & G.J.W. Steenhoff (Eds), Het plezier van de rechtsvergelijking, Opstellen over unificatie en harmonisatie van het recht in Europa aangeboden aan prof.mr. E.H. Hondius, Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking No. 63, p. 87-101
- Sumner, I. & C. Forder, Bumper Issue: All You Ever Wanted to Know about Dutch Family Law (and were Afraid to Ask), in: A. Bainham (Ed.), The International Survey of Family Law, London: Jordans 2003, p. 263-323
- Sumner, I., The Legal Position of Same Couples in English Law, in: K. Boele-Woelki (Ed.), Legal Recognition of Same-Sex Couples in Europe, European Family Law Series No. 1, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, p. 99-121
- Sumner, I., Transformers: Marriages in Disguise?, 1 International Family Law 15, 2003, p. 15-23
- Vonk, M., Eén, twee of drie ouders?, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht, 2003, p. 122-128

Vakpublicaties

- Antokolskaia, M., Boekbespreking van het proefschrift van Deirdre van Grunderbeeck, Beginselen van personen- en familierecht. Een mensenrechtelijke benadering, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 2003, p. 251-254
- Boele-Woelki, K. & A. Fuchs (Eds), Legal Recognition of Same-Sex Couples in Europe, European Family Law Series No. 1, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, 323 p.
- Boele-Woelki, K. & B. Braat & I. Sumner (Eds), European Family Law in Action, Volume I: Grounds for Divorce, European Family Law Series No. 2, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, 466 p.
- Boele-Woelki, K. & B. Braat & I. Sumner (Eds), European Family Law in Action, Volume II: Maintenance Between Former Spouses, European Family Law Series No. 3, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, 495 p.
- Boele-Woelki, K. (Ed.), Perspectives for the Unification and Harmonisation of Family Law in Europe, European Family Law Series No. 4, Antwerpen/Groningen: Intersentia 2003, 573 p.
- Boele-Woelki, K., Internationaal privaatrecht, Internationaal verbintenissenrecht, Uitvoeringswet Europese Insolventieverordening, Rechtsmacht in echtscheidingszaken: de (laatste) gewone verblijfplaats van de echtgenoten, AA 2003, katern 86, p. 4651-4654
- Boele-Woelki, K., Internationaal privaatrecht, Haags Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op zekerheidsrechten op effecten ingevoerd in een giraal systeem, Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996 en Brussel II bis, Voorbereiding nieuw Haags Alimentatieverdrag, Erkenning Zweedse vaderschapsvaststelling – behoorlijke rechtspleging, Kansspelen via Internet, AA 2003, katern 87, p. 4716- 4718
- Boele-Woelki, K., Administratieve echtscheiding is een feit, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht, 2003, p. 121
- Boele-Woelki, K., Internationaal privaatrecht, Principles and Rules of Transnational Civil Procedure, Vervolg op Überseering, Art. 2 Wet Conflictenrecht Namen op de tocht?, Europees Justitieel Netwerk in burgerlijke en handelszaken, Internationales Privaatrecht, Allgemeine Lehren, Europäisches Internationales Deliktsrecht, AA 2003, katern 88, p. 4787-4789
- Boele-Woelki, K., Internationaal privaatrecht, Wet(svoorstel) conflictenrecht geregistreerd partnerschap, Bewijs van buitenlands huwelijk, AA 2003, katern 89, p. 4848-4850
- Boele-Woelki, K., Einde alimentatieplicht: wat is de beste regeling?, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 2003, p. 241
- Jeppesen- De Boer, C., Boekaankondiging: En ze leefden nog lang en gelukkig. Kinderen en scheiding, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht, 2003, p. 131-132
- Jeppesen, C. & I. Sumner, Conference Report: Perspectives for the unification and harmonisation of family law in Europe, 1 International Family Law, 2003, p. 3
- Jeppesen, C. & I. Sumner, Conference Report: Perspectives for the unification and harmonisation of family law in Europe, European Review of Private Law, 2003, p. 269-272
- Linden, A.P. van der & A.L.G.A. Stille, Personen en familierecht (15^e druk), Asser Actueel 1, p. 1-5
- Linden, A.P. van der & A.L.G.A. Stille, Personen en familierecht (15^e druk), Asser Actueel 2, p. 11-15
- Linden, A.P. van der & A.L.G.A. Stille, Personen en familierecht (15^e druk), Asser Actueel 3, p. 23-27

- Steenhoff, G., Echtscheidingen met internationale aspecten, in: A. Heida & P. Kavelaars & C.A. Kraan & F.M.J.A. Lohuis & G.J.W. Steenhoff (Eds), Echtscheidingsrecht, Voortgezette Stagiaire Opleiding Advocatuur, Nederlandse Orde van Advocaten, 2003, p. 157-176
- Stille, A.L.G.A., Herschrijving Inleiding op titel 8 van Boek 1 (20 p.), de artikelen 114 (10 p.); 115 (5 p.); 116 (8 p.); 117 (8 p.); 118 (4 p.); 119 (17 p.); 120 (4 p.); 121 (13 p.); 122 (13 p.); 123 (3 p.); 124 (9 p.); 125 (7 p.); 126 (10 p.); 127 (6 p.); 128 (3 p.); 130 (16 p.); 131 (5 p.), Inleiding op de vervallen afdeling 8.3 van Boek 1 (3 p.), artt. 144-145 (2 p.) en 146-48 (2 p.), Supplement 161, in: Wartmann (Ed.), Losbladige Personen- en Familierecht, Deventer: Kluwer 2003, 165 p.
- Stille, A.L.G.A., Bijwerking Inleiding op titel 6 van Boek 1 in verband met invoering per 1 januari 2003 van het nieuwe Boek 4 (erfrecht) BW (16 p.), de artikelen 81 (10 p.), 82 (8 p.); 84 (25 p.); 85 (8 p.); 86 (4 p.); 88 (32 p.); 89 (15 p.); 90 (10 p.); 91 (12 p.); 92 (5 p.); 92a (5 p.); 129 (5 p.), Supplement 161, in: Wartmann (Ed.), Losbladige Personen- en Familierecht, Deventer: Kluwer 2003, 160 p.
- Stille, A.L.G.A., Erfrecht (12^e druk 1996), Asser Actueel 2003/1, p. 5-6
- Stille, A.L.G.A., Erfrecht (12^e druk 1996), Asser Actueel 2003/2, p. 16-17
- Stille, A.L.G.A., Erfrecht (12^e druk 1996), Asser Actueel 2003/3, p. 29-30
- Sumner, I. & H. Warendorf, Family Law Legislation of the Netherlands, Intersentia: Antwerp 2003, 259 + XVII p.
- Vonk, M., Boekbespreking ‘Van afstammingsrecht naar ouderschapsrecht’, Tijdschrift voor familie- en jeugdrecht 2003, p. 20-22

PROCESRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Freudenthal, M., Internationale bevoegdheid in erfrechtelijke zaken, Nieuw Erfrecht 2003, p. 57-62
- Freudenthal, M., The simplification of cross-border debt collection – Vereenvoudiging van grensoverschrijdende incasso, in: Storme, M. (Ed.), Procedural Laws in Europe. Towards harmonisation, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu 2001, p. 363-370
- Freudenthal, M., Europese richtlijn betreffende rechtsbijstand bij grensoverschrijdende geschillen, Rechtshulp 2003/12, p. 17-22
- Tombe-Grootenhuis, M. de, Relationships between parties, lawyers and judges in civil contentious proceedings, The Netherlands, in: Relaciones las Partes, los Jueces y los Abogados, XII Congreso Mundial de Derecho Procesal, 2003, p. 387-413
- Hondius, E.H., Rechter en bindend adviseur, Tijdschrift voor Arbitrage 2003, p. 43-54
- Jongbloed, A.W., Bijzondere beslagen, Rede in verkorte vorm uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar Executie- en beslagrecht vanwege de mr.dr. M. Teekensstichting aan de Universiteit Utrecht op 25 september 2002, Kluwer: Deventer 2003, 65 p.
- Jongbloed, A.W., Obligation de faire: l’astreinte saurait-elle être le seul instrument communautaire, in: J. Isnard & J. Normand, L’aménagement du droit de l’exécution dans l’espace communautaire; bientôt les premiers instruments; colloque international des 17 et 18 octobre 2002, Paris: Éditions Juridiques et techniques 2003, p. 37-44
- Jongbloed, A.W., Oostenwind, in: D.L.M.Th. Dankers-Hagenaars & P.A.W. Piepers, Aan Wil besteed (Liber amicorum prof.mr. W.G.Ph.E. Wedekind), Deventer: Kluwer 2003, p. 411-424
- Jongbloed, A.W., De dwangsom als een speciale sanctie in het Europese privaatrecht, in: A. Storme (Ed.), Procedural Laws in Europe; Towards Harmonisation, Antwerpen/Apeldoorn: Maklu 2003, p. 193-255
- Jongbloed, A.W., Las acciones colectivas en Holanda, in: A. Gidi & E. Ferrer Mac-Gregor (Ed.), Procesos colectivos; la tutela de los derechos difusos, colectivos e individuales en una perspectiva comparada, Porrúa-Mexico 2003, p. 167-199
- Jongbloed, A.W., De bevoegdheid van de rechter; over internationale, absolute en relatieve bevoegdheid (H. 2) en Executie- en beslagrecht (H. 13), in: A.W. Jongbloed & M.L. Hendrikse (Ed.), Het vernieuwde Procesrecht Praktisch belicht; 2^e druk, Deventer: Kluwer 2003, p. 25-41 en p. 265-292
- Jongbloed, A.W., Beslag op kredietruimte, WPNR 6526 (2003), p. 292-298

Vakpublicaties

- Freudenthal, M., Waarom niet verzending per post, Europese Betekeningsverordening, Advocatenblad 2003, p. 472-475 (zie ook www.recht.nl van 1-9-2003)

- Freudenthal, M., Naschrift bij: Daarom geen verzending per post, *Advocatenblad* 2003, p. 627-628 (zie ook www.recht.nl van 1-9-2003)
- Freudenthal, M., Incasso in Europa, in: *Loont wanbetaling?*, Uitgave bij 10-jarig bestaan VIA, feestbundel, 3-11-2003, p. 29-32
- Freudenthal, M., The Future of European Civil Procedure, vol. 7.5 *Electronic Journal of Comparative Law*, December 2003, <http://www.ejcl.org/75/issue75.html>
- Jongbloed, A.W., Incasso over de oostgrens, in: *Loont wanbetaling?*, uitgave ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de vereniging van incasso-advocaten, p. 21-25
- Jongbloed, A.W. & C.H. van Rhee (Eds), *Ars Aequi Wettenbundel Burgerlijk Procesrecht 03/04*, Nijmegen: *Ars Aequi Libri* 2003, 632 p.
- Jongbloed, A.W., Kroniek Civiele procedure, in: J.M. van Buren-Dee e.a. (Ed.), *Jaarboek consumentenrecht 2002*, Antwerpen/Groningen: *Intersentia*, 2003, p. 269-285
- Jongbloed, A.W./M.L. Hendrikse (Eds), *Het vernieuwde Procesrecht Praktisch belicht*, 2^e druk, Deventer: *Kluwer* 2003, 308 p.
- Jongbloed, A.W., Nakosten en executiekosten, *Jurisprudentie Burgerlijk Procesrecht* 2003, p. 436-442
- Jongbloed, A.W., Boekbesprekingen Executie- en beslagrecht, *Executief* 2003, p. 99
- Jongbloed, A.W., Boekbespreking A.J. Akkermans, De omkeringsregel nader beschouwd, *Executief* 2003, p. 116-117
- Jongbloed, A.W., Boekbespreking J.B.M. Vranken en I. Giesen, De Hoge Raad binnenste buiten, *Executief* 2003, p. 117
- Jongbloed, A.W., Op hellend vlak?, *Executief* 2003, p. 124-127
- Jongbloed, A.W., Boekbesprekingen Asser 3-III, *Jaarboek schuldsanering, De Jonge, Huurrecht en Procedural Laws in Europe; towards harmonisation*, *Executief* 2003, p. 135-136
- Jongbloed, A.W., Een volgende stap op weg naar een fundamenteel vernieuwd procesrecht?, *Praktisch Procederen* 2003, p. 118-121
- Jongbloed, A.W., Boekbespreking L.P. Broekveldt, Derdenbeslag, *Praktisch Procederen* 2003, p. 131-134
- Jongbloed, A.W., XII Wereldcongres voor procesrecht, *Executief* 2003, p. 153

Annotaties

- Freudenthal, M., Noot bij HR 11 juli 2003, nr. C01/358 HR, Internationale betekening, in: *Jurisprudentie Burgerlijk Procesrecht*, 8 december 2003, p. 449-457
- Jongbloed, A.W., Noot bij Raad van Arbitrage voor de Bouw 20 juni 2003, *Bouwrecht* 2003, nr. 216, p. 981-985
- Jongbloed, A.W., Noot bij Raad van Arbitrage voor de Bouw 12 juni 2003, *Bouwrecht* 2003, nr. 218, p. 988-989
- Jongbloed, A.W., Noot bij Raad van Arbitrage voor de Bouw 14 februari 2003, *Bouwrecht* 2003, nr. 236, p. 1058-1063
- Jongbloed, A.W., Noot bij HR 11 juli 2003, *Jurisprudentie Burgerlijk Procesrecht* 2003, nr. 70, p. 460-463
- Jongbloed, A.W., Noot bij Openbaar rapport Nationale Ombudsman d.d. 19 september 2002, *Executief* 2003, p. 14-15
- Jongbloed, A.W., Noot bij Gerechtshof Amsterdam 23 januari 2003, *Jurisprudentie Burgerlijk Procesrecht* 2003, nr. 29, p. 201-208

ERFDEEL VAN DE KLASSIEKE ROMEINSE JURISTEN

Wetenschappelijke publicatie

- Heutger, V., Le dodici Tavole. Dai decemviri agli Umanisti, *Revue International Des Droits De L'Antiquité*, Tome XLIX, 2002, p. 359-369 (zie ook *Diritto Roman online* (<http://web.tiscali.it/drol.it/cedant.pdf>))

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Lidmaatschappen KNAW

Hondius, E.H.:

- Lid KNAW

Redactielidmaatschappen van tijdschriften

Boele-Woelki, K.:

- Redacteur European Family Law Series
- Redacteur Ius Commune Europeanum
- Redacteur Electronic Journal of Comparative Law
- Redacteur Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
- Lid internationaler Beirat de Zeitschrift für das gesamte Familienrecht

Cock Buning, M. de:

- Redactielid van het tijdschrift Intellectuele Eigendom en Reclamerecht (IER)

Dupont, W.J.H.T.:

- Redacteur Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht

Fesevur, J.E.:

- Redacteur Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht

Frenk, N.:

- Redacteur Nieuwsbrief BW

Heutger, V.:

- Editor Principles of European Sales Law (www.SGECC.NET)

Heyman, H.W.:

- Lid redactie handboek grondzaken (uitgave van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten)

Hondius, E.H.:

- Hoofdredacteur European Review of Private Law
- Ere-redacteur Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht
- Hoofdredacteur Losbladige Verbintenissenrecht
- Redacteur Tijdschrift voor Consumentenrecht
- Lid redactieraad Tijdschrift voor Privaatrecht
- Lid redactieraad Tijdschrift voor Gezondheidsrecht
- Lid redactieraad Journal of Consumer Policy
- Lid redactieraad Revue européenne de droit de la consommation

Jeloschek, C.:

- Redactiesecretaris ERPL
- Redacteur European Newsletter

Jongbloed, A.W.:

- Hoofdredacteur Executief
- Redacteur voor proces- en huurrecht Praktisch Procederen

Klomp, R.J.Q.:

- Redacteur Tijdschrift voor Auteursrecht, Media en Informatie (AMI)
- Redacteur Boekenraad Privaatrecht Ars Aequi Libri

Lazji, V.:

- Redacteur Croatian Arbitration Yearbook (CAY)
- Redacteur European Business Organizations Law Review (EBOR)

Mostermans P.:

- Redacteur Nederlands Internationaal Privaatrecht

Schaick, A.C. van:

- Redactie European Review of Private Law

Schelbaas, H.N.:

- Redacteur Boekenraad Privaatrecht Ars Aequi Libri

Vrey, R.W. de:

- Redactiesecretaris Intellectuele Eigendom en Reclamerecht

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen:

Boele-Woelke, K.:

- Voorzitter Commission on European Family Law
- Lid bestuur Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking
- Lid bestuur Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht
- Lid bestuur Internationaal Juridisch Instituut
- Voorzitter universitaire onderzoekssamenwerking 'Family relations'
- Membre associé de l'Académie International de Droit Comparé

Cock Buning, M. de:

- Bestuurslid van de Vereniging voor Auteursrecht (VvA)

Linden, A.P. van der:

- Bestuurslid Vereniging voor Familie- en Jeugdrecht

Joustra, C.A.:

- Bestuurslid Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking
- Bestuurslid Nederlandse Vereniging voor Internationaal recht

Klomp, R.J.Q.:

- Bestuurslid van de Studiekring Prof.mr. J. Offerhaus

Pokhyla, R.:

- President of the Ukrainian Center for Legal Research on Intellectual Property and Information Technology

Steenboff, G.:

- Bestuurlid Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking

Fellowships, prijzen en eredoctoraten

Hondius, E.H.:

- Eredoctoraat KU Leuven, België, 16 mei 2003

Spruit, J.:

- Eredoctoraat Friedrich Wilhelms Universität Bonn, Duitsland, 6 februari 2003

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties:

Boele-Woelki, K.:

- Adviseur voor de Zwitserse Nationale Onderzoeksorganisatie over onderzoeksprogramma ‘Children and Divorce’

Freudenthal, M.:

- Lid van de Raad van Toezicht van de Nederlandse Vereniging van Incasso-ondernemingen
- Bestuurslid Nederlands-Duitse Juristen Conferentie
- Lid Raad van Toezicht Nederlandse Vereniging voor Handelsondernemingen
- Lid Geschäftsstelle der Wissenschaftlichen Vereinigung für Internationales Verfahrensrecht, Duitsland

Heyman, H.W.:

- Voorzitter raad van advies van Sirius NV voor procesfinanciering
- Voorzitter commissie van toezicht op de beroepsopleiding notariaat

Linden, A.P. van der:

- Voorzitter van de begeleidingscommissie van het in opdracht van het WODC door het Verwey Jonker Instituut uitgevoerde onderzoek naar het functioneren van de bijzondere curator ex artikel 1:250 BW en de mogelijkheden van een formele rechtsingang voor minderjarigen

INZET ONDERZOEKSTIJD
EUROPEAN PRIVATE LAW 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderzoek-school	Onder-deel
Boele-Woelki, K.R.S.D.	prof.dr.	HGL	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Boon, M.N.	mr.	DO	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Bosscher, D.J.B.	mr.	OZ	0,18 ³⁸	Ius Commune	Ius Com.
Braak, S.M. van den	mr.	DO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Braat, B.	mr.	JDO	0,95 ³⁹	Ius Commune	Priv.r.
Brinkhof, J.J.	prof.mr.	HGL	0,10	Ius Commune	Priv.r.
Buskens, L.P.H.M.	prof.mr.	HGL	0,00		U.U.F.
Coenraad, L.M.	mr.	JDO	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Derckx, V	mr.	JDO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Deurvorst, T.E.	mr.	(S)DO	0,00 ⁴⁰		Priv.r.
Dorresteyn, A.F.M.	prof.mr.	HGL	0,00 ⁴¹	Ius Commune	Priv.r.
Dupont, W.J.H.T.	mr.	DO	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Eyk-Graveland, J.C. van	mr.	DO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Fesevur, J.E.	mr.	SDO	0,30	Ius Commune	Priv.r.
Frenk, N.E.	mr.	(S)DO	0,00 ⁴²		Priv.r.
Freudenthal, M.	mr.	SDO	0,23 ⁴³	Ius Commune	Priv.r.
Gestel, M. van	mr.	SDO	0,20		Priv.r.
Grosheide, F.W.	prof.mr.	HGL	0,30	Ius Commune	Priv.r.
Heyman, H.W.	prof.mr.	HGL	0,10	Ius Commune	Priv.r.
Hondius, E.H.	prof.mr.	HGL	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Honnebier, B.P.	mr.	DO	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Hondt, W.A. de	mr.	DO	0,20		Priv.r.
Huizen, Ph.H.J.G. van	prof.mr.	HGL	0,10	Ius Commune	Priv.r.
Jeloschek, C	mr.	JDO	0,03 ⁴⁴	Ius Commune	Priv.r.
Jongbloed, A.W.	prof.mr.	SDO	0,30	Ius Commune	Priv.r.
Joustra, C.A.	mr.	(S)DO	0,00 ⁴⁵		Priv.r.
Klein Wassink, A.J.M.	mr.	JDO	0,30 ⁴⁶		Priv.r.
Klomp, R.J.Q.	mr.	(S)DO	0,00 ³⁵	Ius Commune	Priv.r.
Koppert-van Beek, M.S.	mr.	JDO	0,28 ⁴⁷	Ius Commune	Priv.r.
Kruisinga, S.A.	mr.	JDO	0,40	Ius Commune	Priv.r.

38 Uit dienst per 1 december 2003.

39 Tot 01-03-2003 AIO met 0,75 fte OZ-tijd

40 honorair senior onderzoeker.

41 decaan faculteit

42 honorair senior onderzoeker

43 ADV sabbatical vanaf 01-08-03

44 vanaf 01-12-03

45 honorair senior onderzoeker

46 uit dienst 31-09-03

47 zwangerschapsverlof 12-05-03 / 01-09-03

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderzoek-school	Onder-deel
Laziæ, V	mw.dr.	(S)DO	0,20		Priv.r.
Milo, J.M.	mr.	SDO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Mostermans, P.M.M.	mr.	DO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Nadorp-van der Borg, C.C.M.	mr.	DO	0,00		Priv.r.
Van Oostrom-Streep, N.	mr.	JDO	0,13 ⁴⁸	Ius Commune	Priv.r.
Oostwouder, W.J.	prof.mr.	HGL	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Roscam Abbing, H.D.C.	prof.mr.	HGL	0,10	Ius Commune	<i>S.B.U.G.</i>
Schaick, A.C. van	mr.	(S)DO	0,00 ⁴⁹		Priv.r.
Schelhaas, H.N.	mr.	JDO	0,40	Ius Commune	Priv.r.
Schrama, W.M.	mr.	JDO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Schuit, S.	prof.mr.	HGL	0,00	Ius Commune	<i>U.U.F.</i>
Steenhoff, G.J.W.	mr.	SDO	0,20	Ius Commune	Priv.r.
Stille, A.L.G.A.	prof.mr.	HGL	0,00 ⁵⁰	Ius Commune	Priv.r.
Tombe-Grootenhuis, M. de	mr.	DO	0,16 ⁵¹	Ius Commune	Priv.r.
Vonk, M.	mr.	JOZ	0,80	Ius Commune	Ius Com
Wagenaar, I.	mr.	DO	0,60	Ius Commune	Priv.r.
Totaal			10,36		

AIO's 1e geldstroom:

Naam AIO	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderzoek-school	Onder-deel
Belder, L.P.C.	mr. drs.	AIO	0,28 ⁵²	Ius Commune	Ius Com.
Cherednychenko, O.L.	mw.	AIO	0,75	Ius Commune	Ius Com.
Cseres, K.	mr.	AIO	0,70 ⁵³	Ius Commune	Ius Com
Jaarsma, M.	mr.	AIO	0,00	Ius Commune	Priv.r.
Pokhyla, R.		AIO	0,50 ⁵⁴	Ius Commune	Ius Com
Sumner, I.		AIO	0,75	Ius Commune	Ius Com
Vrey, R.W. de	mr.	AIO	0,75	Ius Commune	Ius Com
Wiewiorowska, A.		AIO	0,67 ⁵⁵	Ius Commune	Ius Com
Totaal			4,40		

48 zwangerschapsverlof 06-06-03 / 06-10-03

49 honorair senior onderzoeker

50 honorair hoogleraarschap

51 40% arbeidsongeschikt

52 vanaf 15-08-03

53 tot 01-12-03 AIO; vervolgens JOZ met 0,2 fte OZ-tijd

54 ziekteverlof vanaf 10 september 2003

55 zwangerschapsverlof 01-12-03 / 31-12-03

2e en 3e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte 2e gs	Oz-tijd in fte 3e gs	Oz-school	Onderdeel
Antokolskaia, M.	dr	SO	1,00		Ius Commune	Priv.r.
Arnokouros, G.		AIO		0,50 ⁵⁶	Ius Commune	Ius Com
Derckx, V.L.	mr.	DO		0,50	Ius Commune	Priv.r.
Hays, T		AIO	0,70			Priv.r.
Heutger, V.	dr.	Postdoc	1,00		Ius Commune	Ius Com
Jeloschek, C.	mr.	AIO	0,65 ⁵⁷		Ius Commune	Ius Com
Jeppesen, C.G.		AIO	0,50 ⁵⁸		Ius Commune	Ius Com
Koopman, J	mr.	AIO	0,75		Ius Commune	Ius Com
Kryczka, K.		AIO	0,75		Ius Commune	Ius Com
Sivesand, H.		AIO	0,75		Ius Commune	Ius Com
Sujecki, B.		AIO	0,75		Ius Commune	Ius Com
Totaal			6,85	1,00		

Totale gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	10,36	4,40	14,76
2e geldstroom	2,00	4,85	6,85
3e geldstroom	0,50	0,50	1,00
totalen	12,86	9,75	22,61

56 Uit dienst per 1 september 2003

57 als AIO met 0,75 fte OZ-tijd van 01-01-03 tot 01-02-03; vervolgens tot 01-07-03 met 0,6 fte OZ-tijd; vervolgens tot 01-12-03 met 0,75 fte OZ-tijd

58 zwangerschapsverlof 31-08-2003 / 31-12-2003

Het afgelopen decennium heeft duidelijk gemaakt dat er niet zozeer sprake is van een verdwijning van het constitutionele recht, maar veeler van een verspreiding van constitutioneel recht naar andere rechtsgebieden. Daarvoor zijn diverse oorzaken aan te wijzen. Ten eerste is er in toenemende mate sprake van interactie tussen nationale, Europese en internationale constitutionele ontwikkelingen. Ten tweede zien wij een ontwikkeling naar differentiatie in gezags- en bevoegdheidsuitoefening, zowel binnenstatelijk als ook onder invloed van de internationalisering en Europeanisering van de nationale rechtsorde. Dit noopt tot nadere wetenschappelijke bezinning op een aantal met elkaar samenhangende vraagstukken, te weten het dynamische proces van de wederzijdse beïnvloeding van de constitutionele stelsels, de consequenties voor gezags- en bevoegdheidsafbakening alsmede hun verankering in documenten van constitutionele aard. Daarbij zal speciale aandacht worden gegeven aan de grondrechten en mensenrechten die in belangrijke mate als katalysator voor genoemde ontwikkelingen en het wetenschappelijk en maatschappelijk denken over deze ontwikkelingen fungeren.

Stand van zaken 2003:

Het onderzoek heeft dit jaar te lijden gehad onder de zware druk die de invoering van het BaMa-stelsel in het onderwijs heeft gelegd op het personeel met een gemengde onderwijs/onderzoeksinstelling. Dit was ook al vorig jaar het geval, hetgeen doorwerkt in het aantal en de omvang van publicaties dit jaar. De verwachting is dat dit ook nog z'n weerslag zal kunnen hebben op de output over 2004. Desalniettemin zal uit dit standvan-zaken-verslag blijken dat binnen dit onderzoeksprogramma gepoogd is de voorwaarden te scheppen voor de nodige toekomstige activiteiten, hetgeen het voortbestaan van dit programma kan rechtvaardigen.

1. Interne coherentie

De bestudering van de constitutionele ontwikkelingen tegen de achtergrond van enerzijds de interacties tussen nationaal, Europees en internationaal niveau, en anderzijds een toenemende differentiatie binnen de nationale rechtsorde, is van onverminderd belang.

Rechtsvergelijkend onderzoek naar de constitutionele bevoegdheidsverdeling, de grondrechtenbescherming en de constitutionele ontwikkelingen in de Europese Unie blijken samenhangende onderzoeksresultaten op te leveren. Dit heeft reeds in de afgelopen jaren een aantal kernpublicaties opgeleverd. Deze onderzoekslijn wordt verder doorgetrokken in de resultaten over 2003 en de komende jaren.

De kortere zowel als de langere termijn-projecten, vermeld onder 'Vernieuwingen' hieronder, illustreren hoezeer de drie onderzoeksthema's⁵⁹ binnen dit programma met elkaar samenhangen.

Er is onderzoek naar de verticale bevoegdheidsverdeling in rechtsvergelijkend perspectief. Tevens is er echter een onderzoeksproject geformuleerd ten aanzien van de gevolgen van de verticale bevoegdheidsverdeling tussen EU en lidstaten en voor de horizontale bevoegdheidsverdeling, in het bijzonder betreffende de rechterlijke bevoegdheid in vergelijkend perspectief – hier ontmoeten thema's 1 en 3 elkaar.

Een ander project van grotere omvang betreft aspecten van privacy-bescherming bij de samenwerking tussen de politie-autoriteiten binnen EU-verband terzake van de handhaving van de openbare orde. Dit project wordt gethematiseerd in thema 2, maar er zijn belangrijke kwesties van bevoegdheidsverdeling tussen EU, internationaal en nationaal niveau mee gemeoid.

Dergelijke kruisverwijzingen en wisselwerkingen tussen gerealiseerde en te realiseren projecten binnen de drie deelthema's tonen de samenhang binnen het onderzoeksprogramma en bevorderen die.

2. Doelstelling en resultaten

Het onderzoeksprogramma is er opnieuw in geslaagd gelden te verwerven in de tweede en derde geldstroom (zie terzake het overzicht fte's alsmede 'Vernieuwingen' hieronder).

Verschillende vernieuwingen en successen zijn ook geboekt in de sfeer van de onderzoeksomgeving, met name op het vlak van institutionele en personele samenwerking en het aantrekken van onderzoeksgelden.

---

59 1) Osmose in het Publiekrecht, 2) Grond- en mensenrechten van de democratische rechtsstaat, 3) De bevoegdheidsverdeling in het licht van Europese integratie

Het programma is in staat geweest de onderzoeksformatie uit te breiden boven de begininformatie bij de start van het programma. Ten eerste zijn we in staat geweest om vanaf oktober 2001 tot oktober 2005 twee Ethiopische promovendi binnen het programma aan te stellen in een ad hoc promotietraject op basis van bij het United Nations Development Program (UNDP) verworven gelden. Hun onderzoek heeft betrekking op de vergelijkende studie van federale stelsels. Vanwege het aparte PhD-traject dat zij volgen, staan deze twee promovendi voor elk een hele fte in de verantwoording. Ten tweede is in het verslagjaar een relatief groot deel van de gelden die eerder zijn verworven bij NWO binnen het Saro-II programma besteed. Dit is een eenmalig effect dat in komende jaren niet meer in de formatie zal worden weerspiegeld (wel in publicaties die nog niet in 2003 in druk zijn verschenen). Deze onderzoeksactiviteiten hebben betrekking op grondrechtenbescherming in de EU.

3. Vernieuwingen

De onderzoeksgroep is thans ook formeel gaan participeren in de publiekrechtelijke afdeling van de onderzoeksschool Ius Commune, aan de oprichting waarvan de faculteit en de onderzoeksgroep heeft bijgedragen. Dit betekent dat de onderzoeksgroep momenteel in twee onderzoeksscholen participeert: Rechten van de Mens en Ius Commune.

In de verslagperiode is meegedongen in verschillende subsidierondes en is financiering langs andere weg gezocht ten behoeve van dit onderzoeksprogramma.

Dit heeft voornamelijk geleid tot de toekenning van een aio-plaats voor de periode 2004-2007 (Knook).

Tevens zijn successen geboekt in het Zesde Kaderprogramma van de Europese Unie, hetgeen naar verwachting tevens zal leiden tot het scheppen van een aio-plaats binnen het programma met ingang van 2004, alsmede de facilitering van een aantal onderzoekscolloquia rond het thema van *De buitengrenzen van Europa*. Naast dit zogenoemde *Integrated Programme* met het acroniem CHALLENGE, is ook het *Network of Excellence CONNEX* door de EU subsidiabel geacht. Hieraan wordt deelgenomen door een van de programmaleiders (Besselink).

In de NWO Saro-III ronde hebben seniorleden van de onderzoeksgroep geparticipeerd in de succesvolle formulering van het onderzoeksproject *Politieke controle in Europees constitutioneel perspectief* (Political control in a European constitutional perspective). Deelnemende faculteiten zijn Maastricht en Amsterdam, alsmede de USBO, waarbij zowel staatsrechtelijke als Europeesrechtelijke, bestuurskundige en politicologische input bestaat.

Inhoudelijk merken we het volgende op.

Tot de belangrijkste ontwikkelingen in het veld van onderzoek dat zijn weerslag heeft of zal hebben op de concrete onderzoeken binnen het programma, behoren onder meer het voorstel tot beperking van het toetsingsverbod van artikel 120 van de Grondwet (zie reeds de wetenschappelijke publicaties onder deelthema 1 in dit verslagjaar) en de voorstellen tot het formuleren van voorstellen voor een Constitutioneel Verdrag van de Europese Unie, en ontwikkelingen die in ruimere zin in verband staan met het veiligheidsvraagstuk. Ook andere thema's op het gebied van constitutionele vernieuwing zijn voorwerp van onderzoek, zoals het kiesrecht. Een en ander zal op termijn leiden tot verdere publicaties binnen de drie onderzoeksthema's.

Binnen deelthema 1 (osmose in het publiekrecht) zijn onderzoeksprojecten op het gebied van rechtsvergelijking gepland. Dit betreft onder andere onderzoek ten aanzien van de positie van de rechter in het licht van de machtscheiding (toetsingsvraagstukken, *ius standi* etc.). Ook de twee proefschriften die worden geschreven op het gebied van federale stelsels van bevoegdheidsverdeling behoren tot dit onderzoeksthema. De openbare orde handhaving, de verticale bevoegdheidsverdeling binnen de nationale rechtsorde (decentralisatie en aanverwante onderwerpen) blijven voorwerp van onderzoek, terwijl daarnaast publicaties op stapel staan omtrent het parlementair stelsel en kiesstelsels.

Deelthema 2 (grondrechten) zal op korte termijn onder meer leiden tot publicaties die bevorderd zijn door subsidies in Saro-II. Deze betreffen de betekenis en ontwikkeling van de jurisprudentie van het EHRM over het eigendomsrecht, de grondrechtenbescherming van het HvJEG en de bevoegdheidsverdeling tussen lidstaten en EU, de ontwikkeling van een autonome EU-grondrechtenmaatstaf en de implicaties daarvan. Tevens is een preadvies voorzien voor de Staatsrechtkring over grondrechtenbescherming in de EU. Op langere termijn (2005) is een proefschrift voorzien met betrekking tot de privacy-bescherming in verband met de politiegesamenwerking ten aanzien van openbare orde handhaving tussen de lidstaten van de EU.

De constitutionele implicaties van de rechtspraak op het stuk van de grondrechtenbescherming blijven een vast onderdeel van het onderzoek.

Deelthema 3 zal op de langere termijn leiden tot publicaties over de EU Grondwet, het staatsrecht van de buitenlandse betrekkingen, een proefschrift over de juridische aspecten van de bevoegdheid terzake van de

bewaking van buitengrenzen van de EU, de verhouding tussen verticale bevoegdheidsverdeling in de EU en de horizontale bevoegdheidsverdeling in de lidstaten in rechtsvergelijkend perspectief.

4. *Samenwerking*

Zoals reeds genoemd, is dit onderzoeksprogramma institutioneel mede ingebed in de onderzoeksscholen Rechten van de Mens en Ius Commune. Reeds verscheidene jaren wordt actief deelgenomen aan de bijeenkomsten en verschijnen er publicaties die in verband met deze onderzoeksscholen zijn gegenereerd (over onder meer agencies, rechtspleging en handhaving, bijdragen aan de toogdagen over niet-statelijke actoren en mensenrechtenbescherming, enzovoorts). De deelname in Ius Commune is kortelings geformaliseerd door de oprichting van en participatie in een publiekrechtelijke tak binnen deze onderzoeksschool. Gezien de inhoudelijke affiniteit en breedte van het onderzoeksprogramma en dat van de onderzoeksschool, ligt het in de rede dat de deelname in Ius Commune vanuit onze onderzoeksgroep verder wordt versterkt. Hiervoor is reeds de deelname in grotere onderzoeksverbanden in verband met de ontwikkeling en presentatie van onderzoeksprojecten voor het Zesde EU Kaderprogramma vermeld (CHALLENGE en CONNEX). De onderzoeksleiding is tevens benaderd voor het ontwikkelen en de deelname aan zgn. Workpackages van ten minste nog een ander consortium met het oog op het EU Kaderprogramma. Het ging de organisatorische werkkraft van de onderzoeksgroep te boven om aan deze (vanuit organisatorisch en administratief oogpunt) complexe onderzoeksverbanden deel te kunnen nemen. Het is echter een aanwijzing van de reputatie en de aantrekkingskracht van deze onderzoeksgroep dat men voor dergelijke consortia wordt uitgenodigd.

Bij de KNAW zijn gelden verworven voor een samenwerkingsproject met een aantal Indonesische zusterinstellingen, in het bijzonder de rechtenfaculteit van de Universitas Airlangga te Surabaya en de Universitas Indonesia te Djakarta, over *Non-judicial protection of human rights and good governance*. Een gezamenlijk rechtsvergelijkend onderzoeksproject over ombudsman- en mensenrechteninstellingen, direct verband houdend met onderzoeksthema 2, zal de komende jaren tot uitvoering komen.

Met de Universiteit Twente (Denters en Van der Kolk) zijn veel (interdisciplinaire) onderzoekscontacten in het kader van lopend kiesrechtonderzoek.

Op meer persoonlijke titel bestaan er nog andere vormen van onderzoekssamenwerking.

Naast de genoemde door UNDP gefinancierde promovendi, welke door onderwijs- en onderzoekscontacten in Ethiopië (Besselink) zijn aangetrokken, valt te melden de onderzoekssamenwerking met de University of Western Cape (De Visser en promotores) op gebied van vraagstukken van decentralisatie en mensenrechten, hetgeen zal resulteren in een proefschrift eind 2004. Dit contact bouwt voort op bestaande samenwerkingsprojecten tussen UWC en de Universiteit Utrecht.

Zwart heeft zijn adv-verlof ingezet om 8 maanden als *Visiting Fellow* door te brengen aan Wolfson College, Cambridge alsmede als *Visitor to the Law Faculty*, University of Cambridge. Besselink is Visiting Professor aan het Robert Schuman Centre of Advanced Studies van het Europees Universitair Instituut te Florence geweest en zal dat voortzetten tijdens diens adv-verlof in 2004.

Specieke onderzoeksprojecten leiden noodzakelijkerwijs tot vormen van uitwisseling en samenwerking met instellingen binnen en buiten de landsgrenzen. Hiervoor verwijzen wij naar de rubriek Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten.

Wetenschappelijke publicaties

- Besselink, L.F.M., Constitutionele toetsing in internationaal perspectief, *Ars Aequi*, 52 (2003) 2, 89-95
- Besselink, L.F.M., Tweeërlei constitutie, In: *Op het snijvlak van recht & politiek. Opstellen aangeboden aan prof.mr. L. Prakke*, Kluwer Deventer 2003, 13-26
- Besselink, L.F.M., Chapter 9: Military Law in the Netherlands, in: Georg Nolte (ed.), *European Military Law Systems*, De Gruyter Rechtswissenschaften Verlags-GmbH, Berlijn 2003, 547-646
- Besselink, L.F.M., Constitutionele aspecten van de discussie over modernisering van de strafvordering. In: C.H. Brants, P.A.M. Mevis, E. Prakken, J.M. Reijntjes (red.), *Op zoek naar grondslagen: Strafvordering 2001 ter discussie*, Boom Juridische Uitgevers, Den Haag 2003. ISBN 90-5454-373-6; NUR 824. p. 43-54
- Fiseha, A., A New Perspective on Constitutional Review, *Tilburg Foreign Law Review*, ISSN:0926-874x, vol. 10 nr. 3, 237-255
- Houten, M.L.P. van, Rechterlijke toetsing van de wet aan de Grondwet, *NJCM-Bulletin* 2003, jrg. 28, 843-859
- Jong, M.A.D.W. de, Bestuurlijke ophouding: een lelijk eendje voor het leven, *NJCM-Bulletin*, 2003, afl.8, 962-978
- Kummeling, H.R.B.M., *Pikmeer II*, in: P.J.J. van Buuren, J.E.M. Polak & R.J.G.M. Widdershoven, *AB-Klassiek*, Deventer: Kluwer 2003, p. 414 t/m 424
- Kummeling, H.R.B.M., A.P.W. Duijkersloot, Agencies in the Netherlands, in: Tom Zwart & Luc Verhey (eds.), *Agencies in European and Comparative Law*, Antwerp-Oxford-New York: Intersentia 2003, p. 79 -112 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Rechtspleging en Rechtshandhaving in Europa.)
- Kummeling, H.R.B.M., in: F.C.M.A. Michiels (red.) *Staats- en bestuursrecht, Tekst en Materiaal*, met bijdragen van Gio ten Berge, Leonard Besselink, Henk Kummeling, Lex Michiels en Rob Widdershoven. Kluwer, Deventer 2003. ISBN 90 268 4136 1; NUR 823-302. xii + 492 p. ; hierin 1-9; 48-53
- Zwart, T., The General Administrative Law Act Put to the Test, 14 (2002) *European Review of Public Law*, no. 2, p. 1173-1181
- Zwart, T., Comparing Standing Regimes from a Separation of Powers Perspective, 53 (2002) *Northern Ireland Legal Quarterly*, no. 4, p. 391-407
- Zwart, T., Independent Regulatory Agencies in the US, in: Tom Zwart and Luc Verhey (eds.), *Agencies in European and Comparative Law*, Antwerp, 2003, ISBN 90-5095-285-2, p. 3-17
- Zwart, T., Judicial Review of Agency Action, in: Tom Zwart and Luc Verhey (eds.), *Agencies in European and Comparative Law*, Antwerp, 2003, ISBN 90-5095-285-2, p. 171-178
- Zwart, T., Review of S.P. Sathe, *Judicial Activism in India – Transgressing Borders and Enforcing Rights*, in 30 (2003) *Journal of Law and Society*, no. 2, p. 332-337

Vakpublicaties

- Jong, M.A.D.W. de, en G.P. Kleijn, Aantekeningen bij artikelen 253-274 Provinciewet en artikelen 259-281 Gemeentewet. In: H.R.B.M. Kummeling, A.J. Modderkolk, S.E. Zijlstra, G.P. Kleijn, Th.L. Bellekom, P.A.M.J. Graat, A.E. Schilder, C.B.M. van Haaren-Dresens, H. Battjes (red.). *Tekst en Commentaar Provinciewet, Gemeentewet*. Kluwer Deventer, 2003, 650 pagina's, 3e druk, ISBN 9013003540,
- Jong, M.A.D.W. de, (hoofdstuk 5 van het rapport *Handhaving van orde en veiligheid* op ziele, B.M.J. van der Meulen e.a.) *Praktijkboek Openbare orde en veiligheid*, Supplement 33, april 2003, p. B.III.4- 1-62 [hierin: 43-44, 50-53]
- Tappeiner, I. & G.E. Lagerwaard, Schema van de te behandelen wetteksten en de verlangde activiteiten van de ambtsdragers (A.I. schema), *Praktijkboek Openbare orde en veiligheid*, Supplement 33, april 2003. (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Integratie, Coördinatie en Implementatie van de Rechten van de Mens.)
- Tappeiner, I. & G.E. Lagerwaard, Schema van de te behandelen wetteksten en de verlangde activiteiten van de ambtsdragers (A.I. schema), *Praktijkboek Openbare orde en veiligheid*, Supplement 34, oktober 2003. (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Integratie, Coördinatie en Implementatie van de Rechten van de Mens.)

Annotaties

- Visser, J.W. de, Annotatie bij CC 03/04/2003 (Swartbooi v Brink), Local Government Bulletin 2003, vol. 5, issue 2, p. 1-4

GROND- EN MENSENRECHTEN VAN DE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT

Wetenschappelijke publicaties

- Besselink, L.F.M., Censuur in Nederland: het publiceren uit bij de overheid berustende stukken. In: Van ontvanger naar zender. Opstellen aangeboden aan prof.mr. J.M. de Meij, Otto Cramwinckel Uitgever 2003, 15-32
- Besselink, L.F.M., Voetangels en klemmen: de horizontale werking van burgerlijke en politieke rechten. In: Cees Flinterman en Willem van Genugten (eds), Niet-statelijke actoren en de rechten van de mens; gevestigde waarden, nieuwe wegen. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2003 (ISBN 90-5454-410-4), p. 3-18
- Besselink, L.F.M., bijdrage aan F.C.M.A. Michiels (red.). Staats- en bestuursrecht: Tekst en Materiaal. Met bijdragen van Gio ten Berge, Leonard Besselink, Henk Kummeling, Lex Michiels en Rob Widdershoven. Kluwer, Deventer 2003. ISBN 90 268 4136 1; NUR 823-302. xii + 492 p. [hierin: p. 193, 285-334]
- Besselink, L.F.M., Aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van de diocesane bisschop in het licht van de grondrechten. In: K. Martens (red.), Verantwoordelijkheid en Aansprakelijkheid van de Diocesane Bisschop. Werkgroep Nederlandstalige Canonisten. Uitgeverij Peeters, Leuven 2003, p. 125-138
- Besselink, L.F.M., The Protection of Human Rights in Federal Systems – The Case of Ethiopia. In: B. Yimam, R. Pankhurst, D. Chapple, Y. Admassu, A. Pakhurst, B. Teffera. (eds.), Ethiopian Studies at the End of the Second Millenium. Proceedings of the XIVth International Conference for Ethiopian Studies, Addis Ababa University, 6-11 November 2000, Law and Politics Panel. (Vol. 3) p. 1359-1387
- Besselink, L.F.M., De publieke taak en sociale grondrechten: de betrekkelijke waarde van sociale grondrechten. In: J.W. Sap, B.P. Vermeulen, C.M. Zoethout (red.), De publieke taak. Publikaties van de Staatsrechtkring – Staatsrechtconferenties, deel 7. Kluwer, Deventer 2003, 95-111
- Tappeiner, I., J. de Visser, A.J.Th. Woltjer, Preventief fouilleren: op zoek naar rechtsbescherming, Nederlands Juristenblad, 2003, afl. 36, p. 1903-1904. (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Integratie, Coördinatie en Implementatie van de Rechten van de Mens.)
- Visser J.W. de, Realising the right of access to water: pipe-dream or watershed?, Law, Democracy and Development, 2003, vol 7, issue 1, p. 27-53
- Woltjer, A.J.Th., ‘Het bereik van artikel 1 GW: hoe meer, hoe beter?’, in: J.P. Loof (red.), Het discriminatieverbod van artikel 1 Grondwet: nationale en internationale perspectieven, Leiden: Stichting NJCM-boekerij nr 39, 2003, 15-17

Vakpublicaties

- Tappeiner, I., Book Reviews, [Review of: Peter Blume, Protection of Informational privacy, Copenhagen: DJØF Publishing, 2002], Common Market Law Review, 2003, vol. 40, issue 4, p. 1019-1021
- Woltjer, A.J.Th., Overzicht Ras & Nationaliteit, in: D.J.B. de Wolff e.a. (red.), Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2002 (Oordelenbundel CGB, Deventer: Kluwer 2003 ISBN 90-13-00474-1, 347 p.), p. 15-26
- Woltjer, A.J.Th., Themabijdrage: De CGB en onderscheid naar ras of nationaliteit: waar haalt ze het vandaan?, in: D.J.B. de Wolff e.a. (red.), Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2002 (Oordelenbundel CGB, Deventer: Kluwer 2003 ISBN 90-13-00474-1, 347 p.), p. 121-127
- Woltjer, A.J.Th., De AC-procedure en de Straatsburgse beugel, in: A.B. Terlouw (red.) Binnen 48 uur. Snelle of zorgvuldige behandeling van asiolverzoeken?, Nijmegen: Wolp Legal Productions 2003, ISBN 90 5850 063 2, p. 205-219
- Woltjer, A.J.Th., Commentaar/Over TBV 2003/13, volksgezondheid (SARS) en het legaliteitsvereiste, Migrantenrecht 6/03, p. 197 en 198

Annotaties

- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij Oordeel CGB 02-87, D.J.B. de Wolff e.a. (red.), Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2002 (Oordelenbundel CGB, Deventer: Kluwer 2003 ISBN 90-13-00474-1, 347 p.), p. 219 en 220

- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij Oordeel CGB 02-158, D.J.B. de Wolff e.a. (red.), *Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2002* (Oordelenbundel CGB, Deventer: Kluwer 2003 ISBN 90-13-00474-1, 347 p.), p. 258 en 259
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij EHRM 4 juni 2002 (Wessels-Bergervoets t. Nederland), *Nemesis* 2003/2 p. 15-19 (pp. 18,19)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State 28 augustus 2002, *Rechtspraak Vreemdelingenrecht* 2002, nr 98, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, ISBN 90 6916 472 8 (pp. 473-475)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij Nationale ombudsman 24 oktober 2002, *Rechtspraak Vreemdelingenrecht* 2002, nr 100, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, ISBN 90 6916 472 8. (pp. 479-485)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij EHRM 6 februari 2003 (Jakupovic t. Oostenrijk), *European Human Rights Cases* 2003, jg. 4, afl. 3, nr 27, p. 210-215 (pp. 214)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij EHRM 17 april 2003 (Yilmaz t. Duitsland), *European Human Rights Cases* 2003, jg. 4, afl. 6, nr 48, p. 436-442 (pp. 440-442)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij HvJ EG 12 juni 2003 (Schmidberger t. Oostenrijk), *European Human Rights Cases* 2003, jg. 4, afl. 8, nr 64, p. 587-579 (pp. 595-597)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij EHRM 10 juli 2003 (Benhebba t. Frankrijk), *European Human Rights Cases* 2003, jg. 4, afl. 8, nr 73, p. 683-688 (pp. 687, 688)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij HvJ EG 23 september 2003 (Akrich t. VK), *European Human Rights Cases* 2003, jg. 4, afl. 10, nr 85, p. 790-802 (pp. 799-802)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij EHRM 30 september 2003 (Poirrez t. Frankrijk), *European Human Rights Cases* 2003, jg. 4, afl. 10, nr 89, p. 821-831 (pp. 830, 831)
- Woltjer, A.J.Th., Annotatie bij EHRM 8 juli 2003 (Hatton e.a. t. VK), *AB* 2003, 445 afl. 46 (13 december 2003) (5 p.)

DE BEVOEGDHEIDSVERDELING IN HET LICHT VAN EUROPESE INTEGRATIE

Wetenschappelijke publicaties

- Besselink, L.F.M., *Becoming a party to treaties which diverge from the Constitution*, *European Public Law*, vol 9, issue 4 (Kluwer Law International 2003), p. 461-470
- Besselink, L.F.M., *The Role of National Parliaments with regard to the EU – The Dutch Experience in Comparative Perspective*. Second Annual Conference of the ICEL, 25-26 May 2001. Publications of the Irish Centre for European Law. E-publication: at http://www.icel.ie/annualCongress_two.htm
- Zwart, T., *The Added Value of the Charter to the Dutch Legal Order*, 14 (2002) *European Review of Public Law*, no.1, p. 611-628

Annotaties

Tappeiner, I., EHRM 23 mei 2002, Appl.nr. 6422/02 en 9916/02, (Segi e.a.), In: A.B. Terlouw, A.J. Th. Woltjer (red.), *Rechtspraak Vreemdelingenrecht* 2002, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, p. 254-259

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Redactielidmaatschappen van tijdschriften:

Besselink, L.F.M.:

- Redactie *Grotiana*

Kummeling, H.R.B.M.:

- Redactie *Studiepockets Staats- en bestuursrecht*, Kluwer Deventer

Visser, J.W. de:

- Contributing Editor of *Local Government Bulletin*, Cape Town: University of the Western Cape

Woltjer, A.J. Th.:

- Redacteur voor *Gelijke behandeling: oordelen en commentaar*; Oordelenbundel CGB, Deventer: Kluwer
- (Mede-)eindredacteur *Rechtspraak Vreemdelingenrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen:

Besselink, L.F.M.:

- Bestuurslid Rechts- en bestuurskundige afdeling Thijmgenootschap

Jong, M.A.D.W de:

- Secretaris/ penningmeester Staatsrechtkring

Kummeling, H.R.B.M.:

- Bestuurslid Staatsrechtkring
- Bestuurslid Thorbecke Stichting

Fellowships, prijzen en eredoctoraten (behaald in 2003):

Zwart, T.:

- Visiting Fellow of Wolfson College, Cambridge, Engeland (1 januari 2003-1 september 2003).

Besselink, L.F.M.:

- Visiting Professor Robert Schuman Centre, Europees Universitair Instituut, Florence, Italië (september 2003-juli 2004)

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties:

Kummeling, H.R.B.M.:

- Adviseur parlementaire enquêtecommissie Bouwnijverheid

Woltjer, A.J.Th.:

- Lid van de Permanente Commissie van deskundigen in het internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht (Commissie Meijers).

INZET ONDERZOEKSTIJD

PROLIFERATIE VAN HET CONSTITUTIONELE RECHT 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderdeel
Kummeling, H.R.B.M. ⁶⁰	prof.mr.	HGL	0,37	SBR
Besselink, L.F.M. ⁶¹	dr.	SDO	0,10	SBR
Zwart, T.	dr.	SDO	0,40	SBR
Houten, M.L.P. van ⁶²	mr.	DO	0,20	SBR
Viering, M.L.W.M. ⁶³	mr.	DO	0,00	SBR
Visser, J. De	mr.	DO	0,30	SBR
Jong, M.A.D.W. de	mr.	DO	0,18	SBR
Woltjer, A.J.Th. ⁶⁴	mr.	DO	0,33	SBR
Totaal			1,88	

aio's

Naam aio	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Onderdeel
Bijleveld, A. ⁶⁵	mr.	AIO	0,00	RvdM
Tappeiner, I. ⁶⁶	mr.	AIO	0,56	RvdM
Totaal			0,56	

2e en 3e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	2e geldstroom	3e geldstroom
Assefa Fiseha		Phd		0,75
Solomon Negussie		Phd		0,75
Besselink, L.F.M.	dr.	SDO	0,50 (Saro II)	0,06 ⁶⁷
Knook, A.D.L.		JOZ	0,33 (Saro II)	0,00
Kummeling, H.R.B.M.	prof.mr.	HGL		0,03
Totaal			0,83	1,59

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	1,88	0,56	2,44
2e geldstroom	0,83	0,00	0,83
3e geldstroom	0,09	1,5	1,59
totalen	2,80	2,06	4,86

60 Lid van onderzoekschool Rechten van de Mens.

61 Lid van onderzoekschool Rechten van de Mens.

62 ouderschapsverlof 40% tot 1 september. Daarna werktijdvermindering tot 80%

63 0-aanstelling beëindigd 1 september.

64 Tot 1 september 0,3, daarna 0,4 fte.

65 uit dienst per 1 mei 2002, nog niet gepromoveerd.

66 Van april tot juli 2003 voor 0,7 per maand gedetacheerd voor onderwijstaken. De standaardomvang van een aio onderzoeksplaats is forfaitair gesteld op 0,75, ook als een aio full-time onderzoeker is.

67 Periode onderwijsvrij geweest, daarom totaal van 0,66 oz-fte in 2003.

2e geldstroom:

NWO – SARO II-project – Knook en Besselink

3e geldstroom:

UNDP – PhD Programme Assefa Fiseha en Solomon Negussie

Ministerie van BZK – Art. 91 lid 3 Grondwet – Besselink en Kummeling

Ministerie van BZK – Gemengde Kiesstelsels – Kummeling

Tweede Kamer – Parlementaire Enquete Bouwnijverheid – Kummeling

5B. CONSTITUTIONALIZATION OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Stand van zaken 2003:

1. *Interne coherentie*

Met name de coherentie van de twee sub-onderdelen van het programma kan worden verbeterd. Binnen het kader van de vernieuwingen en samenwerking met andere partners, genoemd onder punten 3 en 4, zal ernaar worden gestreefd om de sub-onderdelen duidelijker op elkaar af te stemmen en in het bijzonder de wisselwerking tussen de verschillende niveaus van constitutionele processen een sterker accent te geven.

2. *Doelstelling en resultaten*

In de loop der jaren heeft de institutionele structuur van de Europese Unie een uitgesproken constitutioneel karakter gekregen; bij de analyse van die institutionele structuur, en de gedachtevorming over de toekomst ervan (denk aan vraagstukken betreffende uitbreiding en flexibiliteit) worden de begrippen en denkcategorieën van het staatsrecht steeds belangrijker. Het is zeker noodzakelijk om de evolutie van het Europese institutionele recht in nauwe samenhang met het nationale publiekrecht te bestuderen. De klassieke leerstukken van het (federale) staatsrecht (democratische besluitvorming in complexe rechtssystemen, bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende niveaus van overheidsbestuur alsmede tussen besluitvormende organen) verdienen aandacht en analyse. Van belang is dat het onderzoek gericht is op de ontwikkeling van constitutionele structuren die van toepassing kunnen zijn binnen het *sui generis* verschijnsel Europese Unie nu en in de toekomst. Tezelfdertijd moet rekening gehouden worden met de internationaal-rechtelijke dimensie die ook voor het EU-recht van belang blijft en dit recht op een kwalitatief andere manier beïnvloedt dan het staatsrecht van de lidstaten.

De ontwikkelingen in de Europese Gemeenschap en later de Europese Unie hebben het autonome karakter van internationale organisaties binnen het recht der internationale organisaties in het algemeen op de voorgrond geplaatst. De supranationale karaktertrekken van de EG hebben velen bewust gemaakt van de positie van internationale organisaties los van hun oprichters. Het gaat in deze benadering om vraagstukken betreffende de overdracht van bevoegdheden naar internationale organisaties, de mogelijkheden van internationale organisaties om hun eigen rechtsorde te ontwikkelen, het rechtskarakter van besluiten van internationale organisaties, en de wijzen waarop onderdanen van lidstaten betrokken kunnen zijn bij de door de organisaties uitgevaardigde normen. De uitkomsten van studies op dit terrein wijzen niet alleen op een versterking van de autonome positie van internationale organisaties naast staten in de internationale rechtsorde, maar geven ook een tendens weer om constitutionele beginselen toe te passen op internationale organisaties die in toenemende mate binnen hun eigen juridische setting werken. Wanneer bevoegdheden worden verplaatst van het nationale naar het internationale niveau of wanneer voor internationale organisaties nieuwe bevoegdheden worden gecreëerd, wordt het immers tijd om de constitutionele inkadering van die organisaties aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

De resultaten op sommige van de doelstellingen zijn relatief mager te noemen. Dit heeft men name te maken met de vacature van de leerstoel IEIR (11 maanden van 2003) en de daaruit voortvloeiende extra werkbelasting van sommige betrokken medewerkers (met name Van Ooik en Dekker). Bovendien was een medewerker voor een zeer groot gedeelte van 2003 afwezig in verband met zwangerschap en ouderschapsverlof (De Leeuw) en een ander met ziekteverlof voor vrijwel de hele jaar 2003 (Myjer). Tenslotte was een medewerker (Dekker) voor 7/10 gedetacheerd van de Discipline Groep naar het Faculteitsbestuur, in zijn overige 3/10 aanstelling heeft hij relatief veel onderwijs verzorgd. De verwachting is dat deze knelpunten in 2004 grotendeels zijn opgelost en, voorts, dat een aantal nieuwe medewerkers in het onderzoeksprogramma ingebed zal worden.

3. *Vernieuwingen*

Zie met name onder kopje 'Samenwerking'. Sterk vernieuwend te noemen zijn twee succesvolle subsidieaanvragen: een SaRO-III project (Politieke Controle in de Europese Unie) samen met Prof. Verheij in Maastricht en de rol en inbreng van bepaalde leden van het onderzoeksprogramma in het grootschalig Europese KP6 Network of Excellence 'Efficient and democratic governance in a multi-level Europe'. Curtin

is onderzoeksleider van een centrale thema in dat verband (Democratic Governance and multi-level accountability) en Wessel en Dekker zijn leden van deze onderzoeksgroep alsmede verschillende partners in Ius Commune verband (Nollkaemper (UvA), Verheij (UM), Wouters (UL), Besselink (UU)).

Daarnaast kan vermeld worden dat de nieuwe hoogleraar IEIR, Prechal⁶⁸, samen met prof.dr. Van Roermund (rechtsfilosofie, UvT) onderzoeksleider is van het onderzoeksprogramma 'Binding Unity and Divergent Concepts', dat ingebed is in een Europees netwerk van onderzoekers. Het programma is aangevraagd vanuit de Universiteit van Tilburg en is gehonoreerd in het kader van SaRO-III. De verwachting is dat in de loop van 2004 de participatie van een aantal ISEP/RIO medewerkers wordt geregeld.

Ten slotte mag vermeld worden dat een aantal medewerkers nu officieel lid is van de opnieuw erkend Onderzoeksschool *Ius Commune*; het betreft Curtin, Prechal, Van Ooik en Wessel.

4. Samenwerking

Samenwerking met andere partners komt goed uit te verf. Noemenswaardig zijn de volgende samenwerkingsverbanden:

- *The Emerging Constitution of the EU*. (SaRO-II en Ius Commune Onderzoeksschool)
Coördinatie: De Witte (UM/EI Florence), Prechal (UvT/UU), Curtin (UU). Publicatie congresbundel 2004;
- *Good Governance in the European Union: Lessons from National and International Law*
Coördinatie: Curtin (UU), Wessel (UT). Publicatie bundel 2004 (met andere Ius Commune Partners)
- *Politiek Controle in de Europese Unie* (SaRO-III, Ius Commune en door KP6 gefinancierd Network of Excellence) Coördinatie: Curtin en Verheij (Maastricht)

---

68 In dienst van het faculteit sinds 1 december 2003.

Publicatielijst

INSTITUTIONAL AND CONSTITUTIONAL CHANGES IN EUROPEAN UNION LAW

Wetenschappelijke publicaties

- Leeuw, M. de, 'The Regulation on public access to European Parliament, Council and Commission documents in the European Union: are citizens better off?', *European Law Review*, 2003, p. 324-348
- Ooik, R.H. van, *Europees recht en Nederlandse studiefinanciering*, Kluwer, Deventer, serie Europese Monografieën, nr. 71, 2003, ISBN 90-268-4099-3, 143 p. (met K.J.M. Mortelmans)
- Ooik, R.H. van, 'Van verdeelde Open Skies naar een uniform Europees extern luchtvaartbeleid' *NTER* 2003, p. 1-10 (met G. Middeldorp)
- Ooik, R.H. van, 'Het institutionele recht van de Europese Unie en de Nederlandse rechter: het acquis in een notendop', *SEW* 2003, p. 328-352 (met S. Prechal)
- Ooik, R.H. van, 'The Communitarization of Private International Law', *Yearbook of Private International Law*, Volume IV – 2002, Kluwer Law International, 2003, p. 1-36 (with K. Boele-Woelki)
- Wessel, R.A., 'The State of Affairs in European Security and Defence Policy: The Breakthrough in the Treaty of Nice', *Journal of Conflict & Security Law*, vol 8, no. 2, 2003, p. 265-288.

Vakpublicaties

- Ooik, R.H. van, *Inleiding tot de Introductie cursus Europees Recht voor de Nederlandse Magistratuur*, Stichting Studiecentrum Rechtspleging (SSR), 2003 (met J.C. van Haersolte)
- Verhoogt, J.C., 'De Europese grondwet ter discussie', *Internationale Spectator*, Jaargang 57, nummer 12, 2003, p. 632-634. (Een boekbespreking van J.L.M. Pelkmans, M. Sie Dhian Ho, B.R. Limonard (Ed.), *Nederland en de Europese Grondwet*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2003).

Annotatie

- Ooik, R.H. van, *Case C-390/98, H.J. Banks & Co. Limited v. The Coal Authority, Secretary of State for Trade and Industry ('Banks II'). Judgment of the Full Court of 20 September 2001 [2001] ECR I-6117, Common Market Law Review* 2003, p. 503-516 (with K.J.M. Mortelmans).

INSTITUTIONAL AND CONSTITUTIONAL CHANGES IN THE LAW OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Wetenschappelijke publicaties

- Dekker, I.F. & W.G. Werner, 'The Completeness of International Law and Hamlet's Dilemma: Non Liquefactive, the Nuclear Weapons case, and Legal Theory', in: I.F. Dekker & H.H.G. Post (eds.), *On the Foundations and Sources of International Law*, The Hague, T.M.C. Asser Press, 2003 (ISBN 90-6704-158-0), p. 5-30
- Dekker, I.F. & R.A. Wessel, 'De sluipende institutionalisering en onvermijdelijke juridisering van een internationale conferentie', *31 Vrede en Veiligheid* 2002, p. 425-438
- Myjer, E.P.J., 'The Use of Force Against Iraq', Editorial, *Journal of Conflict and Security Law*, Vol 8, p. 1-14 (met N.White)
- Sliedregt, E. van, 'Het Milosević Proces', *Ars Aequi*, 52-12/December 2003
- Sliedregt, E. van, 'Collectieve Aansprakelijkheid in het strafrecht', (met N. Keizer) in: M.S. Groenhuisen and J.Simmelinck (red.), *Liber Amicorum Jaap de Hullu*, Deventer: Gouda Quint, p. 225-246, ISBN 90-5850-047-0
- Wessel, R.A., 'Collectieve veiligheid vs. unilateralisme: de toekomst van de VN-Veiligheidsraad', in: R.A.W. B. Bomert & Th. Van den Hoogen, *Jaarboek Vrede en Veiligheid* 2003, p. 47-75, ISBN 90-71701-77-8
- Wessel, R.A., 'The Constitutional Relationship between the European Union and the European Community: Consequences for the Relationship with the Member States', *Jean Monnet Working Paper*, Nr. 9/03, www.jeanmonnetprogram.org

Vakpublicaties

- Dekker, I.F. & H.H.G. Post (eds.), *On the Foundations and Sources of International Law*, The Hague, T.M.C. Asser Press, 2003 (ISBN 90-6704-158-0)
- Dekker, I.F., 'NGO-statement and Declaration of the Netherlands Helsinki Committee concerning the Fight against Terrorism and the Protection of Human Rights: A Resolvable Conflict', in: T. Hoeksema,

- J. ter Laak (eds.), *Human Rights and Terrorism*, Report of OSCE Seminar, September 2003, p. 111-113, 122-128
- Dekker, I.F., N.J. Schrijver, 'Volkenrecht', in: *Katern 86, Kwartaalbijlage Ars Aequi*, 52 AAe, 3, 2003
  - Dekker, I.F., N.J. Schrijver, 'Volkenrecht', in: *Katern 89, Kwartaalbijlage Ars Aequi*, 52 AAe, 12, 2003
  - Wessel, R.A., *Europees Veiligheids- en Defensiebeleid na het Verdrag van Nice*, 100/8 *Militair Rechtelijk Tijdschrift* (2003), p. 281-288
  - Wessel, R.A., *Internationale Veiligheidsorganisaties: 1 december 2002 – 28 februari 2003*, *Vrede en Veiligheid*, (2003), p. 89-99
  - Wessel, R.A., *Internationale Veiligheidsorganisaties: 1 maart 2003 – 31 mei 2003*, *Vrede en Veiligheid*, (2003), p. 219-235
  - Wessel, R.A., *Internationale Veiligheidsorganisaties: 1 juni 2003 – 31 augustus 2003*, *Vrede en Veiligheid*, (2003), p. 348-357
  - Wessel, R.A., *Internationale Veiligheidsorganisaties: 1 september 2003 – 31 november 2003*, *Vrede en Veiligheid*, (2003), p. 505-512
  - Wessel, R.A., *Internationaal en Europees recht: Recht van de Europese Unie*, In: N.E. Algra, J.B.J.M. ten Berge & C.J.M. Schilder (red), *Praktijk Zakboek Recht* (2003), p. 46.

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Redactielidmaatschappen van tijdschriften:

Dekker, I.F.:

- *Netherlands Yearbook of International Law*
- *Vrede en Veiligheid, Tijdschrift voor Internationale Vraagstukken*
- *International Organizations Law Review* (in oprichting)

Myjer, E.P.J.:

- Hoofdredacteur *Journal of Conflict and Security Law*.

Prechal, S.:

- Redactielid *Sociaal en Economisch wetgeving*

Sliedregt, E. van:

- *Militair Straf- en Tucht recht*, Deventer: Kluwer (losbl.)
- Correspondent van het *Yearbook of International Humanitarian Law*, Den Haag: T.M.C. Asser Press

Wessel R.A.:

- Hoofdredacteur *Vrede en Veiligheid, Tijdschrift voor Internationale Vraagstukken*
- *Jaarboek Vrede en Veiligheid*, 2003
- *International Organizations Law Review* (in oprichting)

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen:

Dekker, I.F.:

- Algemeen bestuur *Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht*

Prechal, S.:

- Vice-Voorzitter, *Commissie Europees Recht*, Asser Instituut
- Lid bestuur *Nederlandse Vereniging voor Europees Recht*
- Lid bestuur *Nederlandse Juristenvereniging*

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties:

Myjer E.P.J.:

- Lid van de *Commissie Advies Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV)*

INZET ONDERZOEKSTIJD

CONSTITUTIONALIZATION OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	oz-tijd in fte	oz-school	Onderdeel
S. Prechal	prof.dr..	HGL	0,03 ⁶⁹	Ius Commune	ISEP/RIO
E.P.J. Myjer	dr.	SDO	0,13 ⁷⁰	Ius Commune	ISEP/RIO
I.F. Dekker	mr.	SD	0,30	Ius Commune	ISEP/RIO
M. de Leeuw	dr.	DO	0,08 ⁷¹	Ius Commune	ISEP/RIO
R.A. Wessel	dr.	SDO	0,10 ⁷²	Ius Commune	ISEP/RIO
E.S. van Sliedregt	mr.	DO	0,10 ⁷³	Ius Commune	ISEP/RIO
Totaal			0,74		

2^e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	oz-tijd in fte	oz-school	Onderdeel
R.H. van Ooik	dr.	DO	0,60 ⁷⁴	Ius Commune	ISEP/RIO

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	0,74	0,0	0,74
2e geldstroom	0,60	0,0	0,60
3e geldstroom	0,0	0,0	0,0
totalen	1,34	0,0	1,34

69 in dienst per 1 december 2003

70 ziekteverlof vanaf 24 april 2003.

71 zwangerschaps- en ouderschapsverlof fulltime van 1-3-2003 tot 1-12-2003

72 uit dienst per 30 juni 2003, was aangesteld voor 0,2 fte onderzoek

73 in dienst per 1-7-2003

74 SaRO-II

Het onderzoek is gericht op het omgevingsrecht; dat is al het recht dat betrekking heeft op het gebruik en de instandhouding van de fysieke leefomgeving. Het omvat diverse (functionele) rechtsgebieden als ruimtelijke-orderingsrecht, milieurecht, waterstaats- en waterschapsrecht en het recht van de zee. Daarbij gaat het om nationaal, Europees en internationaal recht.

Stand van zaken 2003:

1. *Interne coherentie*

De samenstellende delen van het omgevingsrecht kennen een beleidsinhoudelijk sterke samenhang. Gezocht wordt naar manieren om het juridische instrumentarium daarbij te laten aansluiten door betere coördinatie of integratie om het omgevingsrecht aldus te kunnen laten bijdragen aan een zorgvuldig en op duurzame ontwikkeling gericht gebruik van de fysieke leefomgeving. Tegelijk wordt aandacht besteed aan de relatie tussen genoemde (functionele) rechtsgebieden en de klassieke onderdelen van het recht als het staats- en bestuursrecht, het privaatrecht en het strafrecht, het Europese recht en het internationaal publiekrecht. Juist vanuit wetenschappelijk oogpunt, gelet op het belang van systematiek in het recht, is deze aandacht noodzakelijk.

Bij de regulering van het gebruik en de instandhouding van de fysieke leefomgeving is in toenemende mate sprake van concurrerende, maar deels ook convergerende rechtsstelsels. Internationaal, Europees en nationaal recht kunnen met elkaar concurreren ingeval de verhouding tussen deze stelsels onduidelijk is. Hetzelfde geldt voor de concurrentie tussen de verschillende onderdelen van het omgevingsrecht op nationaal vlak. Anderzijds dwingt vooral het EG-recht tot convergentie tussen de rechtsstelsels van de lidstaten en dwingt de noodzaak van beleidsintegratie tot verdergaande convergentie van omgevingsbeleid en -recht. In het onderzoeksprogramma worden deze ontwikkelingen bestudeerd en wordt getracht aan de vorming van een horizontaal en verticaal geïntegreerd omgevingsrecht een bijdrage te leveren. Daarbij wordt in sommige projecten het bovenationale recht als invalshoek genomen, in andere het nationale recht. Er zijn vier onderdelen waarbij het Nederlandse recht een belangrijke rol speelt (zij het altijd in zekere zin, en soms sterk, in relatie tot internationaal recht, EG-recht en recht van andere staten): Ontwikkeling van een beter afgestemd of integraal omgevingsrecht, Samenhang tussen het internationale, Europese en nationale omgevingsrecht, Verband met het algemeen bestuursrecht, i.h.b. de Awb, en Onderlinge samenhang en verband tussen publiek- en privaatrecht. Het *internationale recht van de zee* is een onderdeel van het internationaal omgevingsrecht. Het is ondergebracht in een afzonderlijk subprogramma omdat het een relatief omvangrijk onderdeel is van het programma maar er zijn sterke inhoudelijke verbindingen met andere onderdelen van het programma zoals *Samenhang tussen het internationale, Europese en nationale Omgevingsrecht*. Tussen de betrokken onderzoekers wordt dan ook samengewerkt waar mogelijk en dat heeft tot resultaten geleid die in eerdere jaren reeds zijn vermeld. Ook bij derde geldstroom-projecten werpt dit zijn vruchten af.

2. *Doelstelling en resultaten*

In algemene zin was 2003 een goed en productief jaar. Wat de eerste vier onderdelen betreft, kan worden gesteld dat veel wetenschappelijke en vakpublicaties het licht zagen. Het in dat opzicht iets minder 'gevulde' onderdeel inzake de verhouding tussen publiek- en privaatrecht kende naast enkele artikelen echter wel een dissertatie (Knijff; promotie op 19 november 2003) en een monografie (Van Rossum e.a.). Inmiddels is ter versterking van dit onderdeel een zij-instromer aangesteld (Kortmann) die in korte tijd een proefschrift zal schrijven. Ook werd weer veel derdegeldstroomonderzoek verricht, voor onder meer diverse ministeries en de Evaluatiecommissie Wet milieubeheer. Deze onderzoeken leidden vrijwel zonder uitzondering tot wetenschappelijke en/of vakpublicaties. Opgemerkt zij nog dat op 11 juni 2003 te Utrecht de promotie plaatsvond van ex-aio J.R.C. Tieman, thans werkzaam aan de EUR, op het proefschrift *Naar een nuttige toepassing van het begrip afvalstof* (dat past in thema 2). Er zijn ten slotte ook dit jaar weer zeer veel annotaties gepubliceerd in gezaghebbende tijdschriften.

Wat betreft het internationale recht van de zee deden zich geen bijzondere afwijkingen voor in de resultaten van de doelstelling. In 2003 werd het dissertatie-onderzoek van Rayfuse voltooid; zij promoveerde op 26 november.

Ook dit jaar werd door de recht van de zee-groep veel inspanning verricht voor het internationaal zeer gewaardeerde documentair jaarboek *International Organisations and the Law of the Sea* dat wordt uitgegeven door

Martinus Nijhoff. Volume 17 (2001) komt echter pas begin 2004 uit; volume 18 (2002) wordt eind 2004 verwacht.

Enkele kleinere derde geldstroom projecten werden afgerond.

Opvallend ten aanzien van het hele programma is dat een groot aantal deelnemers veel relevante nevenfuncties heeft vervuld.

3. Vernieuwingen

Het NWO (NAAP: Nederlands Antarctisch Programma) postdoc project van Molenaar werd begin 2003 opgestart. Hierdoor wordt gedurende 3½ jaar het onderzoek op het terrein van het internationaal omgevingsrecht uitgebreid tot de in belang steeds toenemende specifieke problemen van Antarctica.

Opvallend is de steeds grotere rol die 'het water' speelt ook in de nationaal-omgevingsrechtelijke benadering van de onderzoeksgroep, hetgeen spoort met de EG- en internationaalrechtelijke, beleidsmatige en maatschappelijke ontwikkelingen ter zake.

4. Samenwerking

In 2003 werden twee workshops gehouden met de collega's van het Centrum voor Milieurecht te Gent (België), één keer in Utrecht, één keer in Gent. Gezamenlijk is gewerkt aan een bundel rechtsvergelijkende studies, die in maart 2004 zal verschijnen. Ook is door enkele leden meegewerkt aan een 'Gents' congresboek over integraal waterbeleid in Vlaanderen en Nederland, welk boek in oktober 2003 is verschenen. De samenwerking met Gent is intensief en is succesvol gebleken; zij zal worden voortgezet.

Ten aanzien van het Recht voor de zee werd de internationale samenwerking voortgezet met de Universiteit van Sydney (publicatie boek n.a.v. workshop in Sydney eind 2002), met een internationaal consortium onder leiding van de Universiteit van Geneve (implementatie VN sancties; boek komt begin 2004 uit) en met de American Society of International Law (Maritime Boundaries-project). Voorts wordt intensief deelgenomen aan een project van de wereldwijde International Law Association (Legal issues of the outer continental shelf). Participatie aan de Rhodes Academy of Oceans Law and Policy werd voortgezet.

Ook met de Universiteit van Tasmanië (Institute for Antarctic and Southern Ocean Studies) wordt thans samengewerkt. Molenaar verbleef gedurende 2003 aldaar. Enkele buitenlandse onderzoekers verbleven gedurende korte tijd aan onze faculteit t.b.v. onderzoek.

Publicatielijst

Dissertaties

- Knijff, C.L., Rechtsopvolging bij vergunningen, Faculteit der Rechtsgeleerdheid UU (19 november 2003), 339 p., Deventer: Kluwer, promotoren: prof.mr. P.J.J. van Buuren en prof.mr. G.T.J.M. Jurgens
- Rayfuse, R.G., Enforcement by non-flag states of high seas fisheries conservation and management measures adopted by regional fisheries organisations, Faculteit der Rechtsgeleerdheid UU (26-11-2003), 383 p. Promotor: Prof.mr. A.H.A. Soons
- J.R.C. Tieman, Naar een nuttige toepassing van het begrip afvalstof, Rechtsgeleerdheid UU (11-06-2003): promotoren: prof.dr. Ch.W. Backes en prof.mr.drs. F.C.M.A. Michiels

ONTWIKKELING VAN EEN BETER AFGESTEMD OF INTEGRAAL OMGEVINGSRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Backes, Ch.W., 'Rechtsschultz im Umweltrecht – die Niederlande im Rückwärtsgang?', EurUP, oktober 2003, ISSN 1612-4243, p. 18-26
- Backes, Ch.W., K. van den Berg en F.P.J. Meijer, De toepassing van de schadevergoedingsbepalingen in de Wet milieubeheer, ECWM 2003/16, ISBN 90-75155-42-5, Den Haag: Ministerie van VROM april 2003, 50 p.
- Blomberg, A.B., S. Verberk en F.C.M.A. Michiels, Een gunstig aanbod. Een onderzoek naar de werking van het Transactiebesluit milieudelicten, Utrecht: Centrum voor Omgevingsrecht en Beleid/NILOS 2003, ISBN 90 73272 33 5, 97 p.
- Buuren, P.J.J. van, Enkele problemen rond het Besluit bouwvergunningvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken, Tijdschrift voor Bouwrecht 2003, nr. 2, p. 85-90
- Buuren, P.J.J. van, De Reconstructiewet concentratiegebieden, M en R 2003, nr. 5, p. 146-151
- Freriks, A.A., History of EC Nature Conservation Law, in: K. Lambers e.a. (eds.) Trilateral or European Protection of the Waddensea? SDU Den Haag 2003, ISBN p. 45-57, ISBN 90-12-09914-5
- Freriks, A.A., Hoofdinfrastructuur en natuurbescherming, Verkeersrecht 2003-4, p. 105-113
- Gier, A.A.J. de, Een voorstel voor een nieuwe Wet ruimtelijke ordening, Agrarisch recht 2003, nr. 10 (oktober), p. 592-601
- Gier, A.A.J. de, P.P.J. Driessen en S. Steyn, Afstemming van provinciale plannen voor de leefomgeving, advies voor de Evaluatiecommissie Wet milieubeheer, ECWM 2003/13 Den Haag: Ministerie van VROM 2003 (109 p.)
- Gier, A.A.J. de, P.P.J. Driessen en S. Steyn, Provinciale omgevingsplannen: de experimenteerfase voorbij?, Tijdschrift voor Omgevingsrecht 2003, nr. 2, p. 54-62
- Gier, A.A.J. de, The tide is high. The mitigation of the effects of floods by Dutch law and policy, especially in connection with physical planning, in: H.F.M.W. van Rijswick (ed.), The Water Framework Directive: Implementation into German and Dutch Law, University of Utrecht/University of Trier 2003, p. 113-116
- Hall, A. van, Waterschapswet, in: Van den Berg, Van Hall, Van Rijswick, Waterstaats- en Waterschapsrecht, derde druk, Kluwer 2003, p. 54-140, ISBN 90-2684-0926
- Hall, A. van, Water, waarde en belang, in: Van Ravels, Van Voorst van Beest, Natuurlijk van belang, Opstellen aangeboden aan prof.mr. P.C.E. van Wijmen, Deventer, Kluwer 2003, p. 171-187, ISBN 90-1300-4601
- Hall, A. van, Water stuurt ruimtelijke inrichting, nieuw denken over oud water, in: Maes en Lavrysen (Ed.), Integraal waterbeleid in Vlaanderen en Nederland, Brugge: Die Keure 2003, p. 193-220, ISBN 90-5958-1687
- Hall, A. van, Massieve wateropgaven in een beperkte ruimte, Bouwrecht 2003-5, p. 363-371
- Hall, A. van, Kaderstellende watersystemen, Over duurzaam omgaan met land- en watersystemen, MenR 2003-11, p. 324-332
- Jongma, M.P. en M. Arentsen, Het nieuwe meldingenstelsel in de Wet milieubeheer, Den Haag: VROM 2003 (ECWM 2003/18 ISBN 90-75/55-45-X), p. 1-126
- Jongma, M.P. en J. Robbe, Kroniek van het Omgevingsrecht, NJB 2003, p. 1680-1687
- Michiels, F.C.M.A., Spontane vernietiging van bouwvergunningen, Ars Aequi 2003, jaargang 52, afl. 3, p. 196-202

- Michiels, F.C.M.A., Buitenwettelijke richtlijnen in het milieurecht, *Ars Aequi* 2003, jaargang 52, afl. 6, p. 454-459
- Michiels, F.C.M.A., De voorwaardelijke bouwvergunning en andere verhalen, *Ars Aequi* 2003, jaargang 52, afl. 11, p. 853-858
- Nijmeijer, A.G.A., Welstandstoezicht in de Modelbouwverordening 2003, *BR* 2003, nr. 3, p. 178-183
- Nijmeijer, A.G.A., De spoedwet wegverbreding, *Gst.* 2003, nr. 7193, p. 521-528
- Nijmeijer, A.G.A., Een kwestie van inhoud, Het nieuwe artikel 10 WRO en de (on)wenselijkheid van een verruimde reikwijdte van de WRO nader beschouwd, *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* 2003, nr. 5, p. 166-177
- Nijmeijer, A.G.A., Weg met spoed, Enkele opmerkingen over de Spoedwet wegverbreding in relatie tot de inpassing van wegaanpassingsprojecten in de omgeving, *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* 2003, nr. 6, p. 195-199
- Rijswick, H.F.M.W. van, Ruimte voor water – ook in de stad, *Tijdschrift voor Omgevingsrecht*, 2003, p. 74-81
- Robbe, J., De verplichting tot aansluiting op de riolering (1), *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* 2003, p. 118-125 en p. 206-212.

Vakpublicaties

- Backes, Ch.W., boekbespreking oratie Mr. P.C.E. van Wijmen, *Recht doen aan de Natuur*, *RM Themis* 2003, nr. 2, p. 89-90
- Backes, Ch.W., Minder regels is niet altijd beter, *M&R*, maart 2003, ISSN 0165-1137, p. 65
- Backes, Ch.W., 'Water', *M&R* november 2003, ISSN 0165-1137, p. 309
- Blomberg, A.B., Actualisering Commentaar Wet milieubeheer, art. 15.12-15.15 (milieusubsidies) en art. 15.35-15.41 (afvalbeheersbijdragen) in: R.C. Bakx e.a. (red.), *Commentaar Wet milieubeheer*, Den Haag: Elsevier (losbl.) 2003, p.56
- Buuren, P.J.J. van, Schadevergoeding en noodoverloopgebieden in: J.P.M. Dijkman, H.J.M. Ogint, F. Klijn, H. van der Most e.a., *Toelichting aanvullend deskundigenoordeel noodoverloopgebieden*, Rapport in opdracht van Ministerie Verkeer en Waterstaat, *DG Water*: Den Haag augustus 2003, (pp. 31-39)
- Freriks, A.A., Commentaar op de artikelen 8.17-8.23 Wet milieubeheer, in: R.C. Bakx e.a. (red.). *Commentaar Wet milieubeheer (losbladig)*, Den Haag Elsevier 2003, pp42
- Hall, A. van, Van waterkeringszorg naar integraal waterbeheer in: De Bie, R., *Gestoeld op water*, Utrecht, uitgave provincie, p. 14-19
- Hall, A. van, Tussen belevingswereld en eigendom, *De Landeigenaar* 2003-3, p. 14
- Hall, A. van, Waterbeheer vanuit nieuwe principes, *De Landeigenaar* 2003-4, p. 5-8
- Hall, A. van, Wateroverlast en droogte, *Land- en Tuinbouw*, Bulletin fiscale en juridische aspecten, oktober 2003/10, p. 1-4
- Hall, A. van, Nederland moet fysiek en mentaal op de schop, *Bestuursforum* november 2003, p. 11-18
- Jongma, M.P., Commentaar op de artikelen 8.22-8.26 Wet milieubeheer, in: R.C. Bakx e.a. (red.). *Commentaar Wet milieubeheer (losbladig)*, Den Haag Elsevier 2003, 18 p.
- Michiels, F.C.M.A., *De Wet milieubeheer*, Deventer: Kluwer 2003, 4de druk, 289 p., ISBN 90 268 4040 3
- Michiels, F.C.M.A., De virtuele realiteit van het bestuursrecht, jaarrede 2002 VAR Vereniging voor Bestuursrecht, in: *Schadevergoeding bij rechtmatige overheidsdaad. Verslag jaarvergadering 2002*, Den Haag: BJU 2003, p. 7-12, ISBN 90 5454 308 6
- Michiels, F.C.M.A., Ten geleide, in: *Evaluatiecommissie Wet milieubeheer, Achteraf bekeken*, Den Haag: ministerie van VROM 2003, p. 1-4, ISBN 90 75155 48 4
- Michiels, F.C.M.A., Herijking, *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* 2003, jaargang 3, nr. 1, p. 1
- Robbe, J., Commentaar op de artikelen 6a-31 WRO, in: *WRO/Woningwet (losbl.)*, Alphen a/d Rijn: Kluwer 2003 (45 p.)
- Rijswick, H.F.M.W. van, *W. Plummakers, Wettenbundel waterwetgeving*, Den Haag: SDU/Vermande 2003, 211 p. ISBN90 1209 770 3
- Rijswick, H.F.M.W. van, Het Nationaal Bestuursakkoord Water, *Tijdschrift voor Omgevingsrecht*, december 2003, Redactioneel, p. 193-194.

Wetenschappelijke publicaties

- Backes, Ch.W., ‘Soortenbescherming – quo vadis?’, in: B.P.M. van Ravels en M.A. van Voorst van Beest (red.), *Natuurlijk van belang. Opstellen aangeboden aan prof.mr. P.C.E. van Wijmen*, Den Haag: Kluwer 2003, p. 277-294, ISBN 9013004601
- Backes, Ch.W., ‘Grenzen van het Nederlandse afvalstoffenbeleid’, in: P.C. Gilhuis en J.M. Verschuuren (red.), *Is er nog verschil tussen Europees en Nederlands milieurecht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, p. 1-25, ISBN 9054543949
- Backes, Ch.W., (met H.F.M.W. van Rijswick, A.A. Freriks, R.J.G.M. Widdershoven), *EG-recht en de praktijk van het waterbeheer*, STOWA-Boekenreeksnummer 18, Utrecht: STOWA 2003, 412 p., ISBN 905773 2123
- Backes, Ch.W. and R. Teuben, ‘Legal aspects of the Dutch approach to CO2 reduction’, in: M. Faure, J. Gupta and A. Nentjes (ed.), *Climate Change and the Kyoto Protocol*, Bodwin/Cornwall: MPG Books Ltd., 2003, p. 128-146, ISBN 1843762455
- Backes, Ch.W., ‘European law for a European sea? The role of European in nature conservation’, in: K. Lambers and L. Boerema (edit.), *Trilateral or European Protection of the Wadden Sea?*, Den Haag: Sdu, 2003, p. 149-179, ISBN 90-12-09914-5
- Backes, Ch.W., ‘Geen grenzen aan het afvalstoffenbegrip?’, in: M.J. Dresden en R. Uylenburg (red.), *Afvalstoffen: Actuele thema’s rond afval en stoffen*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2003, 7-22, ISBN 9013005780
- Backes, Ch. W., *Soortenbescherming in Nederland*, rapport VNO-NCW, Den Haag 2003, 70 p.
- Backes, Ch.W., *Europese en nationale regelgeving*, in: F. Neumann en H.E. Woldendorp (red.), *Praktijkboek Habitattoets. Praktische leidraad voor de toepassing van natuurbeschermingswetgeving bij projecten in Nederland en Vlaanderen*, Den Haag: Sdu uitgevers 2003, ISBN 9012099293, p. 15-44
- Freriks, A.A., *The IPPC-directive and the Water Framework Directive and the coordination of environmental and water authorisations in the Netherlands*, in: *The Waterframework Directive, Implementation into German and Dutch Law*, H. van Rijswick (ed.), p. 85-96, CELP/NILOS, Utrecht, 2003, ISBN 90 73272 34 3
- Jongma, M.P., *De IPPC-richtlijn als inspiratiebron*, in: P.C. Gilhuis en J.M. Verschuuren (red.), *Is er nog verschil tussen Europees en Nederlands milieurecht?*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2003 (ISBN 90-5454-394-9), p. 57-77
- Lefeber, R., *Interbestuurlijke sancties*, in: Hessel, B. (Ed.), *In de Europese houdgreep?*, Deventer: Kluwer 2003, p. 91-111, ISBN 90-268-3869-7
- Rijswick, H.F.M.W. van, *The Waterframework Directive*, in: *The Waterframework Directive, Implementation into German and Dutch Law*, H. van Rijswick (ed.), CELP/NILOS, Utrecht, 2003, p. 1-30, 2003, ISBN 90 73272 34 3
- Rijswick, H.F.M.W. van, *Implementation of the good status and the environmental objectives in Dutch Law*, in: *The Waterframework Directive, Implementation into German and Dutch Law*, H. van Rijswick (ed.), p. 57-69, CELP/NILOS, Utrecht, 2003, ISBN 90 73272 34 3
- Rijswick, H.F.M.W. van, *Implementatie van de Kaderrichtlijn water in het Nederlandse recht*, in: F. Maes & L. Lavrysen (eds.), *Integraal waterbeleid in Vlaanderen en Nederland*, p. 265-297, Die Keure, Brugge, 2003, ISBN 90 5958 168 7
- Rijswick, H.F.M.W. van, *Op orde en in goede toestand: het waterkwantiteitsbeheer en de Europese kaderrichtlijn water*, *Tijdschrift voor Milieu en Recht*, november 2003, themanummer water, p. 317-323
- Rijswick, H.F.M.W. van, *Gevraagd: Europees én nationaal waterrecht, Actuele ontwikkelingen op het gebied van het Europese en Nederlandse waterrecht*, in P.C. Gilhuis en J.M. Verschuuren (red.): *Is er nog verschil tussen Europees en Nederlands milieurecht?* Boom Juridische Uitgevers, reeks Centrum voor wetgevingsvraagstukken UvT, ISBN 90-5454-394-9, Den Haag, 2003, p. 79-98

Vakpublicaties

- Michiels, F.C.M.A., *Reactie op de preadviezen*, in: G.A. Biezeveld e.a., *Handhaving van milieurecht vanuit Europees perspectief*, VMR-2003-3, Den Haag: BJU, p. 146-151. ISBN 90 5454 409 0
- Rijswick, H.F.M.W. van, *Bewerking en toelichting Europese waterrichtlijnen*, in de losbladige *Waterstaatswetgeving (W24)* van Den Haag: SDU/Vermande, 2003, 97 p.

Wetenschappelijke publicaties

- Buuren, P.J.J. van, Zin en onzin over de actio popularis in: Natuurlijk van belang, Prof.mr. drs. B.P.M. van Ravels en mr. M.A. van Voorst van Beest (red.), Kluwer 2003, ISBN: 90-130-0460-1, (pp. 161-170)
- Buuren, P.J.J. van, Over de actio popularis en kringen van belanghebbenden. Jaarrede Vereniging voor Wetgeving en wetgevingsbeleid, in: Parlement en kwaliteit van wetgeving, J.A. van Schagen (red.), SDU Uitgevers, Den Haag 2003, ISBN 90-54093722, (pp. 79-90)
- Buuren, P.J.J. van, in: J.E.M. Polak, R.J.G.M. Widdershoven (redactie), AB Klassiek, vijfde druk, Kluwer 2003, ISBN 90 13 00639 6, p. 128-136, 238-247, 400-413 en 440-447
- C.N.J. Kortmann, De uitkeringsinstantie gaat vrijuit, waarom eigenlijk?, JB plus 2003/1, p. 15-25
- Michiels, F.C.M.A., in: J.E.M. Polak, R.J.G.M. Widdershoven (redactie), AB Klassiek, vijfde druk Kluwer 2003, ISBN 90 13 00639 6, p. 425-431 en 432-439
- Michiels F.C.M.A. (red.), Staatsrecht en bestuursrecht Tekst en materiaal, Deventer: Kluwer 2003, eerste druk, 494 p., ISBN 90 268 4136 1*
- Michiels, F.C.M.A., p. 124-284 en 333-365 (m.u.v. de ‘materialen’ die in totaal 92 p. beslaan) in: Staatsrecht en bestuursrecht Tekst en materiaal, Deventer: Kluwer 2003, eerste druk, ISBN 90 268 4136 1*
- Michiels, F.C.M.A., Ongegronde vrees. Een onderzoek naar de rechtspraak inzake handhavingsbesluiten, Deventer: Kluwer 2003, 243 p. (samen met J. Gundelach) ISBN 90 13 01036 9
- Nijmeijer, A.G.A., Twee is te veel?, Een beschouwing over rechtspraak in twee feitelijke instanties, in het bijzonder inzake geschillen over milieubesluiten en bestemmingsplannen, NTB 2003, nr. 1, p. 5-13
- Robbe, J., Aansluiting op de riolering en nadeelcompensatie, Overheid en Aansprakelijkheid 2003, p. 208-216
- Rossum, A.A. van, Gemeente Heeze-Leende/Lammers, Kan een fictieve weigering formele rechtskracht krijgen? Omgaan Afdeling Rechtspraak van de Raad van State en de Hoge Raad (noot bij 25 oktober RvdW 2002, 171) NTBR 2003, p. 273-279.

(de met * aangemerkte publicaties hebben een veel ruimer bereik dan het thema 3 (en ook 4) en vallen grotendeels, maar niet helemaal, buiten het programma Omgevingsrecht)

Vakpublicaties

- Blomberg, A.B., Actualisering Handboek Handhaving Milieurecht, deel A § 2.2, § 2.3, § 4.5 en § 5.2, in: F.C.M.A. Michiels e.a. (red.), Handboek Handhaving Milieurecht, Den Haag: Elsevier (losbl.) 2003
- Buuren, P.J.J. van en T.C. Borman, Algemene wet bestuursrecht, Tekst & commentaar, vierde druk, Kluwer 2003, ISBN 90 268 4165 5 (p. 1-799 en I-XV)
- Freriks, A.A., Wettenbundel Awb (Bestuurs(proces)recht 2003/2004, SDU Den Haag 2003, p. 465 ISBN 90-5409-377-3
- Michiels, F.C.M.A., Hoofdzaken van het bestuursrecht, Deventer: Kluwer 2003, derde druk, 220 p., ISBN 90 268 4160 4 *
- Michiels, F.C.M.A., NJV-verslag van de vergadering van 2002, Herziening van het sanctiestelsel, Deventer: Kluwer 2003, p. 38-41
- Nijmeijer, A.G.A., Procedures in het bestuursrecht, Deel VII, Beroep en hoger beroep, Eindhoven: Euroforum Uitgeverij 2003, 32 p.
- Robbe, J., Een fatale beslistermijn?, Gemeentestem 2003, 7187, nr. 99. p. 330-331

ONDERLINGE SAMENHANG EN VERHOUDING TUSSEN PUBLIEK- EN PRIVAATRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Freriks, A.A. en C.L. Knijff, Overgang van de Wm-vergunning. Is de regeling van artikel 8.20 Wm toereikend?, M en R 2003, p. 2-7
- Gier, A.A.J. de, De ruimte voor ruimteregeling. De over haar planologische bevoegdheden contracterende overheid, Tijdschrift voor Omgevingsrecht 2003, nr. 1, p. 18-22
- Gier, A.A.J. de, Exit de planschade-overeenkomst, Onderneming en Financiering (O&F) 2003, p. 39-43
- Rossum, A.A. van, M.B. de Witte-van den Haak, Staat/Zevenbergen: een ‘grote verwarring’, Overheid en Aansprakelijkheid 2003, p. 52-64
- Rossum, A.A. van, Van Contact naar Contract, de bijzonder positie van gemeenten in het contractenrecht, VNG Uitgeverij Den Haag, 2003, ISBN: 90-322-7296-9. p. 14-39; 53-149, 177-189

Vakpublicaties

- Knijff, C.L. en Niemöller, M.L., De curator en milieu, katern B.16 bij Praktijkboek Curatoren (losbl.), Deventer: Kluwer, 2003, 46 p.

Annotaties

- Backes, Ch.W., AB 2003/335, HvJEG 13 februari 2003
AB 2003/336, ABRvS 16 juli 2003
AB 2003/347, ABRvS 16 april 2003
AB 2003/361, ABRvS 26 februari 2003
- Blomberg, A.B., AB 2003/287 en 288, ABRvS 22 mei 2002
AB 2003/289 en 290, ABRvS 28 augustus 2002 en 6 maart 2002
AB 2003/300, ABRvS 6 maart 2003
AB 2003/314, ABRvS 12 februari 2003
- Van Buuren, P.J.J., AB 2003/95, HR 15 november 2002
AB 2003/421, HR 25 oktober 2002
- Fokke, J.J., AB 2003/142, ABRvS 16 oktober 2002
AB 2003/266, ABRvS 2 oktober 2002
AB 2003/461, ABRvS 17 juli 2002
- Freriks, A.A., EHRM 6 mei 2003, M en R 2003, 74
HvJEG 27 februari 2003, Milieurechtspraak 18, 46
- De Gier, A.A.J., AB 2003/1, ABRvS 20 november 2002
AB 2003/2, ABRvS 20 november 2002
AB 2003/65, ABRvS 11 november 2002
AB 2003/98, ABRvS 10 juli 2002
AB 2003/106, ABRvS 11 september 2002
AB 2003/112, ABRvS 4 september 2002
AB 2003/141, ABRvS 24 december 2002
AB 2003/155, ABRvS 20 november 2002
AB 2003/191, ABRvS 19 maart 2003
AB 2003/275, ABRvS 23 april 2003
AB 2003/309, Rb. Leeuwarden 21 maart 2003
AB 2003/382, ABRvS 11 juni 2003
AB 2003/401, Vz. ABRvS 22 juli 2003
AB 2003/413, ABRvS 23 juli 2003
AB 2003/423, ABRvS 24 september 2003
AB 2003/460, ABRvS 5 april 2003
BR 2003/2, ABRvS 24 juli 2002
BR 2003/25, ABRvS 21 augustus 2002
BR 2003/65, ABRvS 1 mei 2002 (met M.A.A. Soppe)
BR 2003/66, ABRvS 21 augustus 2002
BR 2003/86, ABRvS 24 december 2002
BR 2003/87, ABRvS 24 december 2002
BR 2003/111, Vz. ABRvS 21 februari 2003
BR 2003/134, Vz. ABRvS 4 februari 2003
BR 2003/153, ABRvS 22 januari 2003
BR 2003/191, ABRvS 2 april 2003
Gst. 2003/60, ABRvS 5 februari 2003
Gst. 2003/126, Gerechtshof Arnhem 29 april 2003
Gst. 2003/178, ABRvS 11 juni 2003
- Hall, A. van, AB 2003/20, ABRvS 30 oktober 2002
AB 2003/91, ABRvS 4 december 2003
AB 2003/103, ABRvS 24 december 2002
AB 2003/122, ABRvS 24 december 2002
AB 2003/168, ABRvS 12 februari 2003
AB 2003/174, ABRvS 24 december 2002
AB 2003/182, ABRvS 2 april 2003
AB 2003/183, ABRvS 12 februari 2003

AB 2003/193, ABRvS 5 maart 2003
 AB 2003/205, ABRvS 12 maart 2003
 AB 2003/219, ABRvS 16 april 2003
 AB 2003/254, ABRvS 29 april 2003
 AB 2003/263, ABRvS 14 mei 2003
 AB 2003/264, ABRvS 29 april 2003
 AB 2003/274, ABRvS 29 april 2003
 AB 2003/337, ABRvS 29 juli 2003
 AB 2003/345, ABRvS 16 juli 2003
 AB 2003/358, ABRvS 25 juni 2003
 AB 2003/367, ABRvS 25 juni 2003
 AB 2003/378, ABRvS 30 juli 2003
 AB 2003/393, ABRvS 2 juli 2003
 AB 2003/424, ABRvS 3 september 2003
 AB 2003/433, ABRvS 10 september 2003
 AB 2003/452, ABRvS 29 oktober 2003
 Jongma, M.P., ABRvS 13 november 2002, AB 2003, 26 m.nt. onder 27
 ABRvS 13 november 2002, AB 2003, 27
 ABRvS 2 oktober 2002, AB 2003, 105
 ABRvS 12 februari 2003, AB 2003, 130
 ABRvS 20 maart 2002, AB 2003, 131
 ABRvS 19 februari 2003, AB 2003, 240
 ABRvS 26 februari 2003, AB 2003, 251
 ABRvS 27 november 2002, AB 2003, 253
 VzABRvS 2 april 2003, AB 2003, 262
 ABRvS 21 mei 2003, AB 2003, 273
 ABRvS 4 juni 2003, AB 2003, 440
 ABRvS 18 juni 2003, AB 2003, 441
 ABRvS 18 juni 2003, AB 2003, 442
 Lam, V.M.Y. van 't, AB 2003/7, ABRvS 24 juli 2002
 AB 2003/87, ABRvS 24 december 2002
 Michiels, F.C.M.A., AB 2003/88, ABRvS 24 december 2002
 AB 2003/28, ABRvS 21 augustus 2002
 AB 2003/33, ABRvS 16 oktober 2002
 AB 2003/40, ABRvS 27 november 2002
 AB 2003/72 en 73, Vz. ABRvS 25 november 2002 en 15 november 2002
 AB 2003/74, ABRvS 20 november 2002
 AB 2003/85 en 86, ABRvS 18 december 2002 en 8 januari 2003
 AB 2003/212, ABRvS 14 mei 2003
 AB 2003/236, ABRvS 16 april 2003
 AB 2003/237, ABRvS 2 april 2003
 AB 2003/252, ABRvS 29 januari 2003
 AB 2003/311, Vz. ABRvS 19 mei 2003
 Nijmeijer, A.G.A., AB 2003/388, ABRvS 3 september 2003
 AB 2003/29, ABRvS 21 augustus 2002
 AB 2003/43, ABRvS 17 juli 2002
 AB 2003/53, ABRvS 19 juni 2002
 AB 2003/60, ABRvS 25 september 2002
 AB 2003/61, ABRvS 25 september 2002
 AB 2003/66, ABRvS 12 juni 2002
 AB 2003/90, ABRvS 18 december 2002
 AB 2003/154, ABRvS 19 februari 2003
 AB 2003/186, ABRvS 12 maart 2003
 AB 2003/187, ABRvS 13 november 2002
 AB 2003/192, ABRvS 7 augustus 2002
 AB 2003/206 3n 207, ABRvS 19 juni 2002 en 4 september 2002
 AB 2003/214, ABRvS 24 december 2002

AB 2003/215, ABRvS 6 november 2002
 AB 2003/223, ABRvS 6 november 2002
 AB 2003/230, ABRvS 6 november 2002
 AB 2003/231, ABRvS 6 november 2002
 AB 2003/244, ABRvS 23 april 2003
 AB 2003/256, ABRvS 2 april 2003
 AB 2003/318, ABRvS 25 juni 2003
 AB 2003/322 en 323, ABRvS 4 juni 2003 en 14 mei 2003
 AB 2003/324, ABRvS 21 mei 2003
 AB 2003/339, ABRvS 25 juni 2003
 AB 2003/431, ABRvS 22 oktober 2003
 AB 2003/462, ABRvS 23 april 2003
 BR 2003/85, ABRvS 28 augustus 2002
 BR 2003/113, ABRvS 11 december 2002
 Gst. 2003/19 en 20, ABRvS 17 juli 2002
 Gst. 2003/46, ABRvS 28 augustus 2002
 Gst. 2003/49, ABRvS 8 mei 2002
 Gst. 2003/50, ABRvS 18 september 2002
 Gst. 2003/64, ABRvS 24 december 2002
 Gst. 2003/78, ABRvS 11 december 2002
 Gst. 2003/86, ABRvS 11 december 2002
 Gst. 2003/92, ABRvS 11 september 2002
 Gst. 2003/94, ABRvS 21 augustus 2002
 Gst. 2003/114, ABRvS 19 februari 2003
 Gst. 2003/116, ABRvS 31 juli 2002
 Gst. 2003/125, ABRvS 8 januari 2003
 Gst. 2003/131, ABRvS 2 april 2003
 Gst. 2003/144, ABRvS 12 maart 2003
 Gst. 2003/153, ABRvS 23 april 2003
 Gst. 2003/198, ABRvS 5 februari 2003
 AB 2003/14, ABRvS 9 januari 2002
 AB 2003/49, ABRvS 19 juni 2002
 AB 2003/50, Vz. ABRvS 12 april 2001
 AB 2003/52, ABRvS 8 maart 2001
 AB 2003/79, ABRvS 22 mei 2002
 AB 2003/164, ABRvS 8 januari 2003
 AB 2003/165, ABRvS 15 mei 2002
 AB 2003/458, Vz. ABRvS 27 mei 2002
 AB 2003/459, ABRvS 2 juli 2003
 ABRvS 29 augustus 2001, MenR 2003, nr 31
 Vz. ABRvS 6 nov. 2001, MenR 2003, nr. 56
 HvJ EG 14 maart 2002, MenR 2003, nr. 24
 Rb. Den Haag, 20 maart 2002, MenR 2003, nr. 79
 R. den Haag 20 maart 2002, MenR 2003, nr. 78
 ABRvS 17 april 2002, MenR 2003, nr. 77
 ABRvS 17 april 2002, MenR 2003, nr. 17
 Hof Arnhem 3 mei 2002, MenR 2003, nr. 3
 ABRvS 22 mei 2002, MenR 2003, nr. 33
 Vz. ABRvS 7 juni 2002, MenR 2003, nr. 65
 ABRvS 12 juni 2002, MenR 2003, nr. 20
 ABRvS 19 juni 2002, MenR 2003, nr. 121, mnt. onder nr. 116
 ABRvS 31 juli 2002, MenR 2003, nr. 21
 ABRvS 28 augustus 2002, MenR 2003, nr. 29
 ABRvS 18 september 2002, MenR 2003, nr. 45
 ABRvS 9 oktober 2002, MenR 2003, nr. 82
 ABRvS 9 oktober 2002, MenR 2003, nr. 30
 ABRvS 23 oktober 2002, MenR 2003, nr. 4 (met Widdershoven)

Ree, P. van der

Rijswick, H.F.M.W. van

- ABRvS 23 oktober 2002, MenR 2003, nr. 5 (met Widdershoven)
 ABRvS 23 oktober 2002, MenR 2003, nr. 57
 ABRvS 20 november 2002, MenR 2003, nr. 44
 ABRvS 4 december 2002, MenR 2003 nr. 93
 ABRvS 18 december 2002, MenR 2003, nr. 83
 Rechtbank Arnhem 18 december 2002, MenR 2003, nr. 117
 ABRvS 24 december 2002, MenR 2003, nr. 58
 ABRvS 29 januari 2003, JM, 2003, nr. 47
 ABRvS 29 januari 2003, MenR 2003, nr. 111
 ABRvS 12 februari 2003, MenR 2003, nr. 119
 ABRvS 12 maart 2003, MenR 2003, nr. 132
 HR 21 maart 2003, MenR 2003, nr. 115, m.nt. onder 116
 Rb Arnhem 26 mei 2003, MenR 2003, nr. 119
 Hof van Justitie 12 juni 2003, MenR 2003, nr. 102
 ABRvS 25 juni 2003, MenR 2003, nr. 112
 ABRvS 25 juni 2003, MenR, nr. 134
 ABRvS 9 juli 2003, MenR, nr. 123
 ABRvS 30 juli 2003, MenR 2003 nr. 122
 Hof van Justitie EG 2 oktober 2003, MenR 2003, nr. 116
 AB 2003/143, ABRvS 8 mei 2002
 AB 2003/238, ABRvS 20 februari 2002
- Robbe, J.
 Teuben, R.,

RECHT VAN DE ZEE

Wetenschappelijke publicaties

- Kwiatkowska, B., The Qatar v. Bahrain maritime delimitation and territorial questions case, Durham: IBRU Maritime Briefing vol. 3, nr. 6, 2003, 44 p., ISBN 1-897643-49-7
- Kwiatkowska, B., Peaceful settlement of oceans and other environmental disputes under international agreements, Chuo Law Review 2003 (nrs 5-6) p. 177-220
- Kwiatkowska, B., The Ireland v. United Kingdom Mox Plant case: Applying the doctrine of treaty parallelism, International Journal of Marine and Coastal Law 2003, p. 1-57
- Kwiatkowska, B., The Southern bluefin tuna Arbitral Tribunal did get it right, Ocean Development and International Law 2003, p. 369-395
- Molenaar, E.J., Resolving conflicting uses in coastal waters. Some legal reflections in an international and European context, Hull, 2003, 17 p. ISBN 0-9540374-3-x
- Molenaar, E.J., Marine fisheries in the Netherlands Antilles and Aruba in the context of international law, International Journal of Marine and Coastal Law 2003, p. 127-144
- Molenaar, E.J., Participation, allocation and unregulated fishing: The practice of regional fisheries management organizations, International Journal of Marine and Coastal Law 2003, 457-480
- Oude Elferink, A.G., The genuine link concept: Time for a post mortem?, in: I.F. Dekker en H.H.G. Post (red.) On the Foundations and Sources of International Law, Den Haag: TMC Asser Press, p. 41-63, ISBN 90-6704-158-0
- Rayfuse, R.G., Canada and regional fisheries organisations: implementing the United Nations Fish Stocks Agreement, Ocean Development and International Law 2003, p. 209-228
- Soons, A.H.A., Rechtshandhaving op zee: het internationaalrechtelijk kader, Justitiële Verkenningen 2003, p. 86-101
- Soons, A.H.A., Comments (on the concept of the genuine link and related issues), in: I.F. Dekker, & H.H.G. Post (Eds), On the Foundations and Sources of International Law, The Hague: TMC Asser Press 2003, p. 65-71. ISBN 90-6704-158-0

Vakpublicaties

- Dotinga, H.M., Problems of the river Danube, in: T.D. Gill (red.), Rosenne's The World Court; What it is and how it works, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 225-227 ISBN 90-04-13633-9
- Dotinga, H.M., Maritime delimitation between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea, in: T.D. Gill (red.), Rosenne's The World Court; What it is and how it works, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 229-230 ISBN 90-04-13633-9

- Dotinga, H.M., Territorial and maritime delimitation dispute between Nicaragua and Colombia, in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 232-233 ISBN 90-04-13633-9
- Lefeber, R., International/Civil Liability and Compensation, in: G. Ulfstein & J. Werksman (Eds.), *12 Yearbook of International Environmental Law (2001)*, Oxford: OUP 2003, p. 185-196 ISBN 0-19-924822-2
- Molenaar, E.J., The Estai case (Spain/Canada), in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 214-217 ISBN 90-04-13633-9
- Molenaar E.J., Kasikili/Sedudu island (Botswana/Namibia), in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 218-220 ISBN 90-04-13633-9
- Molenaar, E.J., Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia v. Malaysia), in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 223-224 ISBN 90-04-13633-9
- Molenaar, E.J., boekbespreking van K. Bastmeijer, *The Antarctic Environmental Protocol and its Domestic Legal Implementation*, *Milieu & Recht* 2003, p. 193-194
- Oude Elferink, A.G., boekbespreking van J.I. Charney, J.I. en Smith, R.W. (red) *International Maritime Boundaries*, Vol. IV, *Netherlands International Law Review* 2003, p. 193-195
- Oude Elferink, A.G., Maritime delimitation between Jan Mayen and Greenland, in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 187-188 ISBN 90-04-13633-9
- Oude Elferink, A.G., The maritime delimitation of Guinea-Bissau and Senegal, in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 193-195 ISBN 90-04-13633-9
- Oude Elferink, A.G., A delimitation dispute between Qatar and Bahrain, in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 196-199 ISBN 90-04-13633-9
- Oude Elferink, A.G. en T.D. Gill, The land and maritime boundary between Cameroon and Nigeria, in: T.D. Gill (red.), *Rosenne's The World Court; What it is and how it works*, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers 2003, p. 210-214 ISBN 90-04-13633-9
- Rayfuse, R.G., Developments in international environmental law – fisheries and marine mammals: The year in review, *12 Yearbook of International Environmental Law 2001*, Oxford: OUP 2003, p. 339-353 ISBN 0-19-924822-2
- Soons, A.H.A. (met B.M.J. van der Meulen e.a.), *Handhaving van orde en veiligheid op zee*, in: *Praktijkboek Openbare Orde en Veiligheid*, Supplement 33, april 2003, B.III.4, p. 1-62
- Soons, A.H.A., Remarks (on maritime interception operations), in: W.P. Heere (Ed), *Terrorism and the military. International legal implications*, The Hague: TMC Asser Press 2003, p. 59

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten:

Functies bij NWO

Michiels F.C.M.A.:

- Lid NWO-programmacommissie GAMON

Soons, A.H.A.:

- Lid begeleidingscommissie Prioriteitprogramma Sustainable Use and Conservation of Marine Living Resources

Redactielidmaatschappen van tijdschriften

Backes, Ch.W.:

- Lid redactie Tijdschrift voor Milieu en Recht
- Voorzitter jurisprudentieredactie Tijdschrift milieu en Recht
- Hoofdredacteur Zeitschrift für Europäisches Umweltrecht

Kwiatkowska, B.:

- International Journal of Marine and Coastal Law
- Marine Policy
- Ocean Development and International Law

Michiels, F.C.M.A.:

- Voorzitter redactie Administratiefrechtelijke Beslissingen (Kluwer)
- Voorzitter van de redacties van Bestuursrechtelijk Bouwrecht (Elsevier, losbladig), Commentaar Wet milieubeheer (Elsevier, losbladig) en Handboek Handhaving Milieurecht (Elsevier, losbladig)
- Lid redactie Tijdschrift voor Omgevingsrecht

Rossum, A.A. van:

- Hoofdredacteur van het tijdschrift Overheid en Aansprakelijkheid.

Rijswick, H.F.M.W. van:

- Kernredacteur Jurisprudentie milieurecht, SDU/Vermande
- Kernredacteur Waterstaatswetgeving, SDU/Vermande
- Lid redactie Tijdschrift voor Omgevingsrecht
- Lid Jurisprudentieredactie Tijdschrift voor Milieu en Recht, Kluwer

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen

Backes, Ch.W.:

- Voorzitter van de Vereniging voor Milieurecht

Buuren, P.J.J. van:

- Voorzitter van de Vereniging voor wetgeving en wetgevingsbeleid
- Voorzitter van de Vereniging voor Bouwrecht

Michiels, F.C.M.A.:

- Voorzitter VAR Vereniging voor Bestuursrecht

Soons, A.H.A.:

- Director of Studies van de International Law Association

Fellowships, prijzen en eredoctoraten

Soons, A.H.A.:

- Benoemd tot erelid van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties

Backes, Ch.W.:

- Lid van de Commissie voor de milieu-effectrapportage
- Lid Commission for Environmental Law van de IUCN

Buuren, P.J.J. van:

- Lid van de Raad van State in buitengewone dienst
- Lid van de Commissie van advies voor de Waterstaatswetgeving

Dotinga, H.M.:

- Algemeen bestuurslid van Stichting de Noordzee

Gier, A.J.J. de:

- Lid van de Raad van Advies van het instituut voor Bouwrecht

Hall, A. van:

- Voorzitter Commissie Advisering inzake Waterstaatswetgeving (Den Haag)

Kwiatkowska, B.:

- Lid Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken van de minister van Buitenlandse Zaken
- Lid van het Committee on Legal Issues of the Outer Continental Shelf van de International Law Association

Michiels, F.C.M.A.:

- Voorzitter Evaluatiecommissie Wet milieubeheer
- Lid Raad voor het Openbaar Bestuur
- Lid Raad van Toezicht Stichting Advisering Bestuursrechtspraak
- Lid Stuurgroep Handhaven op niveau

Molenaar, E.J.:

- Lid van de Nederlandse delegatie naar de 22^e jaarlijkse vergadering van de Commission on the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (CCAMLR), Hobart, oktober-november 2003
- Lid van het Committee on Legal Issues of the Outer Continental Shelf van de International Law Association

Oude Elferink, A.G.:

- Adviseur van de Republiek Nicaragua in twee zaken die aanhangig zijn voor het Internationaal Gerechtshof
- Co-rapporteur van het Committee on Legal Issues of the Outer Continental Shelf van de International Law Association

Rijswick, H.F.M.W. van:

- Lid wetenschappelijke klankbordgroep Kenniscentrum Europa Decentraal

Soons, A.H.A.:

- Lid Arbitrage Tribunaal inzake het geschil over de *IJzeren Rijn* tussen België en Nederland, Permanent Hof van Arbitrage, Den Haag
- Lid Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken van de minister van Buitenlandse Zaken
- Lid Advisory Body of Experts on the Law of the Sea van de Intergovernmental Oceanographic Commission van UNESCO

INZET ONDERZOEKSTIJD OMGEVINGSRECHT

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd (fte)	Oz-school	Onderdeel
Ch. W. Backes	prof.dr.	HGL	0,10	Nethur	SBR
A.B. Blomberg	mr.	SDO	0,40 ⁷⁵	Nethur	SBR
P.J.J. van Buuren	prof.mr	HGL	0,18	Nethur	SBR
A.A. Freriks	dr.	DO	0,00 ⁷⁶	Nethur	SBR
A.A.J. de Gier	mr.	SDO	0,34	Nethur	SBR
A. van Hall	prof.mr	HGL	0,08 ⁷⁷	Nethur	SBR
M.P. Jongma	mr.	DO	0,15	Nethur	SBR
Knijff	mr.	DO	0,21 ⁷⁸	Nethur	SBR
B. Kwiatkowska	prof.dr.	SO	0,60	Nethur	ISEP
R.J.M. Lefeber	dr.	SO	0,10 ⁷⁹	Nethur	ISEP
F.C.M.A. Michiels	prof.mr.drs	HGL	0,02	Nethur	SBR
A.G.A. Nijmeijer	mr.	OZ	0,78	Nethur	SBR
G.T.J.M. Jurgens	prof.mr.	HGL	p.m. ⁸⁰	Nethur	SBR
A.G. Oude Elferink	dr.	OZ	0,50	Nethur	ISEP
P. van der Ree	mr.	DO	0,30	Nethur	SBR
H.F.M.W. van Rijswick	mr.	OZ	0,79		SBR
J. Robbe	mr.	SDO	0,32 ⁸¹	Nethur	SBR
A.H.A. Soons	prof.mr	HGL	0,20	Nethur	ISEP
A.A. van Rossum	prof.mr.	HGL	0,01 ⁸²		SBR
H.M. Dotinga	mr.	OZ	0,30	Nethur	ISEP
totaal			5,38		

aio's

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd (fte)	Oz-school	Onderdeel
J.J. Fokke	mr.	AIO	0,75	Nethur	SBR
V.M.Y. van 't Lam	mr.	AIO	0,75	Nethur	SBR
R. Teuben	mr.	AIO	0,75	Nethur	SBR
A. Trouwborst	mr.	AIO	0,75	Nethur	ISEP
Totaal			3,00		

75 Aspasia

76 0-aanstelling sinds 24 januari 2003

77 Bijzonder hoogleraar met een 0,2 aanstelling met standaard taakverhouding.

78 Mr. Knijff is over naar programma Rechtspleging en Rechtshandhaving in Europa: Proefschrift nog bij Nethur . Ouderschapsverlof 20% tot 1 juli 2003

79 Aanstelling van 8 uur per week.

80 Prof. Jurgens is over naar programma Rechtspleging en Rechtshandhaving.

81 Vanaf 1 juli 2003 SDO. 6 maanden 0,3 fte onderzoekstijd + 6 maanden 0,4 fte onderzoekstijd, waarvan 0,03 fte 3e geldstroom.

82 Bijzonder hoogleraar met een 0,2 aanstelling met standaard taakverhouding.

2e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Oz-school	Onderdeel
E.J. Molenaar	Dr	OZ	0,70	Nethur	ISEP
V. Frank	Drs	AIO	0,75	Nethur	ISEP
R.G. Rayfuse	Dr	OZ	p.m. ⁸³	Nethur	ISEP
Totaal			1,45		

3e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte	Oz-school	Onderdeel
A.A.J. de Gier	mr.	SDO	0,06	Nethur	SBR
H.F.M.W. van Rijswijk	mr.	SDO	0,01		SBR
M.P. Jongma	mr.	DO	0,15	Nethur	SBR
A.G.A. Nijmeijer	mr.	OZ	0,02	Nethur	SBR
F.C.M.A. Michiels	prof.mr.drs	HGL	0,38	Nethur	SBR
C. Backes	prof.dr.	HGL	0,10	Nethur	SBR
J. Robbe	mr.	SDO	0,03	Nethur	SBR
Gundelach	mr.	JDO	0,28		SBR
P.J.J. van Buuren	prof.mr.	HGL	0,02	Nethur	SBR
A.A. van Rossum	prof.mr.	HGL	0,07		SBR
B. Kwiatkowska	prof.dr.	SO	0,10	Nethur	ISEP
A.G. Oude Elferink	dr.	OZ	0,20	Nethur	ISEP
A.H.A. Soons	prof.mr.	HGL	0,10	Nethur	ISEP
H.M. Dotinga	mr.	OZ	0,05	Nethur	ISEP
E.J. Molenaar	dr.	OZ	0,10	Nethur	ISEP
Totaal			1,67		

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	5,38	3,00	8,38
2e geldstroom	0,70	0,75	1,45
3e geldstroom	1,67	0,00	1,67
Totalen	7,75	3,75	11,50

2e geldstroom projecten:

- NWO project ‘The European Community and Marine Environmental Protection in the International Law of the Sea: Implementing Global Obligations at the Regional Level’ – Frank
- NWO, Nederlands Antarctisch Programma (NAAP) ‘Addressing Tourism and Fishing by Third States in Antarctica: Coping with International Legal Constraints’ (vanaf 1 oktober 2002) – Molenaar
- NWO Prioriteit programma ‘Sustainable Use and Conservation of Marine Living Resources’, project ‘The Enforcement of Fisheries Management Measures at Sea: The Legal Dimension’ – Rayfuse

3e geldstroom projecten:

- Ministerie van BKZ – Bang voor de bestuursrechter – Michiels en Gundelach
- VNG – Positie van Gemeenten bij het sluiten van overeenkomsten – van Rossum en Jurgens
- ECWM/VROM – Schadevergoedingsregelingen – Backes en Hoitink
- Ministerie van VROM – Externe integratie milieubeginselen – Backes
- ECWM/VROM – Noodsituaties – Jurgens
- RPD – Standaardisering gebruiksverbod – de Gier, Michiels en Nijmeijer
- Instituut voor Bouwrecht – IPO onderzoek WRO – de Gier
- Ministerie van V&W – Tracéwet – Michiels, Blomberg, de Gier
- Gemeente Utrecht – Kostenverdeling Riolering – Michiels en Robbe
- Ministerie van VROM – Verhandelbare emissierechten – Backes en Teuben
- VNO/NCW – Soortenbescherming in Nederland – Backes
- Milieukunde – Horizontale afstemming – de Gier
- Ministerie van V&W – Bestuurlijke boete – Michiels
- STOWA – Europese waterregelgeving – van Rijswick, Backes en Freriks
- Ministerie van VROM – Gedoogbeschikkingen – Vermeulen, Dieperink, Michiels, Blomberg en Jurgens
- Ministerie van Justitie – Evaluatie pilots milieudelicten – Michiels, Blomberg en Jurgens
- VROM – voorzitter Evaluatiecommissie Wet Milieubeheer – Michiels
- Kluwer Law International – Law of the Sea Documentary Yearbook – Kwiatkowska, Dotinga, Oude Elferink, Molenaar, Soons
- European Parliament – VN Visbestanden overeenkomst – Molenaar en Oude Elferink
- Ministerie van V&W – Bescherming van kwetsbare ecosystemen op volle zee – Dotinga
- Shell- Territoriaal geschil en maritieme afbakening in Azië – Oude Elferink en Soons

7. INTEGRATIE, COÖRDINATIE EN IMPLEMENTATIE

VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

Onder de titel Integratie, Coördinatie en Implementatie van de Rechten van de Mens op Internationaal, Regionaal en Nationaal Niveau (Mainstreaming of Human Rights at the International, Regional and National Level) wil het onderzoeksprogramma van het SIM in samenwerking met de Sectie Gender en Recht aansluiten bij de verreikende veranderingen, welke zich in de tweede helft van de afgelopen eeuw hebben voltrokken op het gebied van de rechten van de mens. Als gevolg van die veranderingen is het internationale recht inzake de rechten van de mens verschoven van de periferie naar het centrum van het discours op het terrein van het recht, alsmede van een aantal andere disciplines.

De term 'mainstreaming' is met name door Secretaris-Generaal Kofi Annan van de Verenigde Naties naar voren gebracht om aan te geven dat de hoofddoelstellingen in artikel 1 van het Handvest van de Verenigde Naties (handhaving van vrede en veiligheid, bevordering van economisch en sociaal welzijn, en de bevordering en bescherming van de rechten van de mens) in onderlinge samenhang moeten worden nagestreefd. Anders gezegd, de bevordering en bescherming van de rechten van de mens kunnen niet langer worden beschouwd als een afzonderlijk streven, maar zijn geworden tot een integraal onderdeel van de doelstellingen van internationale organisaties, zoals op internationaal niveau de Verenigde Naties inclusief de 'Specialized Agencies' en op regionaal niveau met name de Europese Unie.

'Mainstreaming' vormt een veelomvattende exercitie, waarbij elementen van zowel integratie, coördinatie als implementatie in het geding zijn. 'Mainstreaming' heeft niet alleen gevolgen voor het internationale recht inzake de rechten van de mens als zodanig, maar betreft met name de afstemming met andere onderdelen van het internationale recht alsmede met andere disciplines, die betrekking hebben op één van de andere hoofddoelstellingen van de Verenigde Naties.

In dat kader doet zich, voor wat de instrumentele of procedurele aspecten betreft, de noodzaak gevoelen van een betere coördinatie tussen de bestaande mechanismen ter bescherming van de rechten van de mens op het mondiale niveau als zodanig, alsmede tussen die mechanismen op het mondiale, regionale en nationale niveau. Voor Nederland klemt dit des te meer doordat internationaal-rechtelijke mensenrechtennormen in de Nederlandse rechtsorde rechtstreekse werking (kunnen) hebben. Dat brengt mee dat de Nederlandse rechter in concreto te maken kan krijgen met uiteenlopende internationale normen die gelijktijdig van toepassing zijn. Tegelijk moeten op het punt van de coördinatie naast het juridische instrumentarium ook de relevante politieke en sociaal-economische processen in de beschouwing worden betrokken.

Ten slotte gaat het ook bij 'mainstreaming' uiteindelijk om de effecten in de praktijk. Naast integratie en coördinatie moet daarom ook afzonderlijke aandacht worden besteed aan de problematiek van de implementatie. Juist in het kader van 'mainstreaming' is daarbij de conclusie onontkoombaar, dat een uitsluitend juridische invalshoek niet volstaat, maar dat daarbij een multidisciplinaire benadering aangewezen is.

Stand van zaken 2003:

1. Interne coherentie

Het onderzoeksprogramma 'Integratie, coördinatie en implementatie van de rechten van de mens' wordt uitgevoerd door onderzoekers die bij verschillende onderdelen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid werkzaam zijn, zoals het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM), de afdeling Gender en recht van de Disciplinegroep Rechtstheorie, de sectie Recht van Internationale Organisaties van de disciplinegroep ISEP en de disciplinegroep Strafrecht. Het onderzoeksprogramma is een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van de landelijke Onderzoekschool Rechten van de Mens waarin de Utrechtse faculteit (in de praktijk het SIM) de penvoerende rol heeft. Zowel op facultair niveau als op interfacultair niveau wordt naar coherentie gestreefd door middel van regelmatige onderzoeksbijeenkomsten en door middel van bestuurlijk overleg binnen het breder kader van de Onderzoekschool. Daarnaast wordt ook beoogd internationaal tot afstemming en samenwerking te komen op het terrein van het onderzoeksprogramma; het SIM is voorzitter en secretaris van de Association of Human Rights Institutes (AHRI) waarin een groot aantal Europese onderzoeksinstituten op het gebied van de rechten van de mens samenwerken.

2. Doelstelling

De doelstellingen van het onderzoeksprogramma zijn om wetenschappelijke bijdragen te leveren aan de voortgaande discussie en besluitvorming op nationaal en internationaal niveau ten aanzien van de verdere versterking van internationale, regionale en nationale systemen tot bevordering en bescherming van de rechten van de mens. Het terrein van de rechten van de mens waaiert steeds verder uit. Het is vanuit wetenschappelijk perspectief van groot belang de interne cohesie van het internationale, regionale en nationale recht van de rechten van de mens te bewaken en daarnaast er ook toe bij te dragen dat de nauwe band met de algemene leerstukken van het nationale en internationale recht blijven gehandhaafd. Vele publicaties die in 2003 het licht hebben gezien, geven daarvan blijk. Daarnaast beoogt het onderzoeksprogramma de problematiek van de rechten van de mens vanuit een inter- en multidisciplinair perspectief te benaderen; thema's, zoals de rechten van de mens in het buitenlands beleid en mensenrechten en de politie, zijn daarvan voorbeelden. Vele onderzoekers zijn voorts actief als lid van redacties van wetenschappelijke tijdschriften, als lid van officiële adviesorganen van de regering, als lid van internationale toezichthoudende committees op het terrein van de rechten van de mens en als lid van besturen of adviescolleges van niet-goevernementeel organisaties.

3. Vernieuwingen

Het onderzoeksprogramma sluit naadloos aan op een in 2003 door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aangezwengelde discussie over de wenselijkheid van een hervorming van het VN-systeem van de rechten van de mens. Het oogmerk van de Secretaris-Generaal is daarbij de versterking van nationale systemen van de rechten van de mens. In het kader van het onderzoeksprogramma is aansluiting gezocht bij deze discussie; ook in de komende jaren zal vanuit het programma een input worden gegeven aan de internationale discussie. Zo werd in 2003 door het SIM in samenwerking met MEDE (een Utrechtse consultancy organisatie) een studie verricht naar het Technische Samenwerkingsprogramma van 'De VN Hoge Commissaris voor de Rechten van de Mens'. Daarnaast zal in het deelprogramma 'kwetsbare groepen' in de komende jaren grote aandacht worden gegeven aan de intersectie van gender en multiculturele vraagstukken. Voorts zullen de samenhangen tussen het recht van de rechten van de mens, het internationale humanitaire recht en het vluchtelingen- en vreemdelingenrecht een toenemende aandacht krijgen.

4. Samenwerking

In het kader van het onderzoeksprogramma wordt, zoals hiervoor al aangegeven, nauw samengewerkt met andere onderzoeksgroepen in Nederland op het brede terrein van de rechten van de mens binnen het verband van de landelijke (interdisciplinaire) Onderzoeksschool Rechten van de Mens. Deze samenwerking is in 2003 door een internationaal samengesteld 'peer review committee' als zeer positief en vernieuwend beoordeeld. De Utrechtse faculteit ziet het daarbij als een voorrecht dat het in die samenwerking als een drijvende kracht kan fungeren. Dat geldt ook voor de Europese en internationale samenwerking. In het kader van AHRI (zie onder 1) financiert de EU een zogenaamd COST-project waarin nauw zal worden samengewerkt op onderzoeksgebied door een achttal aan AHRI deelnemende Europese onderzoeksinstituten.

Publicatielijst

I. COÖRDINATIE

I.A INTERNATIONALE TOEZICHTHOUDENDE ORGANEN

Wetenschappelijke publicaties

- Boerefijn, I., Issues arising under the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. Background paper for the Working Group on Communications under the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, 25-27 June 2003, UN Doc. CEDAW/C/2003/II/WGCOP/BP.1, 70 p.
- Boerefijn, I., A. van Gans & R. Oostland, De rol van NGO's in de toezichtprocedures op basis van VN-Mensenrechtenverdragen, in: C. Flinterman & W. van Genugten (eds.), Niet-staatelijke actoren en de rechten van de mens: gevestigde waarden, nieuwe wegen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, p. 121-136, ISBN 90-5454-41-04
- Hadiprayitno, I., Terrorism and Conspiracy Theory: a Review to United Nation Role, University of Indonesia Journal of International Relations, Vol. 5, Issue 2, 2003, p. 49-59 (written in Indonesian)
- Zwaak, L.F., Overview of the European Experience in giving effect to the Protections in European human rights instruments, Working Session on the Implementation of International Human Rights Obligations and Standards in the Inter-American System, Washington DC USA, March 2003, The International Justice Project, p. 49-65.

Vakpublicaties

- Boerefijn, I., J. Gutter, Mensenrechten. Verenigde Naties, Ars Aequi Katern, Nr. 86, p. 4687-4688
- Boerefijn, I., J. Gutter, Mensenrechten. Verenigde Naties, Ars Aequi Katern, Nr. 88, p. 4823-4824
- Boerefijn, I., Human rights news: United Nations, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 21, No. 1 (2003), p. 99-140
- Boerefijn, I., Human rights news: United Nations, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 21, No. 2 (2003), p. 247-254
- Boerefijn, I., F. van Leeuwen, Human rights news: United Nations, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 21, No. 3 (2003), p. 479-509
- Boerefijn, I., Human rights news: United Nations, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 21, No. 4 (2003), p. 697-734
- Boerefijn, I., Boekbespreking: C. Ingelse, The UN Committee against Torture: an assessment, Kluwer Law International, The Hague, 2001, xviii + 464 p., Netherlands International Law Review, 2003, p. 85-87
- Zwaak, L.F., Human Rights News: Council of Europe, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol.21, No. 1 (2003), p. 141-154
- Zwaak, L.F., Human Rights News: Council of Europe, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol.21, No. 2 (2003), p. 255- 275
- Zwaak, L.F., Human Rights News: Council of Europe, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol.21, No. 3 (2003), p. 510-525
- Zwaak, L.F., Human Rights News: Council of Europe, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol.21, No. 4 (2003), p. 735-740.

Annotaties

- Boerefijn, I., Annotatie: NAV 2003/59, VN-Mensenrechtencomité, 28 oktober 2002, Comm. No. 900/1999, NAV/ Nieuwsbrief Asiel- en Vluchtelingenrecht, 03/03, p. 179-188.

I.B INTERNATIONAAL HUMANITAIR RECHT/INTERNATIONAL STRAFRECHT

Wetenschappelijke publicaties

- Baehr, P.R., Humanitarian Intervention: A Misnomer?, in: M.C. Davis, W. Dietrich, B. Scholden & D. Sepp (eds.), International Intervention in the Post-Cold War World: Moral Responsibility and Power Politics, Armonk N.Y./London: M.E. Sharpe, 2003, p. 23-39, ISBN 0-7656-1244-5
- Sluiter, G., Internationale samenwerking in strafzaken: de dimensie van internationale en 'geïnternationaliseerde' straftribunalen, AA 52 (2003) 9, p. 691-696

- Sluiter, G., De eerste moeilijke fase van een operationeel internationaal strafhof, NJCM-Bulletin 2003, p. 574-585
- Sluiter, G., International Criminal Proceedings and the Protection of Human Rights, 37 New. Eng. L. Rev. 935 (2003)
- Sluiter, G., Het permanente internationale strafhof en de nationale veiligheid, Militair Rechtelijk Tijdschrift, september 2003, jg. XCVI, afl. 8, p. 289-297
- Zwaak, L.F., & H.S. Ozyavuz, Fair Trial/the Rule of Law, Understanding Human Rights, Manual on Human Rights Education, Human Security Network, Graz 2003, p. 139-156.

Vakpublicaties

- Klip, A., & G. Sluiter (eds.), Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals – Volume V: The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia 2000 – 2001, Antwerp: Intersentia, 2003, 828 p., ISBN 90-5095-259-3
- Klip, A., & G. Sluiter (eds.), Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals – Volume VI: The International Criminal Tribunal for Rwanda 2000-2001, Antwerp: Intersentia, 2003, 800 p., ISBN 90-5095-319-0.
- Rosenne, S., & T.D. Gill (ed.), Rosenne's The World Court: What It Is and How It Works, Sixth Rev. Ed., Leiden, Boston: Brill Academic Publishers/Martinus Nijhoff, 2003, 340 p., ISBN 90-04-13-6339.

Annotaties

- Gill, T.D., Internationaal Gerechtshof, 3 februari 2003, Application for Revision of the Judgment of 11 July 1996 in the Case Concerning the Application of the Genocide Convention, Preliminary Objections (Yugoslavia v. Bosnia-Herzegovina), Nederlands Juristenblad 2003, p. 786-7
- Inazumi, M., Commentary, Relations to National Jurisdictions, in: A. Klip, & G. Sluiter (eds.), Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals – Volume VI: The International Criminal Tribunal for Rwanda 2000-2001, Antwerp: Intersentia, 2003, p. 437-443, ISBN 90-5095-319-0.
- Sluiter, G., ICTY, Three decisions relating to legal assistance by non-State entities, in: A. Klip & G. Sluiter (eds.), Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals – Volume V: The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia 2000-2001, Antwerp: Intersentia, 2003, p. 283-290, ISBN 90-5095-259-3.

I.C GESPECIALISEERDE ORGANISATIES

Wetenschappelijke publicaties

- Flinterman, C., W. van Genugten et al., Tilburg Guiding Principles on World Bank, IMF and Human Rights, in: W. van Genugten et al. (eds.), World Bank, IMF and Human Rights, Nijmegen: Wolf Legal Publishers, 2003, p. 247-255, ISBN 90-5850-053-5.

I.D OVERIG

Wetenschappelijke publicaties

- Baehr, P.R., Plus Ça Change, Plus C'est la Même Chose, Civis Mundi, jg. 42 (april 2003), p. 80-84.

II. INTEGRATIE

II.A KWETSBARE GROEPEN

Wetenschappelijke publicaties

- Brink, M. van den, De Vrouw in het internationaal (mensen)recht. Overlevingskansen in de 'mainstream', Nemesis 2003, p. 166-175
- Flinterman, C., Preface, in: I. Boerefijn et al. (eds.), Temporary special measures. Accelerating de facto equality of women under article 4(1) UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. Antwerpen / Oxford / New York: Intersentia, 2003, p. V-VI, ISBN 90-5095-359-x
- Loenen, T., Een wet zonder keuzes? Een beschouwing over de Belgische antidiscriminatiewet vanuit een Nederlands perspectief, in: J. Velaers, Vrijheid en gelijkheid. De horizontale werking van het gelijkheidsbeginsel en de nieuwe antidiscriminatiewet, Antwerpen/Apeldoorn: Maklu Uitgevers 2003, p. 783-799, ISBN 90-6215-855-2

- Loenen, T., Het gelijkheidsbeginsel en andere grondrechten in de multiculturele samenleving – ontwikkelingen sinds 1983, NJCM-Bulletin 2003, p. 259-275
- Loenen, T., Een zorg(e)loze toekomst voor de vrouw in het familierecht? Een beschouwing naar aanleiding van twintig jaar rechtsontwikkeling op het terrein van het familierecht, Nemesis 2003, p. 115-122
- Loenen, T. & A-M. de Brouwer, De vrijheid van godsdienst versus gelijke behandeling in internationaal-rechtelijk perspectief. Enkele case studies, in: C. Flinterman & W. van Genugten (red.), Niet-statelijke actoren en de rechten van de mens; gevestigde waarden, nieuwe wegen, Boom Juridische Uitgevers, Den Haag 2003, p. 19-34
- Werdmölder, H., Hardnekkig wantrouwen, transnationalisme en reizen onder regie, Internationale Spectator, 2003, jrg. 57, nr. 1, p. 44-47.

Vakpublicaties

- Blois, M. de, Bij de beesten af. Een beschouwing over de ethiek van Peter Singer, in: Pro Vita Humana 2003, nr. 5, p. 131-139
- Blois, M. de, Grondslagen van het recht. Hoofdpijnen, (red. M. de Blois) Den Haag 2003 (bewerking)
- Blois, M. de, Hulp bij zelfdoding in Zwitserland, in: Pro Vita Humana 2003, nr. 3-4, p. 86-88
- Blois, M. de, Hugo de Groot, de Bijbel en het recht, in: Ellips, tijdschrift van de Evangelische Hogeschool, jrg. 28, nr. 246, oktober 2003, p. 10-13
- Boerefijn, I., F. Coomans, J. Goldschmidt et al. (eds.), Temporary special measures. Accelerating de facto equality of women under article 4(1) UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. Antwerpen / Oxford / New York: Intersentia, 2003, 258 p. ISBN 90-5095-359-x
- Brink, M. van den, Vrouwen zijn vrouwen en mannen zijn mensen. Over het belang van de vrouwenvraag én de mannenvraag, [Recht door de bocht], Nemesis 2003, p. 222-223
- Loenen, T. & A. Hendriks A., De Arabisch-Europese Liga: een bedreiging voor de rechtsstaat? (redactioneel), NJCM-Bulletin 2003, p. 391-393
- Veldman, A., E-R. Kambel, M. Wijers, M van den Brink, M. Westerveld, R. Kool & S. van Walsum, Heeft de vrouw (nog) toekomst? Leeswijzer bij de allerlaatste Nemesis [redactioneel], Nemesis 2003, p. 111-113
- Werdmölder, H., boekbespreking: R. Staring, Reizen onder regie. Het migratieproces van illegale Turken in Nederland (dissertatie), Mens en Maatschappij, juni 2003, p. 179-180.

Annotaties

- Blois, M. de, Noot bij Gerechtshof's-Gravenhage 18 november 2002 inzake El Moumni: een kwetsbaar evenwicht, in: NJCM Bulletin, jrg. 28 (2003), nr. 4, p. 461-470
- Loenen, T., Ontslag wegens bereiken pensioenleeftijd nog steeds gerechtvaardigd, annotatie bij HR 1 november 2002 (nr. C01/076/HR), NJCM-Bulletin 2003, p. 611-612
- Loenen, T., Nikaab mag verboden worden, annotatie bij oordeel CGB 20 maart 2003 (2003-40), NJCM-Bulletin 2003, p. 621-624
- Loenen, T., Annotatie bij CRvB 23 januari 2003 (Lommers), AB 2003, p. 372.

II.B MAINSTREAMING VAN MENSENRECHTEN OP ANDERE BELEIDSTERREINEN

Wetenschappelijke publicaties

- Flinterman, C. & M. Zwamborn, From Development of Human Rights to Managing Human Rights Development, Global Review of the OHCHR Technical Cooperation Programme, September 2003, p. 1-95 (commissioned research paper for United Nations Geneva).

Vakpublicaties

- Flinterman, C. United Nations Human Rights Reform, Source Reflections of a CEDAW-member, Netherlands Human Rights Quarterly, Vol. 21 (2003), No. 4, p. 621-623
- Gaay Fortman, B. de, A. de Ruijter & P. van Seters (eds.), Globalization and Its New Divides: Malcontents, Recipes, and Reform, Amsterdam: Dutch University Press & West Lafayette (Ind.): Purdue University Press 2003, 232 p., ISBN 90-3619-351-6.

II.C ECONOMISCHE, SOCIALE EN CULTURELE RECHTEN

Wetenschappelijke publicaties

- Erdogan, B., & S. Ovali, Charter for Regional or Minority Languages: An Evaluation, Dokuz Eylul University, Faculty of Management Journal, 2003, No.2, Vol.3, p. 217-250 (in Turkish)
- Gaay Fortman, B. de, Persistent Poverty and Inequality in an Era of Globalisation: Implications of a Rights Approach, in: P. van Seters, B. de Gaay Fortman & A. de Ruijter, (eds.), Globalization and Its New Divides: Malcontents, Recipes, and Reform, Amsterdam: Dutch University Press & West Lafayette (Ind.): Purdue University Press, 2003, p. 149-167, ISBN 90-3619-351-6
- Grünfeld, F., Boekbeschuwing van Theo R.G. van Banning: The Human Right to Property, diss, Rechtsgeleerd Magazijn Themis, December 2003, jrg. 164, nr. 6, p. 334-337.

Vakpublicaties

- Boerefijn, I., State obligations arising from articles 10-14: women's economic and social rights, in: The Optional Protocol to CEDAW. Mitigating Violations of Women's Human Rights. International Training Seminar for NGOs and women's rights activists, 13-15 March, 2003, Berlin, Germany, Seminar documentation, Berlin: German Institute of Human Rights, 2003, p. 10-17, www.institut-fuer-menschenrechte.de
- Gaay Fortman, B. de, Pro-Poor Growth, the State and the Rights of the Poor, in: Poverty and Governance. RAWOO Lectures and 25th Anniversary Conference, Publication no. 26, The Hague: RAWOO, 2003, p. 21-29
- Gaay Fortman, B. de, Pro-Poor Growth: a Challenge to Bilateral Donors?, in: Poverty and Governance. RAWOO Lectures and 25th Anniversary Conference, Publication no. 26, The Hague: RAWOO, 2003, p. 107-111.

II.D NIET-STATELIJKE ACTOREN

Wetenschappelijke publicaties

- Baehr, P.R., Human Rights NGOs and Globalisation, in: K. Arts & P. Miho (eds.), Responding to the Human Rights Deficit: Essays in Honor of Bas de Gaay Fortman, The Hague/London/New York: Kluwer Law International, 2003, p. 31-48, ISBN 90-411-2021-1
- Baehr, P.R. & M. Kamminga, Een Gedragscode voor Mensenrechten NGOs?, in: C. Flinterman & W. van Genugten (eds.), Niet-statelijke actoren en de rechten van de mens: gevestigde waarden, nieuwe wegen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, p. 67-80, ISBN 90-5454-41-04
- Grünfeld, F. & A. Smeulders, NGO's als informatieverschaffers in vergelijking met statelijke actoren; in: C. Flinterman & W. van Genugten (eds.), Niet-statelijke actoren en de rechten van de mens: gevestigde waarden, nieuwe wegen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, p. 93-120, ISBN 90-5454-41-04.

Vakpublicaties

- Flinterman, C., W. van Genugten (eds.), Niet-statelijke actoren en de rechten van de mens: gevestigde waarden, nieuwe wegen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, 216 p., ISBN 90-5454-41-04.

III. IMPLEMENTATIE

III.A BUITENLANDS BELEID

Wetenschappelijke publicaties

- Baehr, P.R. & M.C. Castermans-Holleman, The Role of Human Rights in Foreign Policy, Hampshire, UK: Palgrave Macmillan Publishers Ltd, 2003, 165 p., ISBN 14-0390-463-4
- Gaay Fortman, B. de, Bella Americana: the Need for Global Reform, in: P. van Seters, B. de Gaay Fortman & A. de Ruijter (eds.), Globalization and Its New Divides: Malcontents, Recipes, and Reform, Amsterdam: Dutch University Press & West Lafayette (Ind.): Purdue University Press, 2003, p. 225-233, ISBN 90-3619-351-6
- Gaay Fortman, B. de, J.B. Opschoor, Europa's ziel en andermans zaligheid, in: J.A.C. van Burg, P.A. Gennip & E.J. Korthals Altes (eds.), Europa. Balans en richting, Tiel: Lannoo Uitgeverij, 2003, p. 71-89, ISBN 90-2-9-5331-1

- Grünfeld, F., Vroegtijdig optreden van omstanders ter voorkoming van oorlogen en schendingen van de rechten van de mens. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar op het vakgebied van Oorzaken van Mensenrechtenschendingen aan de Universiteit Utrecht op woensdag 10 december 2003. Universiteit Utrecht, 2003, 51 p. Plus CD-Rom Human Rights Violations in the Nineties from 1989 till 2002 in samenwerking met Jan de Vries
- Grünfeld, F., Moralistische interpretatie van naoorlogse internationale politiek, boekbespreking van Paul Van de Meerssche: Internationale politiek; Feiten en interpretaties, Internationale Spectator, Mei 2003, jrg. 57, nr. 5, p. 266-267
- Malcontent, P. & F. Baudet, 'The Dutchman's Burden?' Nederland en de Internationale Rechtsorde in de Twintigste Eeuw, in: B. De Graaff, D. Hellema, & B. van der Zwan (eds.), De Nederlandse buitenlandse politiek in de twintigste eeuw, Amsterdam: Boom 2003, p. 69-104, ISBN 90-5352-885-7
- Malcontent, P., Myth or reality? The Dutch Crusade Against Human Rights Violations in the Third World, 1973-1981, in: A. Fleury, C. Fink, & L. Jilek (eds.), Human Rights in Europe since 1945, Bern, Berlin, Brussels: Peter Lang, 2003, p. 229-257, ISBN 3-906770-51-6
- Malcontent, P. & I. Duyvesteyn, VN-Vredesmachten; van beschermer tot schender van mensenrechten?, in: C. Flinterman & W. van Genugten (eds.), Niet-statelijke actoren en de rechten van de mens: gevestigde waarden, nieuwe wegen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2003, p. 161-177, ISBN 90-5454-41-04
- Roelofsen, C.G., Bespreking van Anthony Carty and Richard Smith (eds.), Sir Gerald Fitzmaurice and the World Crisis: A Legal Adviser at the Foreign Office 1932-1945, The Hague, London: Kluwer Law International, 2000, 690 p., in: Leiden journal of international law, Vol.16, No. 2, June 2003, p. 425-427.

Vakpublicaties

- Boerefijn, I., Column: Human rights dialogues, Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 21 (2003), No. 1, p. 3-6
- Flinterman, C. & B. Hettinga, Irak, de VS, de VN en het internationaal recht. Deel II, Nederlands Juristenblad, Vol. 78 (2003), p. 1185-1186
- Grünfeld, F., Nederland in de rol van bruggenbouwer; in: Tien Jaar Maastrichts Centrum voor de Rechten van de Mens 1993-2003, Maastricht: Unigraphic/Universiteit Maastricht, 2003, p. 23-27, ISBN 90-5681-189-4.

III.B MENSENSRECHTEN EN POLITIE

Wetenschappelijke publicaties

- Uildriks, N., P. van Reenen, Policing Post-Communist Societies; Police-Public Violence, Democratic Policing and Human Rights, Antwerpen-Oxford-New York: Intersentia, 2003, 249 p., ISBN 90-5095-299-2.

III.C UNIVERSALITEIT

Wetenschappelijke publicaties

- Gaay Fortman, B. de & M. Salih, The Life and Times of Religion and Human Rights, in: W.E.A. van Beek, M.A. Fumerton & W.G. Pansters (eds.), Meeting Culture: Essays in Honour of Arie de Ruijter, Maastricht: Shaker, 2003, p. 91-111, ISBN 90-423-0220-8.

III.D IMPLEMENTATIE OP NATIONAAL NIVEAU

Vakpublicaties

- Flinterman, C. & R. Oostland, De Rechtsstreekse en Horizontale Werking van het VN-Vrouwenverdrag, Nederlands Juristenblad, Vol. 78 (2003), p. 2197-2200
- Oostland, R., Het Facultatief Protocol bij het VN-Vrouwenverdrag: internationale klachtprocedure biedt nieuwe kansen voor toetsing asielbeleid rond gender-gerelateerde vervolging, NAV, Vol. 19, No. 3 (2003), p. 164-175.

III.E. OVERIG

Wetenschappelijke publicaties

- Li, Y., Professional Ethics of Chinese Judges: A rising issue in the landscape of judicial practice, China Perspective, No. 47, May-June 2003, p. 28-39.

IV. OVERIGE PUBLICATIES

Wetenschappelijke publicaties

- Flinterman, C. & A. Tahvanainen, Study on the Feasibility Concerning the Creation of a International Human Rights Journal to be Issued by the Sector of Social and Human Sciences of UNESCO, July 2003, p. 1-10 + annexes (commissioned research paper for UNESCO)
- Gaay Fortman, B. de, Environmental Security Revisited, in: B. van der Zwaan & A. Petersen (eds.), Sharing the Planet, Population-Consumption-Species. Science and Ethics for a Sustainable and Equitable World, Amsterdam: Eburon, 2003, p. 186-206, ISBN 90-5972-002-4
- Werner, W.G., Liberalisme, regime change en de gelijkheid van soevereine staten, Vrede en Veiligheid, tijdschrift voor internationale vraagstukken, 32 (2), 2003, p. 193-219
- Werner, W.G., De internationale context van bestuur, in: G. Neelen, M. Rutgers & M. Tuurenhout (eds.), De Bestuurlijke Kaart van Nederland. Het openbaar bestuur en zijn omgeving in nationaal en internationaal perspectief, Bussum: Coutinho, 2003, p. 191-203, ISBN90 6283 373 x.

Vakpublicaties

- Lagerwaard, G.E. & I. Tappeiner, Schema van de te behandelen wetteksten en de verlangde activiteiten van de ambtsdragers (A.I. schema), Praktijkboek Openbare orde en veiligheid, Supplement 33, april 2003 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Proliferatie van het constitutionele recht.)
- Lagerwaard, G.E. & I. Tappeiner, Schema van de te behandelen wetteksten en de verlangde activiteiten van de ambtsdragers (A.I. schema), Praktijkboek Openbare orde en veiligheid, Supplement 34, oktober 2003. (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Proliferatie van het constitutionele recht.)
- Tappeiner, I., Book Review, Blume, P., Protection of Informational privacy, Copenhagen: DJØF Publishing, 2002, 264 p., Common Market Law Review, 2003, Vol. 40, Issue 4, p. 1019-1021
- Tappeiner, I., J. de Visser & A.J.Th. Woltjer, Preventief fouilleren: op zoek naar rechtsbescherming, Nederlands Juristenblad, 2003, afl. 36, p. 1903-1904. (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Proliferatie van het constitutionele recht.)
- Werner, W.G., Review of R. Foot, S. MacFarlane & M. Mastanduno, U.S. Hegemony and International Organizations, Leiden Journal of International Law, 17 (4), 2003, p. 649-653.

Annotaties

- Roelofsen, C.G., Noot bij: IGH 17-12-2002 'Case concerning Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan' (Indonesia/Malaysia)', Nederlands Juristenblad 2003, afl. 14, p. 730
- Tappeiner, I., EHRM 23 mei 2002, Appl.nr. 6422/02 en 9916/02, (Segi e.a.), in: A.B. Terlouw & A.J.Th. Woltjer (red.), Rechtspraak Vreemdelingenrecht 2002, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2003, p. 254-259.

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten:

Lidmaatschappen KNAW

Baehr, P.R.:

- Lid Commissie Vrijheid van Meningsuiting (KNAW)

Roelofsen, C.G.:

- Lid van de Commissie voor Zeegeschiedenis (KNAW)

Functies bij NWO

Gaay Fortman, B. de:

- Lid Commissie Programma De Maatschappelijke Component van Genomics

Loenen, M.L.P.

- Beoordelingscommissie vooraanmeldingen Open Competitie MAGW 2003
- Beoordelingscommissie uitgewerkte voorstellen Open Competitie MAGW 2003

Redactielidmaatschappen van tijdschriften

Baehr, P.R.:

- Hoofdredacteur Netherlands Quarterly of Human Rights

Brink, M. van den:

- Redactielid slotnummer Nemesis

Flinterman, C.:

- Redactielid Netherlands International Law Review
- Redactielid Netherlands Quarterly of Human Rights
- Member Advisory Board of the African Journal on Human Rights (Pretoria)

Gill, T.D.:

- Redactielid Netherlands International Law Review
- Redactielid Militair Rechtelijk Tijdschrift
- Redactielid Journal of Armed Conflict and Security Law

Loenen, M.L.P.:

- Redactielid NJCM-Bulletin
- Member Editorial Board of the Law, Democracy and Development Journal (Zuid-Afrika)

Roelofsen, C.G.:

- Redacteur van Grotiana. New Series

Sluiter, G.:

- Member Editorial Board of the International Criminal Law Review (Kluwer Law International)
- Member Editorial Committee of the Journal of International Criminal Justice (Oxford University Press)

Werdmolder, J.Th.W.A.:

- Redactielid Newsletter School of Human Rights Research

Werner, W.:

- Redactielid Leiden Journal of International Law

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen:

Boerefijn, I.:

- Lid van Bestuur van het Clara Wichmann Instituut
- Voorzitter van de Werkgroep Feminisme en Internationaal Recht van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht.

Gaay Fortman, B. de:

- Lid Bestuur Economie voor Vrede
- Voorzitter Pugwash International Scholars for Peace, Nobel Prize 1995
- Chair Working Programme State Formation and Disintegration; States, Societies and Conflict, Research School for Resource Studies for Development (CERES)

Werner, W.:

- Lid van Bestuur van de International Association for the Semiotics of Law

Zwaak, L.F.:

- Member of the Board of Patrons of the Kurdish Human Rights Project (KHRP), London, United Kingdom
- Member of the Board of Directors of Academy on Human Rights and Humanitarian Law, Washington College of Law, American University, Washington DC, USA

Fellowships, prijzen en eredoctoraten (behaald in 2003):

Gaay Fortman, B. de:

- Leerstoel Monseigneur Willy Onclin 2003-2004, Hoogleraar in Vergelijkend Kerkelijk Recht aan de Bijzondere Faculteit Kerkelijk Recht, Katholieke Universiteit Leuven

Sluiter, G.K.:

- International Criminal Adjudication and the Collection of Evidence: Obligations of States, Antwerpen: Intersentia, 2002, xvi + 445 p. ISBN 90-5095-203-8. (Proefschrift, promotie 25 september 2002, Universiteit Utrecht); eerste prijs Max van der Stoel Mensenrechtenprijs 2003, categorie proefschriften.

Werdmolder, J.Th.W.A.:

- Senior Research Fellow, American University Cairo, Department of Forced Migration and Refugee Studies

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties:

Baehr, P.R.:

- Lid Commissie Mensenrechten van de Adviescommissie Internationale Vraagstukken

Boerefijn, I.:

- Lid van de Advisory Board, Institute for Human Rights, Åbo Akademi University (Turku, Finland)
- Lid van de Committee on International Human Rights Law and Practice, International Law Association

Flinterman, C.:

- Member Netherlands Advisory Council on International Affairs (AIV) and Chair of the AIV- Human Rights Committee
- Member United Nations Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW)
- Member of the Netherlands Helsinki Committee
- Member Advisory Council Urban Morgan Institute of Human Rights, University of Cincinnati (USA)
- Member Advisory Council African Centre on Human Rights and Democracy Studies (Banjul, The Gambia)

Hoof, G.J.H. van:

- Member of the United Nations Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights
- Member Advisory Commission for Foreigners' Affairs to the Minister of Justice of the Netherlands

Malcontent, P.:

- Secretariaat Association of Human Rights Institutes Europe (AHRI)

Roelofsen, C.G.:

- Vorstandsmitglied der Johannes Althusiusgesellschaft an der Universität Münster

Sluiter, G.:

- Lid van groep van experts, samengesteld om de aanklager van het ICC te adviseren over onderzoeksbevoegdheden en samenwerkingsverplichtingen; rapport is getiteld 'Fact-finding and investigative functions of the office of the Prosecutor, including international cooperation', en is juni 2003 overgelegd aan de aanklager.

Zwaak, L.F.:

- Member of the Committee of European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy (ETC), Graz, Austria

INZET ONDERZOEKSTIJD RECHTEN VAN DE MENS 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd (fte)	Oz-school	Onderdeel
M. de Blois	dr.	DO	0,30	RvdM	RTH/ENC
I. Boerefijn	dr.	SDO	0,60	RvdM	SIM
M. van den Brink	mr.	DO	0,12	RvdM	RTH/JVS
M.C. Castermans	dr.	DO	0,00 ⁸⁴	RvdM	SIM
C. Flinterman	prof.mr.	HGL	0,30	RvdM	SIM/RvdM
B. de Gaay Fortman	prof.mr.	HGL	0,00	RvdM	SIM
G.J.H. van Hoof	prof.mr.	HGL	0,16	RvdM	SIM
T.D. Gill	dr.	SDO	0,24	RvdM	VKR
F. Grunfeld	dr.	HGL	0,00	RvdM	SIM
M.L.P. Loenen	prof.mr.	HGL	0,40	RvdM	RTH/JVS
P. Malcontent	dr.	OZ	0,16	RvdM	SIM
C.G. Roelofsen	prof.dr.	BHGL	0,30	RvdM	VKR
G.K. Sluiter	mr.	DO	0,30	RvdM	VKR
L. Stevens	dr.	DO	0,24 ⁸⁵	RvdM	RTH/JVS
H. Tigchelaar	dr.	DO	0,05 ⁸⁶	RvdM	RTH/ENC
J. Th.W.A. Werdmölder	dr.	SOZ	0,10	RvdM	RvdM
W.G. Werner	dr.	DO	0,30	RvdM	VKR
L. Zwaak	mr.	DO	0,70	RvdM	SIM
Totaal			4,27		

aio's 1e geldstroom

Naam aio	Titel	Rang	Oz-tijd (fte)	Oz-school	Onderdeel
J.C. Hornberger	drs.	AIO	0,75	RvdM	RvdM
P.H.A.M. Muller	drs.	AIO	0,19 ⁸⁷	RvdM	RvdM
R.C. Oostland	mr.	AIO	0,75	RvdM	RvdM
S.H.E.M. Wijte	mr.	AIO	0,31 ⁸⁸	RvdM	RvdM
H. Reiding	drs.	AIO	0,75	RvdM	RvdM
G. Zyberi	mr.	AIO	0,56 ⁸⁹	RvdM	RvdM
Totaal			3,31		

84 Uit dienst per 1/10/03 (gaf alleen onderwijs).

85 In dienst per 1/10/03.

86 Ziek van 11/2/03 t/m 31/12/03

87 In dienst per 1/10/03.

88 Uit dienst per 1/6/03.

89 In dienst per 26/9/03.

2e en 3e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-school	Oz-tijd 2e gs	Oz-tijd 3e gs
Q.A.M. Eijkman	mr.	AIO	RvdM	0,75	
S. Husain	drs.	AIO	RvdM	0,75	
J. Gutter	mr.	OIO		0,37 ⁹⁰	
S.C.M. Kossen	mr.	JOZ		0,42 ⁹¹	
N.A. Uildriks	dr.	postdoc	RvdM	1,00	
Y. Li	dr.	OZ			0,80
P. van Reenen	prof.dr.	BHGL	RvdM		0,23 ⁹²
J.Th.W.A. Werdmölder	dr.	SOZ	RvdM		0,30
Totaal				3,29	1,33

Beurspromovendi

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd in fte
C. Mibenge	mr.	AIO	0,75 ⁹³
D. Cucereanu	mr.	Phd	0,75 ⁹⁴
B. Erdogan	mr.	Phd	0,75 ⁹⁵
I. Hadiprayitno	mr.	Phd	0,75 ⁹⁶
M. Inazumi	mr.	Phd	0,50 ⁹⁷
totaal			3,50

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte⁹⁸

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	4,27	3,31	7,58
2e geldstroom	1,42	1,87	3,29
3e geldstroom	1,33	0,00	1,33
Totalen	7,02	5,18	12,20

90 Uit dienst per 16/6/03.

91 Uit dienst per 1/9/2003, gedeeltelijk bij ISEP in dienst geweest.

92 In dienst per 1/5/03.

93 USB-beurs.

94 Niet in dienst van de faculteit, onderzoek in kader van Internationaal programma

95 Niet in dienst van de faculteit, onderzoek in kader van Internationaal programma

96 Niet in dienst van de faculteit, onderzoek in kader van Internationaal programma

97 Uit dienst per 1/9/2003.

98 Exclusief beurspromovendi

8. CRIMINAL LAW AND FUNDAMENTAL VALUES:

SHIFTING BOUNDARIES

Research at the Willem Pompe Institute has a twofold basis: the relationship between fundamental rights and criminal justice, and a multidisciplinary approach. Research with an instrumentalist or empirical design cannot ignore the normative question of fundamental rights, by definition part of criminal justice, and the normative development of criminal law is directly related to the dynamic social phenomenon of crime. Input from the social sciences is essential to the understanding of its social context, while criminological and forensic research benefits from the input of legal and normative insights. Comparative studies are increasingly important at the Willem Pompe Institute. They increase understanding of the criminal justice system, through questioning its fundamentals in the light of other systems, can reveal the harmonising effects of internationalisation and uncover the limitations deriving from the specific nature of criminal law and national legal culture.

This research programme corresponds to recent developments in criminal justice: a shifting of boundaries at the national and international level, concerning both the function of criminal law in providing democratic standards and individual legal protection, and its viability as an (international) policy instrument in a multicultural society. Increasingly, the significance of the latter is found within supranational frameworks of integration and unification. This puts pressure on traditional protective legal frameworks, including the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms. At the same time, the influence of such international instruments is increasing. A major field of research remains the importance of these developments for the investigation and prosecution of transnational crime. However, equally important is the development of supranational norms and standards of criminal law and their significance for questions of harmonisation and sovereignty.

On a national level, traditional areas of law are no longer sharply defined, leading to the use of civil and administrative law in criminal justice. Here too, there is tension between legal protection and law enforcement. There are also fundamental changes in criminal procedure: a move towards pre-trial procedures, consensual (out-of-court) settlement and demands for greater participation by all involved, and a corresponding shift in the relationship between participants in criminal process and in professional ethics. In substantive criminal law, shifts in doctrine (e.g., from individual blame towards collective and strict liability) and in a growing number of penal provisions, reflect international and national developments and attempts to confront the social problems of multiculturalism.

Stand van zaken 2003:

1. Interne coherentie

Het programma is nog altijd breed, maar vertoont door de inbedding in de onderzoeksschool Rechten van de mens en door een aantal vernieuwingen in 2000 (o.a. de invoering van speerpunten, zie hieronder) toch een behoorlijke coherentie. Zie verder onder doelstellingen en vernieuwingen.

2. Doelstelling en resultaten

Een belangrijke in 2000 geformuleerde doelstelling van het nieuwe programma, betrof juist grotere stroomlijning en verbetering van de coherentie. Daartoe is een drietal speerpunten geformuleerd: multiculturalisme, internationalisering en materieel strafrecht, waarop het onderzoek zou moeten worden betrokken. Er is dan ook gestreefd naar projecten (en naar personeel gezocht) om zulks mogelijk te maken. De publicatielijst van 2003 laat hiervan al de resultaten zien: de komst van de nieuwe hoogleraar Knoops, met een specialisme in het internationale strafrecht; een succesvolle aanvraag bij NWO specifiek op een traditioneel gebied van het materiële strafrecht – in te bedden in het lopende onderzoek van Kelk – en een grote stroom van publicaties in het kader van het NWO-project multiculturalisme in het strafrecht. Het laatste is bovendien multidisciplinair van aard, waarmee aan een andere doelstelling van het programma tegemoet wordt gekomen: het aanhalen van de (onderzoeks)banden tussen de verschillende secties binnen de disciplinegroep. Dat wordt overigens ook bevorderd door samenwerking in het (masters) onderwijs en door het (tot nu toe succesvolle) streven om tenminste iedere twee jaar een publicatie het licht te doen zien waaraan de hele disciplinegroep in principe meewerkt. Ziektes en een overweldigende onderwijslast hebben overigens verhinderd dat een aantal aio's in 2003 heeft kunnen promoveren, maar de verwachting is dat dit wel in 2004 het geval zal zijn of uiterlijk begin 2005.

3. Vernieuwingen

Het programma als zodanig heeft nog geen vernieuwing, maar wel is een aantal initiatieven in gang gezet om de speerpunten materieel strafrecht en internationalisering sterker naar voren te halen, alsmede om het multidisciplinair karakter van het onderzoek te stimuleren: in de sfeer van de penologie wordt steeds meer aandacht besteed aan het slachtoffer en aan alternatieve vormen van geschillenbeslechting, terwijl de verschillende facetten van (de internationale afdoening van) misdrijven tegen de menselijkheid meer aandacht zullen krijgen (zie onder samenwerking). Er is een NWO-aanvraag voor een groot project – criminologisch en strafrechtelijk – in voorbereiding op dat gebied.

4. Samenwerking

De samenwerking met drie andere universiteiten (Maastricht, Erasmus en OU) binnen het kader van de onderzoeksschool Rechten van de Mens is in 2003 verder verdiept door het congres Legitieme Strafvordering in februari en de daaraan verbonden bundel: Op zoek naar grondslagen, waaraan verschillende leden van de disciplinegroep strafrecht meewerkten (zie publicatielijst). Nieuwe initiatieven in dit kader, ditmaal op het gebied van het internationale strafrecht, zullen in 2004 hun beslag krijgen (o.a. in de vorm van een SARO-aanvraag). Op dit moment wordt ook een samenwerkingsverband met de faculteit sociale wetenschappen besproken, ten einde tot gezamenlijk onderzoek (en onderwijs) te komen op het gebied van de strafrechtelijke, criminologische en antropologische aspecten van de afdoening van misdrijven tegen de menselijkheid. De internationale samenwerking werd uitgebreid doordat thans wordt meegewerkt aan een groot internationaal vergelijkend onderzoek dat een aantal jaren in beslag zal nemen, op het gebied van 'miscarriages of justice'. De eerste tastbare vruchten daarvan zijn in 2004 te verwachten.

Publicatielijst

CRIMINAL JUSTICE IN A NATIONAL SETTING POLICY AND LAW ENFORCEMENT – DEVELOPMENTS AND CONSEQUENCES

Wetenschappelijke publicaties

- Boone, M., Reclassering, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen & Y. Yesilgöz (red.), Multiculturaliteit in de strafrechtspleging, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 167-183, ISBN 90-5454-301-9
- Boone, M., Penitentiaire Beginselen en de bewaring van vreemdelingen, *Proces* 2003, nr. 6, p. 301-312
- Bovenkerk, F. & W. Hogewind, Hennepteelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding, *Politie en Wetenschap Series nr. 8*, Zeist: Uitgeverij Kerckebosch 2003, ISBN 90-6720-307-6, monografie 266 p.
- Bovenkerk, F., Over de oorzaken van allochtone misdaad, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen en Y. Yesilgöz (red.), Multiculturaliteit in de strafrechtspleging, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 29-58. ISBN 90-5454-301-9
- Bovenkerk, F., Emancipation of women and organized crime, in: W.E.A. van Beek et al. (eds), *Meeting Culture. Essays in honour of Arie de Ruijter*, Maastricht: Shaker Publishing 2003, p. 267-272. ISBN 90-423-0221-6
- Bovenkerk, F., Paniekreacties op de criminaliteit van allochtone jongeren in Australië en Nederland, in: S. Harchaoui & C. Huinder (red.): *Stigma: Marokkaan!*, Over afstoten en insluiten van een ingebeelde bevolkingsgroep, Utrecht: Forum 2003, p. 39-62. ISBN 90-5714-131-0
- Ferwerda, H., E. Kleemans, D.J. Korf & P. van der Laan, Veelplegers, *Tijdschrift voor Criminologie*, 45 (2003) 2, p. 110-118
- Kaal, H. & D.J. Korf, Overlast door drugsverslaafden – een analyse van dijkverboden in Amsterdam. *Tijdschrift voor Criminologie*, 45 (2003) 2, p. 153-165
- Kelk, C., Gedetineerden in de kou, *Delikt en Delinkwent* 2003, p. 953-960
- Knoops, G.G.J., Verdediging van verdachten met psychiatrische problemen, in: T. Prakken & T. Spronken (red.), *Handboek Verdediging*, Deventer: Kluwer 2003, 44 p. 591-631 ISBN 90-13-00665-5
- Koenraadt, F., Doding van een pasgeborene – een verborgen delict, in: T.I. Oei & M.S. Groenhuisen (red.), *Actuele ontwikkelingen in de forensische psychiatrie*, Deventer: Kluwer 2003, p. 201-226, ISBN 90 1300735x
- Komen, M.M., Naffers en emancipatie, in: S. Harchaoui & C. Huinder (red.), *Stigma Marokkaan*, Utrecht: FORUM, Instituut voor multiculturele ontwikkeling 2003, p. 125-140, ISBN 90-5714-131-0
- Komen, M.M., Psychiatrische rapportage Pro Justitia, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen & Y. Yesilgöz (red.), *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 125-137, ISBN 90-5454-301-9
- Komen, M.M., Physical Child Abuse and Social Change, in *Child Abuse and Neglect, the International Journal*, 27 (2003) 8, p. 951-965
- Korf, D.J., De politie, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen & Y. Yesilgöz (red.), *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 101-112, ISBN 90-5454-301-9
- Moerings, M. en M. Post, In detentie, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen & Y. Yesilgöz (red.), *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers, 2003, p. 151-166. ISBN 90-5454-301-9
- Poel, S. van der, Stigma: woonwagenbewoner, in: S. Harchaoui & C. Huinder (red.), *Stigma: Marokkaan. Over afstoten en insluiten van een ingebeelde bevolkingsgroep*, Utrecht: Forum 2003, p. 185-208, ISBN 90-5714-131-0.

Vakpublicaties

- Baauw, P.J., Justitiebegroting 2004, *Ars Aequi* december 2003, katern 89, p. 4887-4891
- Bovenkerk, F., Criminaliteit en etnische afkomst, in: R. Bekker et al., *Sturen op statistieken, Visies uit de samenleving*, Voorburg: CBS 2003, p. 10-11. ISBN 90-357-2628-6
- Bovenkerk, F., M.M. Komen & Y. Yesilgöz (red.), *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, ISBN 90-5454-301-9, boek 212 p.
- Buijs, F. & M.M. Komen (red.), *Terrorisme. Themanummer van PROCES*, 82 (2003) 2, Den Haag: Boom Juridische uitgevers. [64 p.]
- Kelk, C., Strafrechtelijk jeugdsentiment, *NJB* 2003, p. 2022-2023

- Komen, M.M.(red), Illegalen. Themanummer van PROCES, 82 (2003) 6, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 56 p.
- Komen, M.M.(red), Criminologie. Themanummer van PROCES, 82 (2003) 5, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 48 p.
- Moerings, M., Marokkanen met een stigma: willoze slachtoffers of krachtige plegers van verzet, in: S. Harchaoui & C. Huinder (red.), Stigma: Marokkaan. Over afstoten en insluiten van een ingebeelde bevolkingsgroep, Utrecht: Forum 2003, p. 111-122, ISBN 90-5714-131-0
- Stapert, B., bijdrage aan: C. van Dulleman (red.), Maak van drugs geen strafzaak, regulering van drugs voor een veiliger samenleving, Wetenschappelijk Bureau Groen Links, 2003, ISBN 90-72288-39-4.

META-ASPECTS AND LEGAL PROTECTION

Wetenschappelijke publicaties

- Baauw, P.J., Onderhandelen in het strafrecht, in: T. Prakken & T. Spronken (red.), Handboek verdediging, Deventer: Kluwer 2003, p. 281-294. ISBN 90-13-00665-5
- Bovenkerk, F. & Y. Yesilgöz, Nieuwe strafrechtsproblemen in Nederland, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen en Y. Yesilgöz (red.), Multiculturaliteit in de strafrechtspleging, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 1-28. ISBN 90-5454-301-9
- Brants, C.H., P.A.M. Mevis, E. Prakken & J.M. Reijntjes, Op zoek naar grondslagen, in: C.H. Brants, P.A.M. Mevis, E. Prakken & J.M. Reijntjes (red.), Op zoek naar grondslagen. Strafvordering 2001 ter discussie, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 1-28, ISBN 90-5454-373-6
- Brants, C.H., Vervolgbaarheid van de Staat, Overheid en aansprakelijkheid, no. 1-2003, p. 2-12. (valt niet onder onderzoekschool RvdM)
- Franken, A.A. & E. Prakken, Evenwicht in appel, in: C.H. Brants e.a. (red.), Op zoek naar grondslagen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 97-114, ISBN 90-5454-373-6
- Franken, A.A. & A. Röttgering, De raadsman in het vooronderzoek, in: T. Prakken, & T. Spronken (red.), Handboek verdediging, Deventer: Kluwer 2003, p. 199-279, ISBN 90-13-00665-5
- Hoeven, R. van der & M.J.C. Visser, Identificatie- en Meldplicht van de advocaat. Een frontale aanval op de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht, NJB 2003, nr. 22, p. 1124-1131
- Jong, F. de, Onbeschermde seks, op de grens tussen opzet en onachtzaamheid, Delikt en Delinkwent, 33 (2003) afl. 8, p. 830-849
- Kelk, C., Il Codice Penale Olandese, Casi, Fonti e Studi per il Diritto Penale, Serie II, volume XX (a cura di S. Vinciguerra), Cedam 2002 (verschenen in 2003), Introduzione al codice penale neerlandese di C. Kelk, p. 1-51, ISBN 88-13-24124-0
- Kelk, C., Slachtoffers in rechte, in: C.H. Brants et al. (red.), Op zoek naar grondslagen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 115-136, ISBN 90-5454-373-6
- Kelk, C., Slachtofferverklaringen in woord en geschrift, Delikt en Delinkwent 2003, p. 93-101
- Knoops, G.G.J., Prosecution after an outbreak of subacute aluminum intoxication in a hemodialysis center, in: K. Berend, G.G.J. Knoops & F.A. de Wolff (eds.), Subacute aluminium intoxication in a hemodialysis center, Febodruk Enschede november 2003 p. 161-179 ISBN 90-803882-8-9
- Koenraadt, F., Psychologisch onderzoek en rapportage in strafzaken, in: W. van de Voorde, J. Goethals & M. Nieuwdorp (red.), Multidisciplinair forensisch onderzoek. Juridische en wetenschappelijke aspecten, Brussel: Politeia 2003, deel 1, p. 475-488
- Koenraadt, F., Cultuur en religie in de forensische psychologie en psychiatrie, in: F. van Ree (red.), Levensbeschouwing in de psychiatrie, Lisse/Amsterdam: Swets & Zeitlinger, 2003, p. 257-267, ISBN 9026517289
- Kool, R.S.B., Vrijheid, blijheid? Over het dilemma van de strafbare seksualiteit, Tijdschrift voor Criminologie 2003, nr. 4, p. 338-354
- Kool, R.S.B. & M. Moerings, Schriftelijke slachtofferverklaring of spreekrecht?, Trema 2003, nr. 2, p. 50-56
- Kool, R.S.B., Het recht jezelf te zijn. Schaduwzijden van seksuele permissiviteit, redactioneel, Nemesis 2003, nr. 2, p. 33-36
- Kool, R.S.B. & K. Lünemann, Onze ergste zaak moet nog komen. Herijking van de strafrechtelijke moraal, Nemesis 2003, nr. 5/6, p. 194-200
- Korf, D.J., Hoe succesvol is Halt? Een beschouwing over recidive, Tijdschrift voor Criminologie, 45 (2003) 1, p. 17-34

- Mooij, A.W.M., Die Bedeutung des Vaters in der Psychosebehandlung. Ueberlegungen zu Theorie und Technik, RISS, Zeitschrift für Psychoanalyse, 2003, No 56, p. 81-92
- Mooij, A.W.M., Wilsvrijheid, Delikt en Delinkwent 33 (2003). p. 493-516
- Oude Breuil, B.C., De Raad voor de Kinderbescherming, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen, en Y. Yesilgöz (red.), Multiculturaliteit in de strafrechtspleging, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 113-124, ISBN 90-5454-301-9
- Yesilgöz, Y. & S. Harchaoui, Eer voor beginners, in: F. Bovenkerk, M.M. Komen & Y. Yesilgöz (red.), Multiculturaliteit in de strafrechtspleging, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, p. 59-84, ISBN 90-5454-301-9.

Vakpublicaties

- Berkhout-van Poelgeest, A.M., Rubriek rechtspraak EHRM in: Delikt en Delinkwent 33 (2003), afl. 4, p. 430-434
- Berkhout-van Poelgeest, A.M., Rubriek rechtspraak EHRM in: Delikt en Delinkwent 33 (2003), afl. 7, p. 775-786
- Berkhout-van Poelgeest, A.M., Rubriek rechtspraak EHRM in: Delikt en Delinkwent 33 (2003), afl. 10, p. 1131-1138
- Berkhout-van Poelgeest, A.M., hoofdstuk 77, beklag inbeslagneming, in: G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos, N. Keizer en A.M. van Woensel (red.), Handboek strafzaken, Deventer: Kluwer (losbl.): suppl. 16, dec. 2002, 20 p., verschenen in 2003
- Berkhout-van Poelgeest, A.M., hoofdstuk 11, inbeslagneming, in: G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos, N. Keizer en A.M. van Woensel (red.), Handboek strafzaken, Deventer: Kluwer (losbl.): suppl. 17, januari 2003, 52 p.
- Berkhout-van Poelgeest, A.M., hoofdstuk 83, Verzoek tot vermindering of kwijtschelding van voordeelsontneming, in: G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos, N. Keizer en A.M. van Woensel (red.), Handboek strafzaken, Deventer: Kluwer (losbl.): suppl. 24, oktober 2003, 12 p.
- Berkhout-van Poelgeest, A.M., hoofdstuk 72, raadkamer algemeen, in: G.J.M. Corstens, D.R. Doorenbos, N. Keizer en A.M. van Woensel (red.), Handboek strafzaken, Deventer: Kluwer (losbl.): ter perse december 2003
- Boone M., Bijdrage katern 86, Ars Aequi 52 (2003) 3, p. 4694-4695
- Boone M., Bijdrage katern 87, Ars Aequi 52 (2003) 6, p. 4783-4796
- Boone M., Bijdrage katern 89, Ars Aequi 52 (2003) 12, p. 4893-4894
- Bovenkerk, F., Taboe in criminologie, in: Proces, 82 (2003) 5, p. 244-253
- Drumpt, C.F. van, De statutair belanghebbende als dodehoekspiegel, in: E.C. de Bordes & E. Evertsen (red.), Wetgeving dierenwelzijn, Den Haag: SDU uitgevers 2003, p. 127-136, ISBN 90 5903 098 2
- Franken, A.A., Rubriek ontnemingsrecht, Tijdschrift voor Onderneming en Strafrecht 2003, p. 30-32
- Franken, A.A., Rubriek ontnemingsrecht, Tijdschrift voor Onderneming en Strafrecht 2003, p. 164-166
- Hoeven, R. van der & M.J.C. Visser, Praktische gevolgen van de invoering van de identificatie- en meldingsplicht, Advocatenblad 2003, nr. 14, p. 608-613
- Kelk, C., Nederlands detentierecht, tweede herziene druk, Deventer: Kluwer 2003, 400 p. ISBN 90-13-01117-9
- Kelk, C., Straatsburgse tucht in de EBI te Vught, NJB 2003, p. 779-781
- Kelk, C., In memoriam Jan R Emmelink (1922-2003), Delikt en Delinkwent 2003, p. 551-559
- Kelk, C., & R.S.B. Kool, Actuele overwegingen betreffende opzet en schuld en over het getuigenbewijs, rubriek Rechtspraak, Delikt en Delinkwent 2003, p. 75-91
- Kelk, C. & R.S.B. Kool, Belaging in de rechtspraktijk, rubriek Rechtspraak, Delikt en Delinkwent 2003, p. 664-674
- Koenraadt, F. & B.C.M. Raes, Rubriek Forensische psychiatrie en psychologie, Delikt en Delinkwent, 33 (2002) 2, p. 236-237
- Koenraadt, F. & B.C.M. Raes, Rubriek Forensische psychiatrie en psychologie, Delikt en Delinkwent, 33 (2002) 6, p. 643-647
- Koenraadt, F. & B.C.M. Raes, Rubriek Forensische psychiatrie en psychologie, Delikt en Delinkwent, 33 (2002) 9, p. 1044-1047
- Kool, R.S.B., Grenzen aan het ondervragingsrecht, Nemesis, Aanhangige Zaken, 2003, nr. 3, p. 69-73
- Moerings, M., Virtuele kinderporno, Ars Aequi, 52 (2003) 1, p. 28-30
- Mooij, A., Freud en de wetenschap. Een apologie van de psychoanalyse, in: De Academische Boeken-gids, no. 31, 2003, p. 13-16

- Pelser, C.M., Rechtsgeding tot herkenning van veroordeelden of van andere gevonniste personen (artt. 579-584); Wijze van kennisgeving van gerechtelijke mededelingen aan natuurlijke personen (artt. 585-590); Kosten (artt. 591-592a); Algemene bepaling (art. 593); Slotbepaling, in: C.P.M. Cleiren & J.F. Nijboer (red.), *Tekst & Commentaar Strafvordering*, vijfde druk, Deventer: Kluwer, 2003, p. 1544-1628, ISBN 90-268-4060-8
- Pelser, C.M., Straf(proces)recht, *Ars Aequi* katern 86, *Ars Aequi* 51 (2003) 3, p. 4689-4693
- Pelser, C.M., Straf(proces)recht, *Ars Aequi* katern 87, *Ars Aequi* 51 (2003) 6, p. 4758-4761
- Pelser, C.M., Straf(proces)recht, *Ars Aequi* katern 88, *Ars Aequi* 51 (2003) 9, p. 4825-4829.

ASPECTS OF THE INTERNATIONALISATION OF CRIMINAL JUSTICE
INTERNATIONAL DEVELOPMENTS: POLICY AND LAW ENFORCEMENT

Wetenschappelijke publicaties

- Akinbingöl, Ö.F., *Knooppunt Istanbul, Mensensmokkel via Turkije*, Amsterdam: Meulenhoff documentair 2003, 224 p. ISBN 90-290-7383-7
- Bovenkerk, F., D. Siegel & D. Zaitch, Organized crime and ethnic reputation manipulation, *Crime, Law and Social Change* 39 (2003) 1, p. 23-38
- Bovenkerk, F., Organized crime in former Yugoslavia, in: Siegel, D., Zaitch, D. and Bunt, H. van de, *Global organized crime. Trends and developments*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers 2003, p. 45-50
- Faber, E., Wegbrengen van schepen en de Nederlandse verzekeringsbeurzen, *Justitiële Verkenningen*, 29 (2003) 2, p. 44-57
- Hert, P.J.H. de & F.M. Tadic, Het Openbaar Ministerie eindelijk in het Europese beeld maar de ontvangst is geenszins helder: over Eurojust en het Europees justitieel netwerk, *Strafblad. Het nieuwe tijdschrift voor strafrecht*, 1 (2003) 1, p. 43-57 (publicatie valt niet onder de onderzoeksschool RvdM)
- Knoops, G.G.J., *An introduction to the law of the international criminal tribunals: a comparative study*, New York: Transnational Publishers Inc. 2003 (met voorwoord van prof.dr. M. Cherif Bassiouni) ISBN 1571053107, 200 p.
- Knoops, G.G.J., International Terrorism: The Changing Face of International Extradition and European Criminal Law, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 2003, vol. 2, p. 149-167.

Vakpublicatie

- Knoops, G.G.J., De internationale strafrechtelijke grenzen en dilemma's van ondervragingstechnieken, *Ars Aequi*, 2003, p. 634-635.

INTERNATIONAL DEVELOPMENTS: META-ASPECTS AND LEGAL PROTECTION

Wetenschappelijke publicaties

- Brants, C.H., Het 'Tampere' principe van wederzijdse erkenning: problemen van rechtsbescherming in de Europese Unie, in: K. Boele Woelki, C.H. Brants & G.J.W. Steenhof (red.), *Het plezier van de rechtsvergelijking*, Deventer: Kluwer 2003, p. 103-122. ISBN 90-268-4163-9
- Brants, C.H., The Prosecutor v. Niyitegeka and The Prosecutor v. Semanza: contempt of court, misconduct of counsel and wasting the court's time, in: A.H. Klip & G.K. Sluiter (eds.), *Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals*, deel VI, Antwerpen: Intersentia 2003, p. 458-468 (7000 w.) ISBN 90-5095-319-0
- Knoops, G.G.J., *International and Internationalized Criminal Courts: the New Face of International Peace and Security*, (oratie UU) Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003, ISBN 90-5454-424-4, 30 p.

Vakpublicaties

- Hagens, M., L. van Lent & M. Luchtman, Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens; derde kwartaal 2002: juli t/m september 2002, *NJCM-Bulletin*, 28 (2003) 1, p. 74-94 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Rechtspleging en Rechtshandhaving in Europa)
- Hagens, M., L. van Lent & M. Luchtman, Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens; vierde kwartaal 2002: oktober-december 2002, *NJCM-Bulletin*, 28 (2003) 3b, p. 342-365 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Rechtspleging en Rechtshandhaving in Europa)

- Hagens, M., L. van Lent & M. Luchtman, Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens; eerste kwartaal 2003: januari-maart 2003, NJCM-Bulletin, 28 (2003) 5, p. 659-682 (Deze publicatie is ook opgevoerd bij het programma Rechtspleging en Rechtshandhaving in Europa)
- Hagens, M., L. van Lent, J. Lindeman & M. Luchtman, Kroniek: jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens; tweede kwartaal 2003: april-juni 2003, NJCM-Bulletin, 28 (2003) 7, p. 897-916
- Stapert, B., Privatisering van gevangenen: lessen uit Amerika?, Idee, Tijdschrift van het Kenniscentrum D'66, 24 (2003) 1, p. 25-27

Annotaties

- Boone, M., Het Europese Hof en de moord op de celgenoot, annotatie EHRM 14 juni 2002 (Edwards tegen het Verenigd Koninkrijk), NJCM-bulletin jrg. 28 (2003), nr. 5, p. 641-652
- Knoops, G.G.J., Commentary on Chapter 3 Habeas Corpus, in: Klip, A.H. en Sluiter, G.K. (eds.), Annotated Leading Cases of International Criminal Tribunals, deel VI, Antwerpen: Intersentia 2003, p. 216-221 ISBN 90-5095-319-0
- Kool, R.S.B., EHRM 26.11.2002 (E vs Verenigd Koninkrijk), Nemesis, Rechtspraak Nemesis 2003, nr. 1612, p. 15-18
- Kool, R.S.B., HR 20.05.2003, Nemesis, 2003, nr. 5/6, RN 1617, p. 2-7.

Belangrijke overige wetenschappelijke activiteiten

Redactielidmaatschappen van tijdschriften:

Boekhout van Solinge, T.:

- Lid redactie Déviance & Société

Boone, M.:

- Voorzitter redactie Proces, tijdschrift voor berechting en reclassering

Bovenkerk, F.:

- Redacteur Crime, law and social change
- Redacteur Global organized crime
- Redacteur Cultural criminology
- Kernredacteur serie Studies in organized crime voor Kluwer Academic Publishers

Haar, G. ter:

- Redacteur Wettenverzameling voor de Sociaal Juridische Dienstverlening 2003/2004, Den Haag, SDU Uitgeverij, 2003

Kelk, C.:

- Voorzitter van de redactie van Delikt en Delinkwent
- Voorzitter van de redactieraad van Sancties

Koenraadt, F.:

- Redacteur van de deelredactie Forensische Psychiatrie en Psychologie van Delikt en Delinkwent
- Eindredacteur van de Verslagen van het Psychiatrisch Juridisch Gezelschap
- Lid van het internationaal wetenschappelijk comité van het tijdschrift Santé mentale au Québec

Komen, M.M.:

- Hoofdredacteur van PROCES, tijdschrift voor berechting en reclassering

Kool, R.S.B.:

- Redactielid Nemesis, Tijdschrift voor Vrouwen en Recht
- Redactielid Tijdschrift voor Herstelrecht

J. Lindeman

- Lid van de wetenschappelijke redactie van de Juncto

A.W.M. Mooij

- Lid van de redactie Tijdschrift voor Psychoanalyse
- Lid van de redactieraad Tijdschrift voor Psychotherapie

Bestuursfuncties in wetenschappelijke verenigingen:

Bovenkerk, F.:

- Bestuursvoorzitter adviesgroep leerstraf Slachtoffer in beeld
- Bestuurslid 'Humanity in action' (internationale mensenrechtencursus)

Brants, C.H.:

- Voorzitter Wetenschappelijk Bureau Groen Links
- Bestuurslid Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking
- Bestuurslid Nederlands-Vlaamse Vereniging voor Strafrecht
- Bestuurlid onderzoekschool Rechten van de Mens

Franken, A.A.:

- Bestuurslid Nederlandse Vereniging voor Strafrechtadvocaten

Kelk, C.:

- Voorzitter van de Brongersma-Stichting voor wetenschappelijk seksuologisch-sociaal onderzoek
- Bestuurslid van de Vereniging van Penitentiair recht en penologie

Knoops, G.G.J.:

- Bestuurslid onderzoeksschool Rechten van de Mens in Utrecht
- Bestuurslid Gezelschap Internationaal strafrecht

Koenraadt, F.:

- Board member van de International Association of Forensic Mental Health Services,
- Founding member van de Section Psychiatry, Law and Ethics, of the World Psychiatric Association

Kool, R.S.B.:

- Bestuurslid Stichting Moraal en Strafrecht (Pinokkio)

Mooij, A.W.M.:

- Lid Bestuur Sectie Psychiatrie en Filosofie, Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie

Siesling, M.:

- Secretaris Stichting Advocaten voor Advocaten

Stapert, B.:

- Lid bestuur, Amnesty International afdeling Nederland
- Voorzitter, Stichting Rechtshulp Terdoodveroordeelden
- Lid bestuur (tot 1/11/2003), Advocaten Zonder Grenzen

Fellowships, prijzen en eredoctoraten:

Drumt, C. van:

- Scriptieprijs 2003-2004, Academie voor Wetgeving, Den Haag (op 11 september 2003), voor: C.F. van Drumt, De handhaving en handhaafbaarheid van het Varkensbesluit, Wetenschapswinkel Rechten, Utrecht maart 2003.

Overige prestigieuze lidmaatschappen/adviesfuncties:

Baanw, P.J.:

- Lid Ned. Delegatie Raad van de Balies van de EU (CCBE)

Kelk, C.:

- Voorzitter van het Psychiatrisch Juridisch Gezelschap, Amsterdam

Koenraad, F.:

- Secretaris van Het Psychiatrisch Juridisch Gezelschap, Amsterdam

Tadic, F.M.:

- Lidmaatschap van de Commissie Meijers (Permanente Commissie van deskundigen in internationaal vreemdelingen-, vluchtelingen- en strafrecht)

INZET ONDERZOEKSTIJD

CRIMINAL LAW AND FUNDAMENTAL VALUES 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd	Oz-school	Onderdeel
F. Bovenkerk	prof.dr.	HGL	0,4	RvdM	strafrecht
C. Kelk	prof.mr.	HGL	0,4	RvdM	strafrecht
C.H. Brants	prof.mr.	HGL	0,4	RvdM	strafrecht
G.G.J. Knoops	prof.mr.	HGL	0,4	RvdM ⁹⁹	strafrecht
A.W.M. Mooij	prof.dr.	HGL	0,2 ¹⁰⁰	RvdM	strafrecht
L.M. Moerings	dr.mr.	SDO	0,2 ¹⁰¹	RvdM	strafrecht
P.J. Baauw	dr.	SDO/HGL	0,2	RvdM	strafrecht
A. Beijer	dr.	SDO	0,4	RvdM	strafrecht
M. Boone	dr.	SDO	0,4	RvdM	strafrecht
T. Boekhout van Solinge	drs.	DO	0,2 ¹⁰²		strafrecht
A.M. Berkhout	mr.	DO	0,0 ¹⁰³		strafrecht
F.A.M.M. Koenraadt	dr.	DO	0,2 ¹⁰⁴	RvdM	strafrecht
R. Kool	dr.	DO	0,3	RvdM	strafrecht
C.M. Pelser	dr.	DO	0,2 ¹⁰⁵	RvdM	strafrecht
S. van de Poel	dr.	DO	0,2 ¹⁰⁶	RvdM	strafrecht
E. Sikkema	mr	DO	0,3		strafrecht
H.D. Sanders	mr.	DO	0,3		strafrecht
B.Stapert	mr.	OZ	0,8	RvdM	strafrecht
L. van Lent	mr.	JDO	0,3	RvdM	strafrecht
B.C. Oude Breuil	drs.	JOZ	0,33 ¹⁰⁷		strafrecht
Totaal			6,13		

Aio's 1e geldstroom:

Naam AIO	Titel	Rang	Oz-tijd	Oz-school	Onderdeel
M.G.J.Post	mr.	AIO	0,75	RvdM	Strafrecht
M. Siesling	mr.	AIO	0,75	RvdM	Strafrecht
M.S. de Boer	drs.	AIO	0,75	RvdM	Strafrecht
F.M. Tadic	mr.	AIO	0,75	RvdM	Strafrecht
Totaal			3,00		

99 v.a. 1/2/03

100 aanstelling 0,4 fte.

101 v.a. 1/9/02 0,5 fte aanstelling

102 aanstelling 0,5 fte.

103 ziekteverlof v.a. 1/2/02

104 aanstelling 0,5 fte.

105 Ziekteverlof 5 maanden.

106 Aanstelling 0,5 fte.

107 tot. 1/5/03

2e en 3e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-school	Oz-tijd in 2e gs	Oz-tijd 3e gs
F. de Jong	drs.	AIO	RvdM	0,75	
Y.M. Hokwerda	drs.	JOZ			0,58 ¹⁰⁸
Y. Yesilgöz	mr.	post-doc		0,16 ¹⁰⁹	
M.M. Komen	dr.	post-doc		0,07 ¹¹⁰	
D.J. Korf	dr.	SO			0,27 ¹¹¹
totaal				0,98	0,85

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	6,13	3,0	9,13
2e geldstroom	0,23	0,75	0,98
3e geldstroom	0,85	0,0	0,85
Totalen	7,21	3,75	10,96

---

108 tot 1.8.03.

109 tot 1.3.03

110 tot 1.2.03.

111 tot 1.9.03.

Publicatielijst Fiscaal Recht

Dissertatie

- Peters, M.J., Clearing, settlement and taxation in securities markets, (2 april 2003), dissertatietype II (buitenpromovenda) promotor: prof.dr. A.H.M. Daniels

Wetenschappelijke publicaties

- Daniels, A.H.M. en S.F.M. Nickel, Beleggingsintellingen en de spaarrenterichtlijn, Weekblad Fiscaal Recht, 6552, 13 november 2003, 132^e jaargang, p. 1760-1768
- Kort, W.J. de, Levy upon Emigration of a Substantial Participation Holder: an Infringement of Article 13 of the OECD Model Convention, Intertax Volume 31, nr 3, p. 102-106
- Mens, K.L.H. van, Liber Amicorum Ch. Thomas, Christiaan hoog te paard; over de liefde voor paarden en boeken, p. 59-63, Amersfoort, SDU, 2003
- Mens, K.L.H. van en R. Steenman, Naar een generaal pardon voor zwartsparenders?, Nederlands Juristen Blad, 3 januari 2003, p. 2 t/m 11
- Mens, K.L.H. van, Over de dood die leven geeft. Dient de overheid orgaan- en weefseldonatie te faciliteren?, Ars Aequi, september 2003, p. 630 t/m 633
- Mens, K.L.H. van, Toekomstig Fiscaal Beleid, Vakstudie Nieuws, 3 januari 2003, p. 3 en 4
- Sonneveldt, F., Inheritance and Wealth Tax Aspects of Emigration and Immigration of Individuals, Proceedings of a Seminar held in Oslo in 2002 during the 56th Congress of the International Fiscal Association (IFA), 2003, p. 7-27
- Swinkels, J.J.P. (2003), The levy of Value Added Tax (VAT) on the acquisition of art, congresbundel 'The art of Estate Planning. The Estate Planning of art', Kluwer, deel V Serie Estate Planning, 2003, p. 21-29.

Vakpublicaties

- Kort, J.W.J. de, Aanmerkelijkbelangkroniek, FTV oktober 2003, p. 30-35
- Kort, J.W.J. de, Aanmerkelijkbelangwinsten in het nieuwe verdrag met België: Is België weer een aantrekkelijk emigratieland voor de aanmerkelijkbelanghouder?, Belastingbrief, 2003, nr. 5, p. 3-5
- Kort, J.W.J. de, De emigratieheffing bij aanmerkelijk belang in het licht van de conclusie van A-G Mischo in de zaak C-9/02 van het Europese Hof van Justitie, FED 2003/579, p. 3115-3127
- Kort, J.W.J. de, De ondernemer in de inkomstenbelasting, Leerboek Belastingrecht, 2^e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 91-112
- Kort, J.W.J. de, De particulier in box 1 en box 3, Leerboek Belastingrecht, 2^e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 65-89
- Kort, J.W.J. de, Fiscale aspecten rond het IJzeren-voorraadstelsel, Forfaitair 2003, nr. 135, p. 6-12
- Kort, J.W.J. de, Het certificeren van aanmerkelijkbelangaandelen in de wet inkomstenbelasting 2001, FTV, februari 2003, p. 13-18
- Kort, J.W.J. de, Inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2), Leerboek Belastingrecht, 2^e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 113-127
- Kort, J.W.J. de, Inkoop van eigen aandelen en verdragstoepassing volgens Hof's-Hertogenbosch 10 juni 2002, FED 2003, p. 951-961
- Kort, J.W.J. de, Introductie Inkomstenbelasting, Leerboek Belastingrecht, 2^e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 57-64
- Kort, J.W.J. de, Een aantal gedachten over een vermogenswinstbelasting mede in het licht van de Britse Capital Gains Tax, TFV december 2003, p. 22-30
- Mens, K.L.H. van, eindredactie en auteur hoofdstuk 1 en 11, Leerboek Belastingrecht, 2^e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, 290 p.
- Mens, K.L.H. van, En wel daarom, Weekblad Fiscaal Recht (opinie), 30 oktober 2003, blz 1693
- Nispen tot Sevenaer, Jhr. W.E.M van, hoofdstuk Loonbelasting, Leerboek Belastingrecht, 2e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 129 – 163
- Papen, J.Ch., hoofdstuk Vennootschapsbelasting, Leerboek Belastingrecht, 2e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 165-206

- Pleijsier, A., Dividendbelasting, Leerboek Belastingrecht, 2e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 271-276
- Pleijsier, A., Internationaal Belastingrecht, Leerboek Belastingrecht, 2e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 233-248
- Schippers, A., Omzetbelasting, Leerboek belastingrecht, 2e herziene druk, SDU, Amersfoort, ISBN 9064760608, 2003, p. 207-231
- Sonneveldt, F. en M. Rietdijk, Doctrine Wijzigingen in de Nederlandse successiewetgeving, Tijdschrift voor Fiscaal Recht (België) 249 – november 2003, p. 895-901
- Sonneveldt, F. en M. de L. Monteiro, Jurisprudentiebundel Estate Planning, Estateplanning Expert, september 2003, p. 1-228
- Sonneveldt, F., Opinie: There's small choice in rotten apples: het keuzerecht in de SW 1956, Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht, 22 mei 2003, p. 1-3
- Sonneveldt, F., Recente fiscale ontwikkelingen in het echtscheidingsrecht EB, Tijdschrift voor scheidingsrecht, april 2003, nr. 4, p. 55-57
- Sonneveldt, F. (red.), The Art of Estate Planning. The Estate Planning of Art. Serie Estate Planning, Kluwer, ISBN 90 13 00480 6, deel 5a, maart 2003, p. 1-167
- Sonneveldt, F., Verkenningen op de grens van burgerlijk recht en belastingrecht. Opstellen over (fiscaal) ondernemingsrecht, erfrecht en insolventierecht, recensie, Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht 2003/4, p. 218-221
- Swinkels, J.J.P. en P.J. te Boekhorst, Het begrippenkader en de interpretatie van belastingrichtlijnen van de Europese Gemeenschap, Maandblad Belasting Beschouwingen, Februari 2003, p. 46 e.v
- Swinkels, J.J.P., Het recht op teruggaaf van in strijd met het Europees recht betaalde Nederlandse belasting, Belastingbrief, oktober 2003, nr. 9, p. 10 e.v
- Swinkels, J.J.P. (2003), De terruggaaf van in strijd met het Europees recht betaalde belasting, WFR 2003/6538, p. 1161 e.v.

Annotaties

- Swinkels, J.J.P., arrest HvJ EG 26 juni 2003, zaak C-442/01 (KapHag Renditefonds), art. 2 Zesde BTW-richtlijn, het toetreden tot een vennootschap tegen inbreng in geld valt volgens het Hof van Justitie buiten de reikwijdte van de Zesde BTW-richtlijn, FED 2003/552
- Swinkels, J.J.P., arrest HvJ EG 26 juni 2003, zaak C-305/01, (MKG-Kraftfahrzeuge Factory GmbH), art. 4 Zesde BTW-richtlijn; art. 13B, sub d, Zesde BTW-richtlijn, factoring en heffing van BTW, FED 2003/513
- Swinkels, J.J.P., arrest HvJ EG 8 mei 2003, zaak C-384/01 (Commissie/Frankrijk), art. 12, derde lid, onderdeel a en b, Zesde BTW-richtlijn, het verlaagde BTW-tarief voor leveringen van aardgas en elektriciteit kan door een lidstaat ook enkel worden gehanteerd met betrekking tot het vastrecht, FED 2003/457
- Swinkels, J.J.P., arrest HvJ EG 8 mei 2003, zaak C-269/00 (Wolfgang Seeling), art. 6, lid 2, eerste lid, sub a, Zesde BTW-richtlijn; artikel 13 B, sub b, Zesde BTW-richtlijn, het communautaire begrip 'verhuur van onroerend goed' omvat niet het privé-gebruik van onroerend goed, FED 2003/421
- Swinkels, J.J.P., arrest HvJ EG 3 april 2003, zaak C-144/00 (Hoffmann), art. 13 A, lid 1, sub n, Zesde BTW-richtlijn, de vrijstellingen uit artikel 13 A Zesde BTW-richtlijn die zijn voorbehouden aan een 'instelling' hebben ook betrekking op de diensten van een natuurlijk persoon, FED 2003/318
- Swinkels, J.J.P., arrest HR 20 december 2002, nr. 36.622, art. 9, lid 2, aanhef en sub b Wet OB 1968; Tabel II, onderdeel a, post 6 Wet OB 1968; artikel 12, lid 1, Uitvoeringsbesluit omzetbelasting 1968, BTW-overgangsregeling en het beginsel van de interne markt uit artikel 14 EG-Verdrag. Het aanvaarden van het risico dat het mogelijk is niet zal komen tot een vaststelling van de onrechtmatigheid van de Zesde BTW-richtlijn wordt door de Hoge Raad aan belastingplichtige toegerekend, FED 2003/384
- Swinkels, J.J.P., arrest HR 24 januari 2003, nr. C01/321HR, Maple Tree Holding BV, Nederlandse bezwaar- en beroepstermijnen niet in strijd met Europees recht, FED 2003/317
- Swinkels, J.J.P., arrest HvJ EG 6 februari 2003, zaak C-185/01 (Auto Lease Holland BV), art. 5, lid 1, Zesde BTW-richtlijn, geen teruggaaf van Duitse BTW aan Nederlandse lessor van motorvoertuigen ter zake van brandstof die de lessee met een brandstofkaart in Duitsland hebben getankt, BNB 2003/171
- Swinkels, J.J.P., arrest HR 4 oktober 2002, nr. 33.764, art. 11, lid 2, Wet OB 1968, golfvereniging beoogt geen winst indien systematisch naar exploitatieoverschotten wordt gestreefd die worden aangewend voor haar activiteiten met betrekking tot de golfsport, FED 2003/173

- Swinkels, J.J.P, arrest HvJ EG 16 januari 2002, zaak C-315/00 (Rudolf Maierhofer), art 13 B, sub b, Zesde BTW-richtlijn, een uit prefabelementen opgetrokken gebouw is onroerend indien het gebouw vast met de grond is verbonden zodat het niet gemakkelijk kan worden gedemonteerd of worden verplaatst, FED 2003/153
- Swinkels J.J.P., arrest HvJ EG 17 september 2002, zaak C-498/99 (Town & County Factors Ltd), art. 2 Zesde BTW-richtlijn, er is ook sprake van een dienst die onder bezwarende titel wordt verricht indien wordt overeengekomen dat de prestatie van de dienstverlener niet met juridische middelen kan worden afgedwongen, FED 2003/86
- Swinkels J.J.P., arrest HvJ EG 10 september 2002, zaak C-141/00 (Ambulanter Pflegedienst Kügler GmbH), art. 13 A, lid 1, sub c, sub g, Zesde BTW-richtlijn, reikwijdte BTW-vrijstelling voor medische prestaties en thuiszorg, FED 2003/55

INZET ONDERZOEKSTIJD DG FISCAAL RECHT 2003

1e geldstroom

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd	Oz-school
A.H.M. Daniels	prof.dr.	BHGL	0,1	n.v.t.
A. van Herpen	mr.	JDO	0,3	n.v.t.
M.B.A. van Hout	mr.	JDO	0,3	n.v.t.
J.W.J. de Kort	dr.	DO	0,3	n.v.t.
K.L.H. van Mens	prof.dr.	HGL	0,16	n.v.t.
W.E.M. van Nispen tot Sevenaer	jhr. mr.	DO	0,1 ¹¹²	n.v.t.
A. Pleijsier	mr.dr.	SDO	0,24 ¹¹³	n.v.t.
F. Sonneveldt	prof.dr.	BHGL	0,1	n.v.t.
J.J.P. Swinkels	mr.dr.	OZ	0,4 ¹¹⁴	n.v.t.
P.J.M. Vriens	mr.	JDO	0,3	n.v.t.
Totaal			2,30	

Totaal gerealiseerde inzet 2003 in onderzoeks-fte

geldstroom	Wp min aio's	aio's	totalen
1e geldstroom	2,3	0,0	2,3
2e geldstroom	0,0	0,0	0,0
3e geldstroom	0,0	0,0	0,0
totalen	2,3	0,0	2,3

---

112 Deeltijdaanstelling (totaal 0,4 fte).

113 uit dienst per 1/10/2003

114 Deeltijdaanstelling (totaal 0,4 fte).

OVERIG ONDERZOEK

Vakpublicatie

- R.H. van den Hoogen, A.R. Lodder en M. van der Linden-Smith, Jurisprudentie internetrecht, kranten.com, kazaa en 55 andere zaken, Kluwer, Deventer 2003, ISBN: 90-268-40-624.

INZET ONDERZOEKSTIJD 2003 OVERIGE ONDERZOEKERS

Naam onderzoeker	Titel	Rang	Oz-tijd	Oz-school	Onderdeel
R.R. Brouwer	mr.dr.	DO	0,3	n.v.t.	RTH/ENC
L.M.A. Francot	mr.	DO	0,3	n.v.t.	RTH/ENC
M. van der Linden-Smith	dr.	DO	p.m.	n.v.t.	RTH/ENC
J.W. Tellegen	dr.	DO	0,18	n.v.t.	RTH/ENC
U.R.M.Th. de Vries	dr.	DO	0,13	n.v.t.	RTH/ENC

10. WETENSCHAPSWINKEL RECHTEN

Kritisch, intelligent, verrassend en realistisch zo luidde het juryoordeel van de Academie van Wetgeving op een in 2003 gepubliceerd wetenschapswinkelonderzoek. Op 11 september ontving een rechtenstudent de Scriptieprijs 2003 van de Academie voor Wetgeving. Het onderwerp van dit onderzoek was 'De handhaving en handhaafbaarheid van het Varkensbesluit'. Juryvoorzitter was prof.mr. W. Konijnenbelt. De prijs is toegekend aan een afstudeerscriptie over een voor wetgeving relevant onderwerp.

De jury was unaniem van oordeel dat de prijs aan het wetenschapswinkelonderzoek moest worden toegekend. Zij was van oordeel dat in de scriptie een van de kernproblemen van wetgeving op een originele, heldere en aansprekende wijze is onderzocht. De handhaving en handhaafbaarheid van een wettelijke regel worden geanalyseerd en in het brede kader van de wetgevingskwaliteit geplaatst. Het betoog is goed gestructureerd, waarbij het onderzoek naar de praktijk van de handhaving van het Varkensbesluit leidde tot een scherpere blik op de algemene problemen van handhaving van wetgeving. Ook in 2003 was de kwaliteit van de onderzoeken voor de Wetenschapswinkel Rechten een belangrijk aandachtspunt. Dit belang wordt nogmaals onderstreept door deze landelijke scriptieprijs.

De Wetenschapswinkel Rechten fungeert als intermediair tussen de Universiteit en maatschappelijke organisaties. De wetenschapswinkel heeft een externe en een interne doelgroep. Extern: de wewir wil wetenschappelijk onderzoek toegankelijk maken voor maatschappelijke organisaties. Intern: de onderzoeken worden verricht door gemotiveerde rechtenstudenten en begeleid door wetenschappelijk medewerkers van de faculteit. Ook in 2003 heeft de wewir er voor gezorgd dat deze groepen werden bereikt middels diverse publicitaire activiteiten waaronder: studiemiddagen, scriptiebijeenkomsten, overhandigingen, deelname aan de Wetenweek en het uitgeven van persberichten. Geregeld zijn er naar aanleiding van wewir-onderzoek artikelen in diverse landelijke en regionale bladen verschenen. Voorbeelden hiervan zijn: NRC, Volkskrant, Zwolse Courant, Metro. Daarnaast worden de publicaties van de Wetenschapswinkel vermeld in de boekenrubriek van het Nederlands Juristenblad.

Ook werd in dit jaar het project Kwaliteit en Perspectief Utrechtse Wetenschapswinkels afgerond. Dit project heeft als doel de maatschappelijke functie van de Utrechtse wetenschapswinkels als onderdeel van de Universiteit Utrecht te versterken in aansluiting op de ambities van de Universiteit Utrecht ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening. Het project is een verbeterproject dat zich richt op interne kwaliteitsaspecten (o.a. werkwijze en procedures) en op externe marketingaspecten (o.a. producten en impact).

Publicaties Wetenschapswinkel 2003

STRAFRECHT

– Kleef, M. van, Hulp in vertrouwen verleend.

Een onderzoek naar de toepasselijkheid van het professionele verschoningsrecht bij vrijwillige maatschappelijke dienstverlening, mei 2003, ISBN 90-5213-122-8, 53 p.

In opdracht van : Stichting Telefonische Hulpdienst Utrecht.
Begeleiding : prof.mr. C. Kelk

Een onderzoek naar de strafrechtelijke grenzen aan telefonische hulp. Medewerkers van telefonische hulpdiensten krijgen te maken met meldingen van strafbare feiten. De vrijwilligers hebben een geheimhoudingsplicht, maar tegelijkertijd is iemand die kennis heeft van een strafbaar feit verplicht dit te melden. Van Kleef pleit er voor het uit 1926 stammende verschoningsrecht aan te passen aan de huidige maatschappelijke ontwikkelingen.

STAATS- EN BESTUURSRECHT

– Drumpt, C.F. van, De handhaving en handhaafbaarheid van het Varkensbesluit.

Hoe is het gesteld met de kwaliteit en effectiviteit van de handhaving van het Varkensbesluit in theorie en praktijk en welke punten zijn voor verbetering vatbaar?
Juni 2003, ISBN 90-5213-121-X, 60 p.

In opdracht van : Stichting Wakker Dier
Begeleiding : dr. O.J.D.M.L. Jansen, prof.mr. J. Vervaele,
mw.mr A.B. Blomberg

Het handhavingsbeleid met betrekking tot het Varkensbesluit is niet erg effectief. De kans op controle is vrij klein en de kans op sanctie is nog kleiner. Een varkensboer dient te voldoen aan de eisen die het Varkensbesluit stelt, maar de prikkel om investeringen te doen is niet groot genoeg. Nadelig voor de naleving is ook het feit dat diverse vergunningen uit verschillende trajecten – milieu, bouw, welzijn – niet goed op elkaar zijn afgestemd. Van Drumpt beveelt aan over te gaan tot bestuursrechtelijke handhaving.

– Stevens, P., Anti-discriminatiecodes

Een onderzoek naar de werking van gemeentelijke gedragscodes ter voorkoming en bestrijding van discriminatie op de werkvloer in Amsterdam en Rotterdam.
Oktober 2003, ISBN 90-5213-123-6, 91 p.

In opdracht van : LBR, Landelijk Bureau ter Bestrijding van Rassendiscriminatie
Begeleiding : dr. Ph. Langbroek

Gedragscodes ter bestrijding van discriminatie blijken vaak niet te werken. Er is gebrek aan draagvlak onder de leidinggevenden en de gedragscodes worden vaak niet eens bekend gemaakt. Dit concludeert de onderzoekster aan de hand van interviews met leidinggevenden, personeel- en organisatiemedewerkers en vertrouwenspersonen van diensten en stadsdelen van Amsterdam en Rotterdam.

ECONOMISCH PUBLIEK EN BEDRIJFSRECHT

Sprong, C. van der, De verzekeringssector en kartelvorming.

Is de uitsluiting van seksuele gedragingen, aanbevolen door het Verbond van Verzekeraars, in strijd met artikel 6 lid 1 Mededingingswet?
December 2003, ISBN 90-5213-124-4, 60 p.

In opdracht van : Clara Wichmann Instituut
Begeleiding : mw.mr. H. Luijendijk

Sinds 2000 kunnen slachtoffers van seksueel geweld de schade niet meer verhalen op de dader. Toen heeft het Verbond van Verzekeraars namelijk aanbevolen om seksuele gedragingen uit te sluiten van de particuliere aansprakelijkheidsverzekeringen. Van der Sprong ontdekte dat een groot aantal verzekeraars naar aanleiding van de aanbeveling de uitsluiting voor seksuele gedragingen in de polisvoorwaarden heeft overgenomen. Zij is van mening dat de aanbeveling van het Verbond van Verzekeraars ten eerste de concurrentie tussen verzekeraars merkbaar beperkt en ten tweede als zodanig een overtreding van het kartelverbod oplevert.

ARBEIDSRECHT

Top, M., Deskundigheidsbevordering in de medezeggenschap.
Een vergelijking van de systemen van medezeggenschap in Nederland en Duitsland.
Februari 2003, ISBN 90-5213-120-1, 56 p.

In opdracht van : GBIO, Gemeenschappelijk Begeleidingsinstituut Ondernemingsraden
Begeleiding : mr. I. van der Helm

Om de deskundigheid van Ondernemingsraadleden te bevorderen zou de Nederlandse wet meer moeten zeggen over de inhoud van de scholing. Nu is slechts een minimum aantal uren gegeven. In beide landen is het criterium voor het deelnemen aan scholing 'voor zover noodzakelijk' of 'indien nodig'. Echter, Nederland en Duitsland geven aan dit begrip een andere invulling. In tegenstelling tot in Duitsland is in de Nederlandse jurisprudentie niet verder uitgewerkt welke scholing nadrukkelijk gewenst is. Nederland kent een minimum aantal uren scholing, een recht op financiering en een rechtspersoon voor de kwaliteitscontrole. Het Duitse systeem benoemt dit recht op financiering niet verder en is veel meer gebaseerd op de behoefte van de OR aan scholing, niet op de tijd die er mee gemoeid is.

RAPPORTEN 2003

– Middeldorp, G., De rechtspositie van onderhoudspersoneel op Nederlandse Luchthavens.

In opdracht van: NVLT, Nederlandse Vereniging voor Luchtvaarttechnici

Het basisregime voor de internationale burgerluchtvaart, het Verdrag van Chicago plus bijlagen, legt de primaire verantwoordelijkheid voor het onderhoud aan burgerluchtvaartuigen bij de houder van het luchtvaartuig. Dit onderhoud dient plaats te vinden conform de door de registratiestaat vastgestelde procedures. In de Nederlandse wet- en regelgeving zijn derhalve de verplichtingen met betrekking tot het onderhoud aan Nederlandse luchtvaartuigen uitgewerkt. De grondregel is te vinden in de Wet Luchtvaart, welke bepaalt dat de houder van een Nederlands burgerluchtvaartuig erop toeziet dat het luchtvaartuig zijn luchtwaardigheid behoudt en het luchtvaartuig onderhoudt of laat onderhouden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gestelde regels.

– Doleweerd, J.J. van., Handleiding bij het begeleiden van vragen met betrekking tot handhaving van het milieurecht.

In opdracht van: Samenwerkingsverband Utrechtse Wetenschapswinkels
Begeleiding : mr. J. Robbe

De Wetenschapswinkels Biologie, Chemie, Natuurkunde en Rechten zijn een gezamenlijk project gestart over de bestuurlijke handhaving. Het doel van dit project is het verkrijgen van een handleiding die door de wetenschapswinkels zelf gebruikt kan worden bij het begeleiden van vragen met betrekking tot handhaving van het milieurecht. Het onderzoek bestaat uit een algemene toelichting. De beslisboom en de toelichtingen daarop hebben allemaal betrekking op het fenomeen 'bestuurlijke handhaving'.

- Doleweerd, J.J. van., Onderzoek naar de mogelijkheden om het gebruik van waterscooters op de Maas te beëindigen.

In opdracht van: Stichting de Geijsselberg

Er wordt sinds eind jaren tachtig steeds vaker gebruik gemaakt van de Maas door waterscooters. Deze waterscooters veroorzaken geluidsoverlast. Dit was de aanleiding voor omwonenden om te laten onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit gebruik van de Maas te beperken dan wel te beëindigen. Het beëindigen van het gebruik van de Maas kan op twee manieren worden bereikt: men kan een verbod voor het gebruik van waterscooters op de Maas afdwingen of men kan het feitelijk onmogelijk maken dat de Maas bruikbaar is voor het gebruik van waterscooters.

Vertalen/redigeren/zetten

De editing afdeling van het G.J. Wiarda Instituut verricht in opdracht werkzaamheden voor disciplinegroepen en andere onderdelen van de juridische faculteit en soms voor een externe opdrachtgever. In 2003 werd een bedrag van € 9.794,00 in rekening gebracht. Er werden 3 Nederlandstalige en 2 Engelstalige proefschriften verwerkt en voorts nog 14 overige publicaties (in totaal een kleine 3500 pagina's). Voorts werden zo'n 65 pagina's vertaald (Nederlands-Engels). Een vijftal publicaties werd zowel geredigeerd als gezet, voor de overige werd ofwel alleen redigeerwerk ofwel alleen zetwerk gedaan.

Bijlage I

DE ONDERZOEKSINZET IN FTE'S

Programma	1e geldstroom (fte)		2e geldstroom (fte)		3e geldstroom (fte)		Totaal (fte)	
Arbeid, Markt en Sociaal Beleid	4,99 2,86 aio	7,85	2,15 0,66 aio	2,81	0,80 0,00 aio	0,80	7,94 3,52 aio	11,46
Markt/Mededinging in Europa	3,70 1,06 aio	4,76					3,70 1,06 aio	4,76
Rechtspleging en -handhaving in Eur.	5,68 3,80 aio	9,48	0,30 1,20 aio	1,50	0,91 0,00 aio	0,91	6,89 5,00 aio	11,89
European Private Law	10,36 4,40 aio	14,76	2,00 4,85 aio	6,85	0,50 0,50 aio	1,00	12,86 9,75 aio	22,61
Proliferatie van het Const. Recht	1,88 0,56 aio	2,44	0,83 0,00 aio	0,83	0,09 1,50 aio	1,59	2,80 2,06 aio	4,86
Constitutionalization of Internat.Org.	0,74 0,00 aio	0,74	0,60 0,00 aio	0,60			1,34 0,00 aio	1,34
Omgevingsrecht	5,38 3,00 aio	8,38	0,70 0,75 aio	1,45	1,67 0,00 aio	1,67	7,75 3,75 aio	11,50
Integratie, (...) Rechten vd Mens	4,27 3,31 aio	7,58	1,42 1,87 aio	3,29	1,33 0,00 aio	1,33	7,02 5,18 aio	12,20
Criminal Law and Fundamental Values	6,13 3,0 aio	9,13	0,23 0,75 aio	0,98	0,85 0,00 aio	0,85	7,21 3,75 aio	10,96
Fiscaal Recht	2,3 0,00 aio	2,30					2,30 0,00 aio	2,30
Overig onderzoek	0,30 0,00 aio	0,30					0,3 0,00 aio	0,30
TOTAAL	45,75 21,99 aio	67,72	8,23 10,08 aio	18,31	6,15 2,0 aio	8,15	60,13 34,07 aio	94,18

Bijlage II**HET ONDERZOEK IN CIJFERS**

Programma	Dissertaties (UU)	Wetensch. Publicaties	Vakpublicaties (excl. ann.)	Annotaties
Arbeid, Markt en Sociaal Beleid	1	47	19	10
Markt/Mededinging in Europa	0	23	20	18
Rechtspleging en -handhaving in Europa	0	46	52	32
European Private Law	1	74	150	23
Proliferatie van het Const. Recht	0	25	7	14
Constitutionalization of Internat.Org.	0	13	12	1
Omgevingsrecht	3	70	45	186
Integratie, (...) Rechten vd Mens	0	42	39	10
Criminal Law and Fundamental Values	0	50	42	4
Fiscaal Recht	1	6	29	12
Overig onderzoek	n.v.t.	1	0	0
TOTAAL	6	397	415	310

Bijlage III**AANTAL ONDERZOEKERS PER PROGRAMMA**

Programma	Onderzoekers (excl. promovendi)	Promovendi
Arbeid, Markt en Sociaal Beleid	23	6
Markt/Mededinging in Europa	11	2
Rechtspleging en -handhaving in Europa	21	10
European Private Law	48	16
Proliferatie van het Const. Recht	9	3
Constitutionalization of Internat.Org.	7	0
Omgevingsrecht	21	5
Integratie, (...) Rechten vd Mens	21	14 (incl. 5 beurspromovendi)
Criminal Law and Fundamental Values	24	5
Fiscaal Recht	10	0
Overig onderzoek	1	n.v.t.
TOTAAL	196	66

